

KARTLÄGGNING AV SEGREGATIONEN I LAHOLMS KOMMUN

2022-05-29

KARTLÄGGNING AV SEGREGATIONEN I LAHOLMS KOMMUN

KUND

Laholms Kommun

Kontaktperson: Veronica Hjelm

KONSULT

WSP Advisory

121 88 Stockholm-Globen

Besök: Arenavägen 7

Tel: +46 10-722 50 00

WSP Sverige AB

Org nr: 556057-4880

wsp.com

UPPDRAGSNAMN

Kartläggning segregation

FÖRFATTARE

Anna Rudberg, Hanna Ljungqvist

GRANSKARE

Helena Klintström, Mats Klingvall

Kontaktperson:

Anna Rudberg, anna.rudberg@wsp.com

SAMMANFATTNING

Laholms kommun har inte tidigare bedrivit ett samlat, fokuserat arbete kring segregationen i kommunen. Därför har kommunen sökt och beviljats medel från Delegationen mot segregation (Delmos) för att genomföra en kartläggning över segregationen i kommunen. Kartläggning ska bidra till att kommunen kan bedriva ett förvaltningsövergripande, ändamålsenligt och kunskapsbaserat arbetssätt för att minska och motverka segregationen i kommunen.

Delmos arbete är fokuserat på boendesegregation, vilket således denna rapport är avgränsad till. WSP:s uppdrag har inneburit att kartlägga segregationen i kommunen, hur kommunen arbetar för att minska och motverka segregationen samt att komma med förslag på prioriteringar och arbetssätt. Uppdraget har varit uppdelat på två delar. Den första delen är en kartläggning av segregationen och Delmos indikatorer kopplat till levnadsvillkoren. Den andra delen fokuserar på kartläggning och analys av kommunens arbete att minska och motverka segregation samt rekommendationer för fortsatt arbete. Metodiker som tillämpats är, statistisk kartläggning av segregationen genom Delmos verktyg Segregationsbarometern, dokumentanalys av styrdokument samt intervjuer och workshop om kommunens arbete för att minska och motverka segregationen.

Den socioekonomiska segregationen i Laholm har ökat över tid. Det innebär att människor med liknande inkomster bor allt mer koncentrerat i samma områden jämfört med 2012. Vi kan även konstatera att levnadsvillkoren för invånarna i kommunen skiljer sig åt i olika delar av kommunen och mellan olika grupper. I området med lägst inkomster i kommunen är andelen förvärsarbetande och gymnasiebehörigheten lägst, befolkningen röstar i lägst utsträckning och har högst antal ohälsodagar. I området med högst inkomst finns det motsatta förhållandet, med högst valdeltagande och förvärsarbetande, och lägst antal ohälsodagar.

Att skillnaderna mellan olika områden har ökat över tid bekräftas även i genomförda intervjuer. I dessa beskrivs utmaningar kopplat till att bostäder som finns tillgängliga för resurssvaga grupper ofta finns i områden som redan präglas av en mer resurssvag befolkning. Det lyfts även att de områden som redan är resursstarka blir än mer resursstarka med tiden. En orsak till detta kan exempelvis vara att eftersom priserna på bostäder vid kusten ökar, har de nyinflyttade i området bättre ekonomi än de som redan bor där. Detta koncentrerar de resursstarka till vissa områden, vilket spår på de geografiska inkomstskillnaderna mellan ekonomiskt starka och svaga områden i kommunen.

Laholms kommun har idag inget tydligt förvaltningsövergripande mål kopplat till segregation. Däremot finns det fyra prioriterade målområden som på olika sätt kan motverka segregationen, eller dämpa de negativa effekterna av den. Det finns även relativt få insatser som uttalat bedrivs i syfte att minska och motverka segregationen. Däremot genomförs en rad av insatser som skulle kunna ha en strukturell påverkan på segregationen eller som skulle kunna dämpa de negativa konsekvenserna av den.

Vi bedömer att kommunen har goda förutsättningar för det fortsatta arbetet och föreslår följande rekommendationer för arbetet framåt:

- Prioritera politisk förankring och ställningstagande – tydliggör hur Laholm vill att utvecklingen i kommunen ska se ut
- Skapa ett strukturerat, förvaltningsövergripande arbetssätt
- Säkerställ att den nya översiktsplanen tar ställning till, och ger det stöd som förväntas och behövs i arbetet mot segregation
- Tydliggör segregation i arbetet med målområden och se till att det fysiska perspektivet blir tydligare
- Fortsätt med de kunskapshöjande insatserna som påbörjats och utveckla hur kommunikationen kring segregation ska ske
- Utred hur skolornas kvalitet kan förbättras och hur mobiliteten för människor i kommunen kan öka så att alla har likvärdig tillgång till utbildning, arbete och offentlig service

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING	3
1 INLEDNING	5
1.1 WSPS UPPDRAG	5
1.2 UTREDNINGENS GENOMFÖRANDE	6
1.3 RAPPORTENS DISPOSITION	7
2 TEORI OCH METOD	8
2.1 DEFINITION SEGREGATION	8
2.2 SEGREGATIONENS STRUKTURELLA ORSAKER OCH KONSEKVENSER	9
2.3 METOD	12
3 SEGREGATIONEN I LAHOLMS KOMMUN	18
3.1 DEN SOCIOEKONOMISKA SEGREGATIONEN OCH OMRÅDENAS OLIKA FÖRUTSÄTTNINGAR	18
3.2 BOENDESEGREGATION	21
3.3 UTBILDNING	27
3.4 ARBETSMARKNAD	31
3.5 DEMOKRATI OCH CIVILSAMHÄLLE	38
3.6 HÄLSA	42
3.7 BROTTSLIGHET	49
3.8 SAMMANFATTANDE ANALYS	51
4 LAHOLMS KOMMUNS ARBETE FÖR ATT MINSKA OCH MOTVERKA SEGREGATION	56
4.1 PRIORITERADE MÅLOMRÅDEN OCH STYRDOKUMENT	56
4.2 ORGANISERING	61
4.3 INSATSER FÖR ATT MINSKA OCH MOTVERKA SEGREGATION	62
5 REFLEKTIONER ÖVER KOMMUNENS ARBETE ATT MINSKA OCH MOTVERKA SEGREGATIONEN	69
5.1 REFLEKTIONER ÖVER KOMMUNENS STYRNING OCH ORGANISERING	69
5.2 REFLEKTIONER ÖVER INSATSER ATT MINSKA OCH MOTVERKA SEGREGATION	76
6 REKOMMENDATIONER OCH AVSLUTANDE KOMMENTAR	81
6.1 REKOMMENDATIONER	81
6.2 AVSLUTANDE KOMMENTAR	83
7 KÄLLFÖRTECKNING	85

1 INLEDNING

Den socioekonomiska segregationen i Sverige har ökat över tid. Människor med liknande bakgrund och socioekonomiska förutsättningar bor i allt större utsträckning mer koncentrerat. Det finns stora skillnader mellan olika områden gällande inkomster, sysselsättning, skolresultat, hälsa, valdeltagande och upplevd otrygghet. SCB:s rapport Agenda 2030 visar att ojämlikheter mellan grupper inte minskar - utan istället ökar.¹

Det finns tecken på att Covid-19 pandemin kan komma att öka denna ojämlikhet. I Delegationen mot segregations (Delmos) artikelserie *Segregation och covid-19* lyfter forskare inom olika områden att skillnaderna mellan olika socioekonomiska grupper troligen kommer öka till följd av pandemin. Gällande boendesituationen menar forskarna att Covid-19 synliggör och ökar den rådande ojämlikheten i boendet. Exempelvis uppmärksammas att personer i hushåll med svag ekonomi i högre grad är trångbodda och har svårare att undvika smittan både på jobbet och hemma. Artikelserien visar även hur pandemin har lett till utmaningar för civilsamhällets möjligheter att utföra arbete, vilket riskerar att drabba boende i områden med socioekonomiska utmaningar hårdare. Brister i likvärdighet och den ökade skolsegregationen riskerar att förstärkas och unga som har haft sämre förutsättningar kan få svårare att klara skolan.²

Under Almedalsveckan 2016 lanserades regeringens långsiktiga reformprogram för en minskad segregation. Programmet ska motverka strukturella orsaker till segregation samt förbättra situationen i områden med socioekonomiska utmaningar. Reformprogrammet pekar ut fem prioriterade områden:

- Minska boendesegregationen och stärka samhällsservicen
- Lyfta skolorna och elevernas resultat
- Minska långtidsarbetslösheten
- Stärka demokratin och stödja det civila samhället
- Bekämpa brottsligheten

Regeringens långsiktiga strategi mot segregation har ett övergripande mål: Minskad segregation, jämlika uppväxt- och levnadsvillkor och goda livschanser för alla.

Som en del av reformprogrammet inrättades Delmos den 1 januari 2018 med uppdrag att bidra till att minska och motverka segregation i samhället och förbättra situationen i områden med socioekonomiska utmaningar. Detta görs bland annat genom att fördela statsbidrag till relevanta aktörer i syfte att fördjupa kunskaperna om segregationen lokalt samt till åtgärder som ska förbättra situationen i områden med socioekonomiska utmaningar.

Laholms kommun har inte tidigare bedrivit ett samlat, fokuserat arbete kring segregationen i kommunen. Därför vill kommunen få en övergripande bild över uppväxt- och levnadsvillkor i kommunen i relation till segregation. Detta för att möjliggöra rätt riktade insatser framåt. För att påbörja detta arbete har kommunen beviljats medel från Delmos. Medlen ska syfta till att genomföra en kartläggning av segregationen i kommunen samt undersöka hur man framåt kan arbeta för att minska segregationen.

1.1 WSPS UPPDRAG

WSP har fått i uppdrag att kartlägga segregationen i Laholms kommun, identifiera särskilda utmaningar kopplat till Delmos prioriterade områden samt ge förslag på fortsatt arbete för att minska och motverka segregation. Segregation kan förekomma på olika arenor, exempelvis på arbetsmarknaden, skola och kopplat till boende. Denna rapport fokuserar på boendesegregation.

¹ SCB (2020), *Lämna ingen utanför - Statistisk lägesbild av genomförandet av Agenda 2030 i Sverige*

² Delmos (2020), <https://www.delmos.se/kunskap/artikelserie-segregation-och-covid-19/>

Kartläggningen ska bidra till att kommunen kan bedriva ett förvaltningsövergripande, ändamålsenligt och kunskapsbaserat arbetssätt för att minska och motverka segregationen i kommunen.

Uppdraget har bestått av två delar. Den första delen har inneburit en kartläggning av segregationen i kommunen samt en kartläggning kopplat till Delmos prioriterade områden. Den andra delen i uppdraget har inneburit en kartläggning över kommunens arbete att minska och motverka segregation.

Uppdraget har fokuserat på följande övergripande frågeställningar:

- Hur ser segregationen ut i kommunen kopplat till Delmos prioriterade områden?
- Hur ser levnadsvillkoren ut för olika grupper i kommunen?
- Vilka särskilda utmaningar finns i kommunen kopplat till Delmos prioriterade områden?
- Hur arbetar kommunen idag för att minska och motverka segregation?
- Vilket arbete inom ramen för det kommunala handlingsutrymmet kan och bör användas för att kunna minska och motverka segregationen i Laholms kommun?
- Hur kan kommunen arbeta förvaltningsövergripande för att minska och motverka segregationen?

Rapporten är författad av Anna Rudberg och Hanna Ljungqvist och sakgranskad av Helena Klintström och Mats Klingvall på WSP Advisory. Författarna står för sakinnehåll, slutsatser och rekommendationer.

1.2 UTREDNINGENS GENOMFÖRANDE

1.2.1 Kartläggning av segregation

För att få en bild över segregationen i kommunen och vilka grupper som är särskilt utsatta att drabbas av segregationens negativa konsekvenser har WSP genomfört analyser på både geografisk nivå och för olika grupper i kommunen. I kartläggningen har Delmos nya verktyg Segregationsbarometern³ används. Segregationsbarometern är ett webbaserat uppföljningssystem som tagits fram med syftet att öka kunskapen kring segregation och dess utveckling över tid. Indikatorerna redovisas på flera olika geografiska nivåer och spänner över flera år.

1.2.2 Kartläggning av kommunens organisation och arbete kopplat till segregation

För att kartlägga organisering och arbete kopplat till segregationen har WSP dels inventerat och analyserat dokument, dels genomfört semistrukturerade telefonintervjuer med nyckelaktörer inom kommunen.

Intervjuerna har syftat till att undersöka vilka förutsättningar som finns för att bedriva ett ändamålsenligt arbete för att minska och motverka segregationen. Detta har gjorts genom att undersöka om det finns en samsyn och kunskap inom området, om arbetet är prioriterat, samt vilka insatser som genomförs. Urvalet av respondenter har skett i samarbete med uppdragsgivaren. Intervjuerna skedde över Teams och inkluderade 27 nyckelaktörer inom kommunkoncernen, samt med två personer från Röda Korset. Intervjuerna har genomförts i grupp och individuellt.

I dokumentanalysen har styrdokument och andra dokument av relevans analyserats för att få en grundläggande förståelse för den formella organisationen i kommunen och dess styrning, med koppling till frågor som rör segregation.

1.2.3 Digital workshop och kunskapshöjande presentation

En workshop genomfördes den 4/3 2022 med representanter från kommunkoncernen. Totalt deltog 29 personer. Deltagarna var tjänstepersoner och chefer från kommunens samtliga förvaltningar som på något

³ Delmos. (2021). Hämtat från www.segregationsbarometern.delmos.se

sätt arbetar med frågor kopplat till segregation. Det kommunala fastighetsbolaget, Laholmshem deltog även på workshopen.

Syftet med workshopen var att höja kunskapsnivån kring segregationens innebörd, orsaker och konsekvenser, att visa på hur segregationen i kommunen ser ut, samt att bidra till att tjänstepersoner som arbetar på olika förvaltningar inom kommunen fick tillfälle att gemensamt diskutera dessa frågor. Utöver detta bidrog workshopen med underlag till WSP:s analys och förslag på process framåt.

Under den inledande kunskapshöjande delen presenterades WSP:s kartläggning över segregationen i kommunen samt en genomgång över segregationens innebörd, orsaker och konsekvenser. Preliminära slutsatser över kommunens arbete att minska och motverka segregation presenterades även. Den andra delen av workshopen innehöll ett interaktivt moment där deltagarna fick diskutera följande frågeställningar:

- Vilka är de största hindren idag för att uppnå ett Laholm utan boendesegregation?
- Vad krävs för att överkomma dessa hinder?
- Hur gör vi och vilka steg behöver vi ta?

Innan workshopen fick deltagarna dessutom besvara frågan: Varför är det, enligt dig, viktigt att minska och motverka boendesegregation i Laholms kommun?

Resultatet av workshopen finns presenterat i en separat bilaga och är även inarbetad i föreliggande rapport.

1.2.4 Behovsanalys

När all empiri samlats in genomfördes en behovsanalys av vad kommunen behöver prioritera i sitt arbete mot segregation. Analysen baseras på den empiri som samlats in inom ramen för uppdraget och syftar till att föreslå hur kommunen kan arbeta framåt för att minska och motverka segregationen. Utifrån behovsanalysen har WSP formulerat förslag och exempel över vilket utvecklingsarbete som kommunen kan genomföra för att förbättra sitt arbete med att minska och motverka segregationen.

1.3 RAPPORTENS DISPOSITION

Rapporten inleds med ett teori- och metodavsnitt som fokuserar på definitionen av segregation, dess strukturella orsaker och konsekvenser samt beskrivning av metod för kartläggningen av segregation. Därefter presenteras segregationen i Laholm, de olika områdestyperna i kommunen samt indikatorerna på geografiska nivå och för olika grupper kopplat till Delmos olika områden. Detta avsnitt avslutas med en sammanfattande analys.

Därefter beskrivs Laholms kommuns arbete att minska och motverka segregation, med fokus på organisering och insatser. Sedan presenteras reflektioner över kommunens arbete att minska och motverka segregation. Slutligen presenteras rekommendationer över fortsatt arbete som kan minska och motverka segregationen samt en avslutande kommentar.

2 TEORI OCH METOD

2.1 DEFINITION SEGREGATION

En viktig utgångspunkt i uppdraget är definitionen för segregation. WSP avser använda Nationalencyklopedins och Delmos definition av segregation i genomförandet av kartläggningen.

I Nationalencyklopedin definieras begreppet segregation som "det rumsliga åtskiljandet av befolkningsgrupper". Det innebär att olika grupper av individer lever och verkar separerade från varandra. De grupperingar som ofta diskuteras i segregationsforskningen är:

- Socioekonomisk bakgrund, som innefattar inkomster och utbildnings- eller yrkesbakgrund
- Etnicitet, som innefattar etnisk bakgrund, nationalitet, religion eller kroppsliga kännetecken
- Demografisk bakgrund, som innefattar åldersgrupper, kön eller hushållstyper⁴

Både den internationella och den svenska forskningen har haft sin tyngdpunkt i analyser av den socioekonomiska och den etniska dimensionen.⁵

Segregation kan förekomma i många "rum", men de arenor som oftast lyfts där segregation påträffas är på arbetsmarknaden, bostadsmarknaden och inom skolan.⁶ Segregation innebär således att olika grupper - baserat på socioekonomisk bakgrund, etnicitet eller demografisk bakgrund - arbetar på olika arbetsplatser, inom olika yrken, går i olika skolor samt bor på olika platser. De åtskilda arenorna på vilken segregationen sker har olika status och påverkar människors livsvillkor på olika vis.

Delmos grundades på basis av att segregation är relativ, vilket innebär att ett bostadsområde med socioekonomiska utmaningar i sig inte kan vara segregerat. Segregation uppstår i relation till andra bostadsområden med bättre socioekonomiska förutsättningar. Det innebär att större geografiska områden, såsom kommuner och regioner, står i fokus för diskussioner om segregation.⁷

Delmos och deras verktyg Segregationsbarometern, som denna kartläggning grundar sig i, tar sin utgångspunkt i den socioekonomiska boendesegregationen. Det innebär således att utvecklingen av exempelvis den etniska segregationen inte kommer att studeras. Däremot kommer skillnader och likheter mellan inrikes och utrikes föddas socioekonomiska förutsättningar och boende att belysas närmare i områdesanalyserna.

2.1.1 Segregation och integration

Segregation och integration är två separata begrepp som ofta blandas ihop, trots att det är olika processer. Integration förknippas ofta med i vilken utsträckning individer som invandrat till Sverige är delaktiga på arbetsmarknaden och i samhällslivet. Integrationen är en ömsesidig process mellan individerna och samhället. Segregationen handlar, som ovan nämnt, istället om att samhället delas upp genom att människor med olika karaktäristika lever och verkar separerade från varandra

I viss mån är begreppen integration och segregation kopplade till varandra eftersom en lyckad integration kan bidra till att minska segregationen. Däremot går det inte att hävda att segregation automatiskt leder till bristande integration.⁸ Om nyanlända bor nära människor som är etablerade på den svenska arbetsmarknaden och i det svenska samhället i stort, kan relationer skapas som underlättar integrationen. De

⁴ Kulturdepartementet. (2017). Dir. 2017:53, Segregation - En bild av läget i landets kommuner inför inrättandet av Delegationen mot segregation.

⁵ Vetenskapsrådet. (2018). Svensk forskning om segregation – en kartläggning.

⁶ Delmos. (2020). <https://www.delmos.se/>

⁷ Ibid.

⁸ Ibid.

sociala kontaktytorna och nätverken som då uppstår har betydelse för exempelvis nyanländas etablering på arbetsmarknaden.⁹

2.2 SEGREGATIONENS STRUKTURELLA ORSAKER OCH KONSEKVENSER

2.2.1 Orsaker

Forskningen om segregationens orsaker i Sverige och internationellt har främst handlat om hur olika grupper av människor med socioekonomiska och etniska olikheter fördelar sig över olika områden. I princip all svensk forskning pekar mot att socioekonomisk och etnisk segregation samverkar och ofta korrelerar. Områden med socioekonomiska utmaningar i Sverige har ofta en sammansättning som präglas av både låga inkomster och en hög andel invandrade från länder utanför Europa.

Orsakerna till boendesegregation kan förklaras av ett samspel mellan olika företeelser som:

- Bostadsmarknadens strukturer som pris, storlek, bostadstyp, upplåtelseform samt läge
- Bostadsområdets sammansättning av bostäder
- Hushållens preferenser och val
- Inkomstskillnader
- Diskriminering

Orsaksförklaringarna kan grupperas i strukturella orsaker, som innefattar de möjligheter och de restriktioner som finns i samhället och som inte är valbara för individen, respektive individuella preferenser, som innefattar de beteenden och val som människor gör.

Bostadsmarknadens struktur påverkar boendesegregationen. Exempelvis leder bostädernas olika pris till segmentering på bostadsmarknaden, vilket innebär att olika typer av hushåll är ojämnt spridda över olika typer av bostadssegment som bostadstyper eller upplåtelseformer. Upplåtelseform och bostadsform (och hur de är klustrade med varandra i geografin) spelar således stor roll för graden av boendesegregation, eftersom hushåll med låga inkomster i huvudsak hänvisas till hyresrätter (i ett äldre hyresrättsbestånd) i regioner med höga priser på bostadsrätter och småhus.

Bostadsområdets sammansättning av bostäder påverkar således boendesegregationen. Eftersom de flesta svenska städer och kommuner ofta är geografiskt uppdelade gällande upplåtelseformer och bostadstyper, med hög andel hyresrätter i vissa områden och hög andel bostads- och äganderätter i andra områden, skapas en socioekonomisk boendesegregation.¹⁰

Även hushållens preferenser och val har lyfts som en orsak till boendesegregationen. Det handlar både om att individer eller grupper bosätter sig i ett specifikt bostadsområde som ett livsstilsval och att individer undviker vissa områden som uppfattas som mindre attraktiva. Val av bostadsområde kan exempelvis handla om preferenser kopplat till restaurangutbud, närheten till bra skolor, arbetsplats eller fritidsaktiviteter. Det kan också handla om att grupptillhörighet hos de individer som redan bor i ett område lockar, exempelvis att de har liknande klasstillhörighet eller sexuella läggning, att de delar samma etnicitet eller att familjemedlemmar bor där.¹¹

Forskare har emellertid studerat hur majoritetsbefolkningens handlingsmönster förstärker stadens etniska uppdelning eftersom nyinvandrade och olika etniska grupper kan ha små möjligheter att fritt välja bostad på grund av lägre inkomster. Det innebär utflyttning från områden där minoriteter ökar men framförallt att resursstarka grupper undviker att flytta till dessa områden.¹² Stigmatisering av olika bostadsområden och föreställningar om grannskapens negativa effekter kan få individer som har möjlighet att välja bort att flytta till

⁹ Ibid.

¹⁰ Ibid.

¹¹ Wimark (2018) Boendesegregation i Sverige – en översikt av det aktuella forskningsläget

¹² Vetenskapsrådet. (2018). Svensk forskning om segregation – en kartläggning

dessa områden. Enkätstudier visar att när människor har en bild av att ett område är otryggt eller har andra sociala problem så undviker man att flytta till dessa, vilket fördjupar segregationen.¹³

Även ökade inkomstskillnader leder till en ökad boendesegregation. När inkomstskillnaderna ökar är det främst de individer som har svagare socioekonomisk ställning som drabbas. Bor dessa individer i områden med socioekonomiska utmaningar ökar segregationen. Dessutom kan sämre inkomst resultera i att individer tvingas flytta till områden med lägre priser på boenden, vilket förstärker segregationen.¹⁴

Det finns även studier som visar att diskriminering kan orsaka boendesegregation. För att orättvis behandling ska vara diskriminering enligt diskrimineringslagen måste det finnas ett samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna. Socioekonomisk bakgrund tillhör inte en av de sju diskrimineringsgrunderna men det gör exempelvis etnisk tillhörighet och religion¹⁵. Det finns studier som visar att vissa grupper diskrimineras genom att nekas hyra eller köpa en bostad på grund av sin etniska tillhörighet.¹⁶

Personer med annan bakgrund än svensk kan även missgynnas på bostadsmarknaden. När bostadsförmedlingar och bostadsvårdar ställer höga inkomstkrav kan det leda till att låginkomsttagare har svårare att etablera sig på bostadsmarknaden.¹⁷ Eftersom socioekonomi och etnicitet ofta korrelerar tenderar detta att särskilt missgynna personer med annan bakgrund än svensk. Detta är i sig ingen diskriminering enligt lag men det är villkor som missgynnar eller exkluderar vissa grupper på bostadsmarknaden. Personer med annan bakgrund än svensk kan även missgynnas genom brist på kunskap om regler och möjligheter på bostadsmarknaden. Brist på språkkunskaper kan även försvåra möjligheten att tillgodogöra sig informationen¹⁸.

2.2.2 Konsekvenser i form av grannskapseffekt

Inom forskningen kallas boendesegregationens konsekvenser för grannskapseffekter (eller kontextuella effekter). Grannskapseffektforskningen studerar boendeomgivningens och grannskapets betydelse för en individs sociala utfall, givet att individers liv samtidigt påverkas av en rad andra kontextuella grunder (till exempel födelseland och socioekonomisk bakgrund).

Roger Andersson och Emma Holmqvist beskriver hur dessa teorier kan kopplas till mekanismerna *sociala interaktioner* och *sociala möjligheter* som kan påverka individers olika utfall. Figuren nedan visar på ett samspel mellan dessa mekanismer.¹⁹

¹³ Jämlikhetskommissionen. (2019). Grannskapseffekter och politik och planering för minskad segregation.

¹⁴ (Hedman, L & Andersson, R, 2015)

¹⁵ Diskrimineringsombudsmannen. (2021). <https://www.do.se/om-diskriminering/skyddade-diskrimineringsgrunder/>.

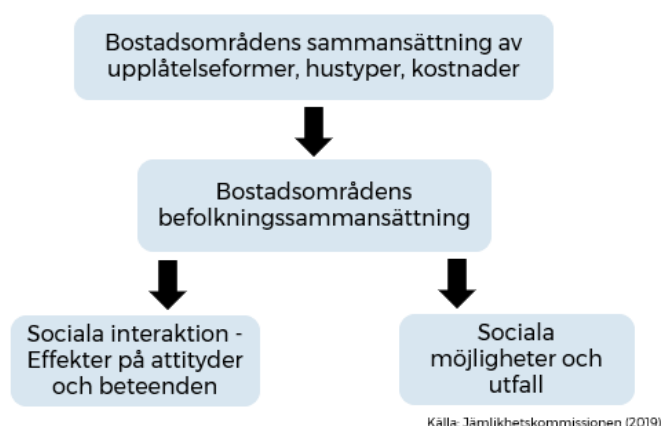
¹⁶ Integrationsverket. (2006). Upplevelser av etnisk diskriminering hos utrikes födda personer i Sverige 2005: Första delrapporten från diskrimineringsundersökningen.

¹⁷ Bråmås, Å. R. (2006). Bostadsmarknadens institutioner och grindvakter i den etniskt segmenterade staden - Exemplet Stockholm och Uppsala: Bilaga till Rapport Integration 2005.

¹⁸ Ibid.

¹⁹ Jämlikhetskommissionen. (2019). Grannskapseffekter och politik och planering för minskad segregation.

Figur 1. Teorier om områdets påverkan på individer.

Källa: Jämlikhetskommissionen (2019)

Flertalet teorier fokuserar på effekterna av social interaktion (vänster ruta längst ned i Figur 1) som mekanism för grannskapseffekter. Det innebär att omgivningen och våra grannar påverkar våra beteenden. Här diskuteras ofta förebilder som en betydande faktor; finns det exempelvis förebilder som har utbildat sig kan det resultera i att andra individer, i grannskapet, också får en sådan strävan.

Sociala nätverk beskrivs även som en viktig faktor, vilket kan handla om att olika grupper och områden har möjlighet att bygga upp olika typer av nätverk, vilket kan innebära att individer missgynnas om de inte har resursmässigt starka kontaktnät.²⁰

Det finns även teorier som inte ser en individs utfall som resultat av norm-, beteende- och/eller attitydpåverkan, utan istället kopplat till vilka sociala möjligheter (höger ruta längst ned i Figur 1) man får genom att bo i ett visst område. Detta innefattar sociala möjligheter som kan påverkas av områdets stigmatisering, resurser eller lokalisering och kan resultera i exempelvis försämrade chanser att få jobb eller likvärdig tillgång till service som skola, vård och omsorg.²¹

Det kan antingen innebära att vissa institutioner har försvunnit från vissa områden eller att kvaliteten på dessa institutioner är sämre inom dessa områden. Arbeten inom exempelvis vård, skola och arbetsförmedling kan bli mindre attraktiva i vissa områden som bebos av mer resurssvaga vilket kan leda till lägre genomsnittlig kompetens och högre personalomsättning. Denna typ av indirekta effekter kan finnas och även återskapas trots att stat och kommun har riktade bidrag och kompensatoriska ersättningsmodeller.²²

Huvudresultatet av den svenska grannskapseffektforskningen är att hushållens geografiska fördelning påverkar människors livsmöjligheter. Studier visar att konsekvenserna kan vara positiva för dem som bor eller växer upp i resursstarka områden, men samtidigt att det kan ha negativa konsekvenser för dem med sämre förutsättningar.²³

Studier som undersöker boendesegregationens konsekvenser är fokuserade på mätbara konsekvenser på individnivå. Exempelvis konsekvenser för skolresultat, hälsa, arbetsmarknadsutfall samt kriminalitet.²⁴ Att individers livsvillkor påverkas av var de bor kan bero på att omgivningen kan påverka individernas beteenden men även av exempelvis vilka kontaktnät man får tillgång till. Människors livschanser kan även påverkas av att vissa områden stigmatiseras, något som kan resultera i att människorna som bor i dessa områden riskerar att få låg social status och diskrimineras. Att barn som växer upp i svagare socioekonomiska områden riskerar

²⁰ Ibid.

²¹ Wimark (2018) Boendesegregation i Sverige – en översikt av det aktuella forskningsläget

²² Jämlikhetskommissionen. (2019). Grannskapseffekter och politik och planering för minskad segregation.

²³ Ibid.

²⁴ Vetenskapsrådet. (2018). Svensk forskning om segregation – en kartläggning.

att få sämre livsvillkor senare i livet finns det en bred samstämmighet kring.²⁵ Dock har faktorer som egen förmåga, föräldrarnas sociala status och nuvarande livssituation, generellt sett en större betydelse än bostadsområdet för individens möjligheter att exempelvis etablera sig på arbetsmarknaden. Dessutom är det troligt att negativa effekter uppstår först vid en viss nivå av segregation eller koncentration av utanförskap.²⁶

Delmos beskriver att i områden där många har lägre utbildning och lägre inkomster har invånarna ofta sämre möjligheter att ställa krav på exempelvis skolor och utbildning. Detta menar de påverkas av utbildningsbakgrund, ekonomiska villkor och kontaktnät. Genom denna mekanism kan segregationen förstärka befintliga skillnader i levnadsvillkor i olika områden. På en samhällsnivå kan segregationen leda till misstänksamhet, en känsla av otrygghet, bristande tillit samt ett ökat "vi och dom" tänkande.²⁷ Även om detta är en fullt tänkbar konsekvens av segregation, så är det empiriskt svårt att undersöka.

Forskningsfrågans komplexitet gör det svårt att uppskatta grannskapseffekternas storlek på individnivå, särskilt eftersom de varierar mellan land och stad samt att det finns olika effektvariationer efter exempelvis ålder, utbildningsnivå, inkomst och vistelsetid. Utöver dessa svårigheter finns det ett selektionsproblem, vilket innebär att människor med olika förutsättningar bosätter sig i olika områden. Detta medför ett problem att utveckla modeller som uteslutande tar hänsyn till kontextuella effekter och inte individuella egenskapers effekt på utfallet.²⁸

2.3 METOD

I avsnitten nedan beskrivs mer ingående kartläggningens genomförande. I kartläggningen har Delmos nya verktyg Segregationsbarometern²⁹ används. Segregationsbarometern är ett webbaserat uppföljningssystem som tagits fram med syftet att öka kunskapen kring segregation och dess utveckling över tid.

2.3.1 Delmos mått för att följa den socioekonomiska segregationen

Delmos har utvecklat följande två mått:

- 1) ett för att förklara den socioekonomiska segregationen i olika kommuner, samt
- 2) ett för att beskriva de socioekonomiska förutsättningarna i olika områden inom kommunerna.

Ojämlighetsindexet mäter graden av socioekonomisk segregation i en kommun och visar skillnader i bosättningsmönster mellan olika socioekonomiska grupper. Att två grupper är ojämnt fördelade i relation till varandra innebär att de är fördelade på ett sätt som gör att exempelvis en inkomstgrupp är överrepresenterad i vissa områden (DeSO:n) och underrepresenterad i andra områden (DeSO:n).

Ojämlighetsindexet i Segregationsbarometern beskriver hur jämn eller ojämn fördelningen av den lägsta inkomstgruppen (kvartil 1) är mellan olika DeSO-områden i en kommun och i relation till den högsta inkomstgruppen (kvartil 5). Indexet presenteras på en skala från 0–100 där värdet 0 innebär ingen segregation och värdet 100 innebär total segregation. Ju högre indexvärde, desto mer segregerad är kommunen. Beräkningen av ojämlikhetsindex baseras på indikatorn disponibel inkomst per konsumtionsenhet för individer 20 år eller äldre, den 31 december ett givet år.³⁰

De socioekonomiska förutsättningarna i en kommun tar Delmos fram genom att olika områden klassificeras i olika områdestyper utifrån det socioekonomiska indexet, så kallade RegSO-områden. Syftet är att skapa en

²⁵ Delmos, 2020, <https://www.delmos.se/>

²⁶ Jämlikhetskommissionen. (2019). Grannskapseffekter och politik och planering för minskad segregation.

²⁷ Delmos, 2020, <https://www.delmos.se/>

²⁸ Jämlikhetskommissionen. (2019). Grannskapseffekter och politik och planering för minskad segregation.

²⁹ Delmos, 2021, <https://www.delmos.se/aktuellt/pressmeddelanden/delmos-lanserar-nytt-verktyg-for-att-bryta-segregationen/>

³⁰ Delmos, 2020, <https://www.delmos.se/>

områdesindelning som beskriver de socioekonomiska förutsättningarna inom ett specifikt RegSO-område. Totalt finns det fem områdestyper:

- Områdestyp 1 – områden med stora socioekonomiska utmaningar
- Områdestyp 2 – områden med socioekonomiska utmaningar
- Områdestyp 3 – socioekonomiskt blandade områden
- Områdestyp 4 – områden med goda socioekonomiska förutsättningar
- Områdestyp 5 – områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar

Områdestyp 1 och områdestyp 2 går in under samlingsbegreppet områden med socioekonomiska utmaningar.

Ojämlighetsindexet och områdestyperna ska ses som kompletterande mått till varandra. Ojämlighetsindex beskriver graden av socioekonomisk segregation och kan inte besvara hur de socioekonomiska förutsättningarna tar sig uttryck i ett enskilt område inom Laholm. Områdestyperna visar dock enskilda områdets socioekonomiska förutsättningar och kan relateras till förutsättningarna i andra områden. Områdestyperna beskriver därmed vad som karaktäriserar ett område.

En kommun kan exempelvis ha en låg grad av segregation sett utifrån hela kommunen samtidigt som en hög andel av kommunens befolkning bor i områden med socioekonomiska utmaningar. Det kan bero på att kommunens befolkning exempelvis i genomsnitt har låg utbildningsnivå eller låga inkomster.

Måtten beskriver således två olika saker, men är viktiga att sätta i relation till varandra för att man ska få en nyanserad bild av Laholms socioekonomiska situation och grad av segregation.

2.3.2 Kartläggning och analys över segregationen kopplat till Delmos statistikområden

WSP har kartlagt fem av Delmos olika statistikområden. Detta är boende, arbetsmarknad, utbildning, demokrati och civilsamhälle samt hälsa. Brottslighet/trygghet, ingår inte i Segregationsbarometern på grund av brist på registerstatistik på låg geografisk nivå. På grund av detta har WSP kompletterat detta område med statistik från Brottsförebygganderådet och information från lokalpolisen i Laholm.

WSP har genom Segregationsbarometern analyserat de olika statistikområdena på flera sätt. Inledningsvis har de olika indikatorerna studerats över tid och jämförts med riket som helhet och Hallands län. Detta för att få en tydlig bild över om indikatorerna ligger under eller över snittet för riket respektive länet samt om utvecklingen har gått i en positiv eller negativ riktning i Laholm för de olika indikatorerna.

Därefter har geografiska analyser genomförts, indikatorerna har presenterats på DeSO-nivå³¹ i Laholms kommun. På så sätt kan man analysera sociala aspekter ur ett geografiskt perspektiv och det är enkelt att upptäcka mönster för olika platser på DeSO-nivå.

Därefter har analyser av olika bakgrundsvariabler genomförts. De bakgrundsvariabler som används är exempelvis kön, utbildningsbakgrund, ålder och inrikes/utrikes född.³² De olika variablerna har först analyserats för Laholm kommun som helhet och därefter jämförts med riket och Hallands län. Slutligen har en geografisk analys över de olika indikatorerna, givet bakgrundvariablerna, genomförts.

I Tabell 1 nedan presenteras vilka indikatorer som presenteras och analyseras kopplat till Delmos områden samt vilka bakgrundsvariabler som har undersökts.

³¹ Demografiska statistikområden, DeSO, är SCB:s indelning av Sverige i 5 984 områden. Varje DeSO hade år 2018, när SCB gjorde indelningen, mellan cirka 700 till 4 300 invånare. Indelningen tar hänsyn till geografiska förutsättningar så att gränserna i möjligaste mån följer exempelvis gator, järnvägar och vattendrag. Tätorter och valdistrikt är några viktiga byggstenar som SCB har använt för att skapa DeSO. Indelningen följer läns- och kommungräns samt RegSO-gräns.

³² De bakgrundsvariabler som används har delvis varit beroende av tillgängliga bakgrundsvariabler i Segregationsbarometern.

Tabell 1. Delmos prioriterade områden för att minska och motverka segregation samt val av indikator och bakgrundsvariabler

Delmos områden	Indikator	Bakgrundsvariabler
Boende	Disponibel inkomst per konsumtionsenhet	Kön, utbildning, inrikes/utrikes född
Utbildning	Andel behöriga till yrkesprogram	Kön, föräldrarnas utbildning, svensk/utländsk bakgrund
Arbetsmarknad	Andel förvärvsarbetande	Kön, ålder, utbildning, inrikes/utrikes född
Demokrati och civilsamhälle	Valdeltagande i riksdagsval	Ålder, inrikes/utrikes född
Hälsa	Genomsnittligt antal ohälsodagar	Kön, ålder, utbildning, inrikes/utrikes född
Bekämpa brottsligheten	Antal anmälda brott	Ej tillgängligt

Disponibel inkomst per konsumtionsenhet

Inkomstskillnaderna beskrivs av många som en av de bakomliggande orsakerna till segregationens utveckling i Sverige.³³ Den disponibla inkomsten har stor betydelse för individers möjlighet till konsumtion och sparande. Den disponibla inkomsten har betydelse för var individer kan bosätta sig, dels rent geografiskt, dels i vilken upplåtelseform. Inkomsten påverkar också individens möjligheter att kunna hyra lägenheter och beviljas bostadslån.

Disponibel inkomst per konsumtionsenhet är hushållets samlade inkomster och transfereringar (till exempel barn- och bostadsbidrag samt försörjningsstöd) minus slutlig skatt, som sedan viktas med hjälp av en konsumtionsenhetsskala för att beakta hushållets storlek och sammansättning. Den framräknade disponibla inkomsten, per konsumtionsenhet, tilldelas sedan varje individ i hushållet. Disponibel inkomst per konsumtionsenhet kallas även ekonomisk standard.³⁴

Ett räkneexempel kan se ut som följande: Ett sammanboende par med två barn har en disponibel inkomst på 490 000 kronor. Hushållet har en total konsumtionsvikt på $1,51 + 0,52 + 0,42 = 2,45$. Hushållets disponibla inkomst per konsumtionsenhet blir då $490\ 000 / 2,45 = 200\ 000$ kronor per konsumtionsenhet. Det innebär att hushållet har samma ekonomiska standard som en ensamboende person med en disponibel inkomst på 200 000 kronor. I Segregationsbarometern har indikatorns värde för respektive år räknats om till fasta priser utifrån ett basår. Basåret i Segregationsbarometern är 2011.³⁵

Andel behöriga till yrkesprogram

En slutförd gymnasieutbildning har avgörande betydelse för individens fortsatta utbildning och framtida yrkesval. Behörighet till gymnasiet krävs för att en individ ska kunna gå vidare i utbildningssystemet och möjliggör även ett lyckat inträde på arbetsmarknaden. Elever som inte är behöriga till gymnasieskolans olika program, och särskilt yrkesprogram, löper större risker att misslyckas i gymnasieskolan och hamna i utanförskap senare i livet.

³³ Delmos. (2021). Segregation i Sverige – Årsrapport 2020 om den socioekonomiska boendesegregationens utveckling.

³⁴ Delmos. (2021). Hämtat från www.segregationsbarometern.delmos.se

³⁵ Ibid.

Kostnaden för att inte studera på gymnasiet faller dels på individen, dels på samhället. För individen blir kostnaden ett försenat eller uteblivet inträde på arbetsmarknaden, försämrade möjligheter till egen försörjning, begränsade yrkesval, samt större risk för ohälsa. Den samhällsekonomiska kostnaden handlar bland annat om förlorat produktionsvärde då den tillgängliga arbetskraften inte används fullt ut.³⁶

För behörighet till yrkesprogram krävs som lägst betyget godkänd i ämnena svenska eller svenska som andraspråk, engelska, matematik samt ytterligare fem ämnen. Andelen behöriga till yrkesprogram beräknas genom att antal avgångna elever från årskurs 9 som är behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram divideras med totalt antal avgångna elever från årskurs 9.

Valdeltagande i riksdagsval

Att mäta valdeltagandet i riksdagsval ger en indikation på en demokratis livskraft. Indikatorns syfte är att beskriva andelen som deltar i riksdagsval, och som därmed är med och påverkar samhällsutvecklingen. Andelen som deltar i riksdagsval beräknas genom att dividera antalet röstande med antalet röstberättigade. I val till riksdagen är endast svenska medborgare röstberättigade.

Andel förvärvsarbete

Det finns inkomstskillnader mellan individer som arbetar och som inte arbetar. Genom en ökad sysselsättningsgrad kan inkomstspridningen minska och på så sätt kan den socioekonomiska segregationen och dess negativa konsekvenser motverkas.

Inkomster från förvärvsarbete ger ökade möjligheter att välja bostad och bostadsområde liksom möjligheter att förbättra levnadsstandarden. Andra positiva effekter som arbete kan föra med sig är mening och struktur i livet samt ett socialt sammanhang. Forskning visar dessutom att förvärvsarbete i regel även är förknippat med bättre hälsa.

Förvärvsarbete i befolkningen utgörs av personer som är folkbokförda i Sverige per den 31 december undersökningsåret och som har klassats som förvärvsarbete i november enligt SCB:s klassificering av förvärvsarbete. Även personer som är folkbokförda i Sverige och som arbetar i svenska företag utomlands eller på havet på svenskregistrerade båtar ingår i populationen.³⁷

Genomsnittligt antal ohälsodagar

Ohälsotal är ett av de mått som används för att beskriva hälsoläget i befolkningen samt hur hälsoläget utvecklas över tid. Sammantaget ger ohälsotalen en bild av hur mycket befolkningen använder sjukförsäkringen. När man analyserar ohälsotalen är det viktigt att ta hänsyn till att nivåerna på ohälsotal påverkas av regelförändringar i exempelvis sjuk- och aktivitetsersättningen.

Ohälsotalen är ett mått på antal dagar med utbetalning från socialförsäkringen relaterat till antal registrerade försäkrade i befolkningen 20–64 år. Det handlar om utbetalda dagar med sjukpenning, arbetsskadesjukpenning, rehabiliteringspenning samt sjukersättning/aktivitetsersättning (förtidspension/sjukbidrag). Alla dagar är omräknade till nettodagar. Till exempel räknas två dagar med halv ersättning som en dag. Ohälsotalen beskriver alltså det genomsnittliga antalet ersättningsdagar per person från socialförsäkringen. De första 14 dagarna av en sjukperiod, vilka betalas av arbetsgivaren, ingår inte. Statistiken i Delmos segregationsbarometer kommer från SCB, Longitudinell integrationsdatabas för sjukförsäkrings- och arbetsmarknadsstudier (LISA).³⁸

³⁶ Ibid.

³⁷ Ibid.

³⁸ Ibid.

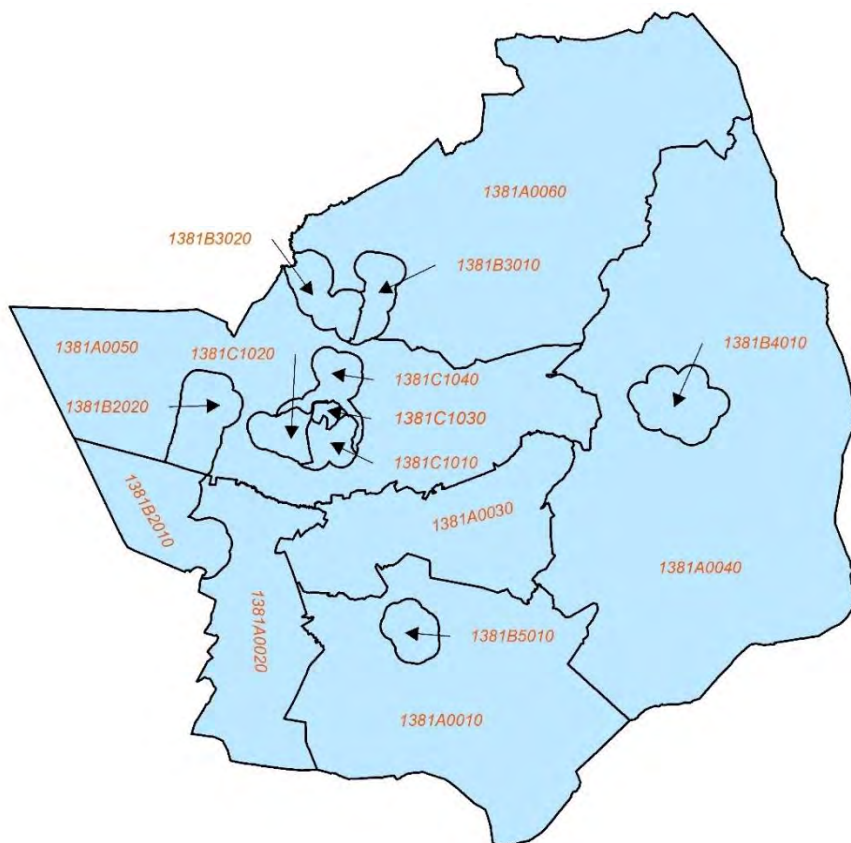
Antal anmälda brott

Denna indikator ingår inte i Segregationsbarometern. På grund av detta har WSP kompletterat detta område med statistik från Brottsförebygganderådet (BRÅ) och information från lokalpolisen i Laholm. Brottligheten i Laholm kommun analyseras genom att studera antal anmälda brott över tid per 100 000 invånare och jämförs med riket som helhet samt med Båstad kommun. Eftersom BRÅ inte har kontinuerlig statistik på länsnivå används Båstad som jämförelse istället för Hallands län. Därefter görs en sammanställning över de vanligaste brottstyperna i Laholm över tid. Statistiken från BRÅ kompletteras med statistik från lokalpolisen i Laholm vilket redovisar de mest förekommande anmälda brotten. Slutligen presenteras polisens så kallade heat maps (platser där olika brottskategorierna har anmälts) över brottsligheten i Laholms kommun. Genom heat maps presenteras brottsligheten ur ett geografiskt perspektiv.

2.3.3 Laholms DeSo-områden som rapporten studerar

Rapporten utgår från Laholms 16 DeSO-områden. Dessa områden presenteras i Figur 2 nedan. I figuren kan man se de gränsdragningar som finns mellan de olika områdena samt vilken kod de olika områdena har.

Figur 2. DeSO-områden och koder i Laholms kommun.

Källa: SCB med bearbetning av WSP

För DeSO-områdena finns det endast kodnamn och inga benämningar, utan de benämningar som finns är RegSO-namnen för de olika områdena. Eftersom RegSO-områdena är större geografiska områden har vissa av DeSO-områdena samma RegSO-namn. Koderna och namnen presenteras i Tabell 2 nedan. I rapporten anges områdets RegSO-namn. I det fall som det finns fler DeSO-områden med samma namn, anges DeSO-koden i en fotnot.

Tabell 2. DeSO-kod och RegSO-namn i Laholms kommun.

DeSO-kod	RegSO-namn	Antal personer i varje DeSO år 2019
1381A0010	Hasslöv-Ränneslöv-Våxtorp	1 184
1381A0020	Hasslöv-Ränneslöv-Våxtorp	1 580
1381A0030	Hasslöv-Ränneslöv-Våxtorp	1 310
1381A0040	Hishult-Knäreds omland	1 513
1381A0050	Laholms omland-Ysby	1 712
1381A0060	Veinge omland	997
1381B2010	Skummeslövsstrand-Skottorp	2 250
1381B2020	Mellbystrand	2 497
1381B3010	Genevad-Veinge	927
1381B3020	Genevad-Veinge	1 458
1381B4010	Knäred	1 249
1381B5010	Hasslöv-Ränneslöv-Våxtorp	1 097
1381C1010	Laholm östra	2 723
1381C1020	Laholm västra	1 956
1381C1030	Laholm östra	2 423
1381C1040	Lilla Tjärby	1 027

3 SEGREGATIONEN I LAHOLMS KOMMUN

Det här kapitlet inleds med en presentation av den socioekonomiska segregationen i Laholm samt de olika områdestyperna som finns i kommunen. Därefter presenteras indikatorerna för Delmos olika områden på geografisk nivå och för olika grupper i kommunen, vilket syftar till att visa vilka inomkommunala skillnader som finns för respektive indikator samt vilka skillnader som finns mellan olika grupper i kommunen.

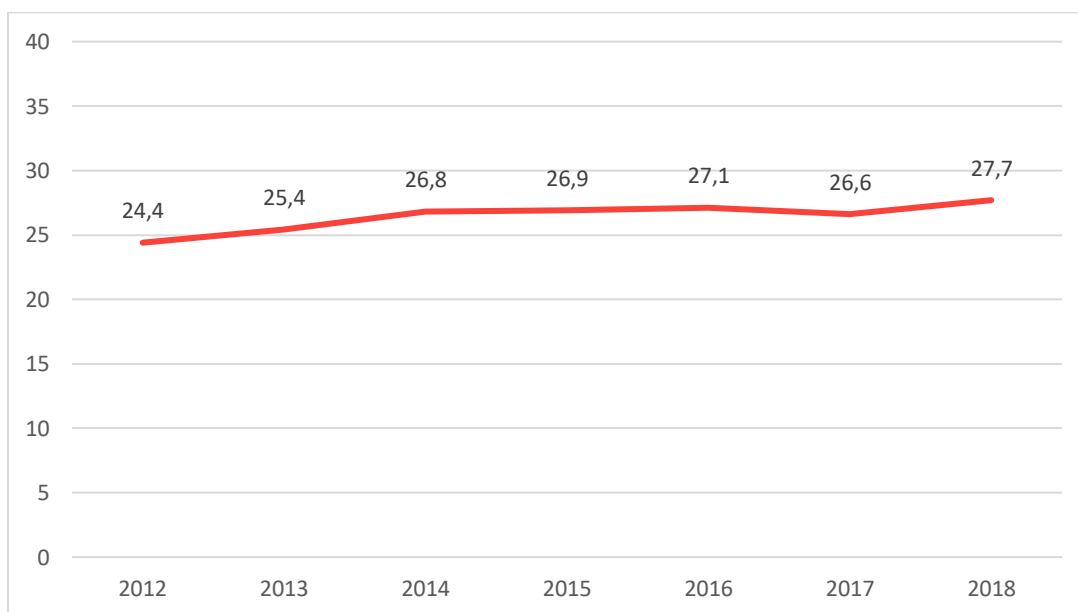
3.1 DEN SOCIOEKONOMISKA SEGREGATIONEN OCH OMRÅDENAS OLIKA FÖRUTSÄTTNINGAR

3.1.1 Utveckling av socioekonomisk segregation

Laholms ojämlikhetsindex var 27,7 år 2018. Det tolkas som att i genomsnitt behöver 27,7 procent av befolkningen i inkomstkventil 1 i kommunen byta till ett annat område för att det skall vara jämnt fördelat i förhållande till hur personer i inkomstkventil 5 är bosatta.

I Figur 3 presenteras Laholms segregationsindex över tid. I figuren framgår att den socioekonomiska segregationen i Laholm har ökat mellan 2012 och 2018, från 24,4 till 27,7. Detta innebär att människor med liknande inkomster i högre utsträckning är koncentrerade till samma områden 2018 jämfört med 2012.

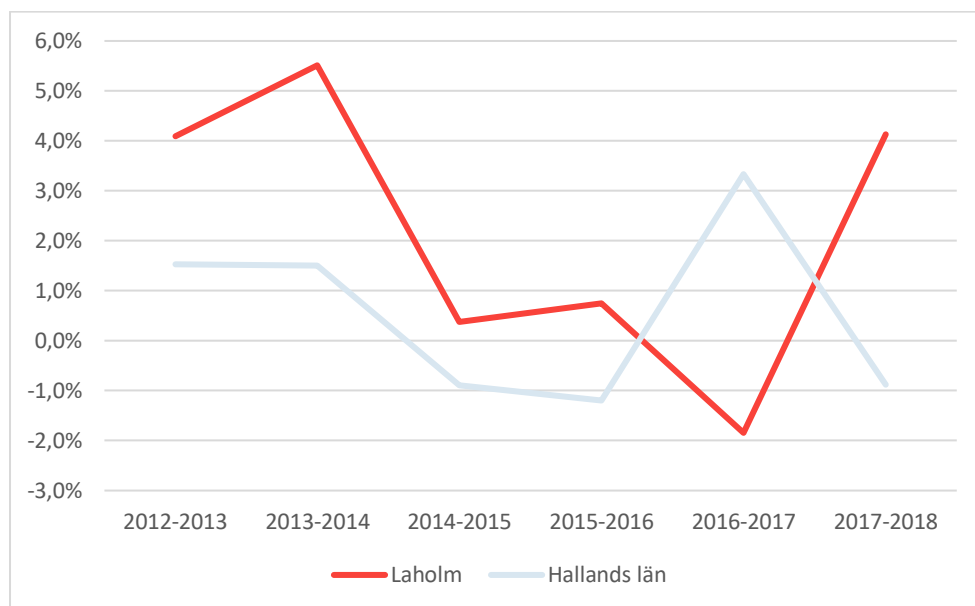
Figur 3. Utveckling av segregationsindex över tid

Segregationsindexet för enskilda år ska inte jämföras med andra kommuner eftersom indexet styrs av flera olika faktorer, exempelvis hur många DeSO- eller RegSO-områden som finns i respektive kommun. Däremot kan vi jämföra förändringen över tid med andra platser. Förändringen av Laholms ojämlikhetsindexet över tid är högre jämfört med förändringarna i Hallands län. Figur 4 visar den procentuella förändringen av ojämlikhetsindexet från år till år. I Laholms kommun har indexet ökat med genomsnitt 2,2 procent per år medan Hallands län har haft en ökning med 0,6 procent per år i genomsnitt.

Sett till hela tidsperioden (2012-2018) har indexet i Laholm ökat med 14 procent. I Hallands län har ökningen varit 3 procent.

Figur 4. Procentuell förändring över ojämlikhetsindex i Laholm och Hallands län.

3.1.2 Laholms olika områdestyper

Laholms kommun är uppdelat på 11 RegSO-områden. I Tabell 3 nedan visas fördelningen av Laholms befolkning efter de olika områdestyperna.

Tabell 3. Fördelning av Laholms befolkning efter områdestyp år 2019.

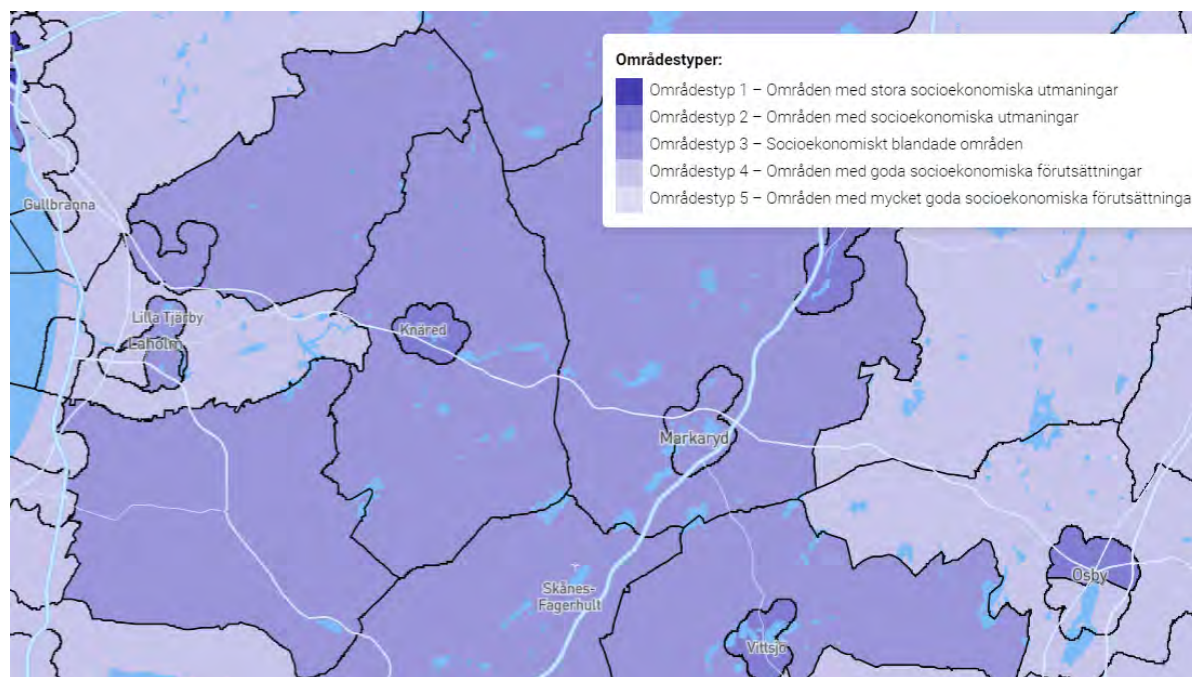
Områdestyp	Antal RegSO:n, per områdestyp	Antal i befolkningen, per områdestyp	Fördelning av befolkningen, per områdestyp (%)
Områdestyp 1 - Områden med stora socioekonomiska utmaningar	0	0	0.0%
Områdestyp 2 - Områden med socioekonomiska utmaningar	1	1 249	4.8%
Områdestyp 3 - Socioekonomiskt blandade områden	6	16 239	62.7%
Områdestyp 4 - Områden med goda socioekonomiska förutsättningar	4	8 415	32.5%
Områdestyp 5 - Områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar	0	0	0.0%
Total	11	25 903	100%

Källa: Delmos

Det finns ett RegSO-område i Laholms kommun som klassas som ett område med socioekonomiska utmaningar, och det är Knäred. I Knäred bor 1 249 personer vilket motsvarar 4,8 procent av befolkningen i Laholm.

Störst andel av befolkningen bor i socioekonomiskt blandade områden (62,7%). I Laholm bor 32,5 procent av befolkningen i områden med goda socioekonomiska förutsättningar. I Laholm finns varken områden som klassas i områdestyp 1 eller 5. Figur 5 nedan visar hur dessa områden fördelar sig geografiskt i kommunen.

Figur 5. Områdestyper i Laholms kommun år 2019.

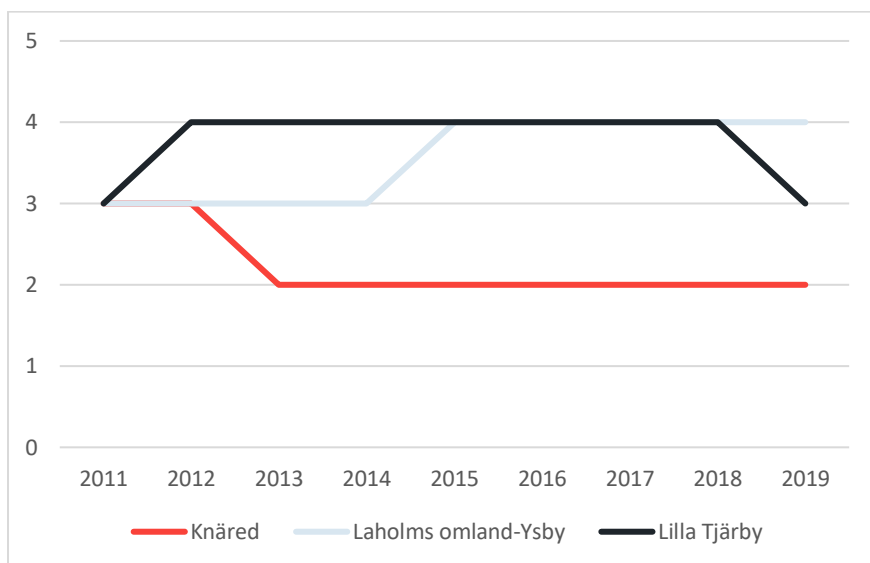

De flesta områden har under perioden 2011-2019 befunnits sig inom samma områdeskategori. Det finns dock tre undantag på områden som gjort förflyttning mellan olika områdeskategorier. Dessa visas i Figur 6 nedan.

Knäred, Laholms omland-Ysby och Lilla Tjärby befann sig samtliga inom områdestyp 3 år 2011 och klassades som socioekonomiskt blandade områden. År 2012 förändrades Lilla Tjärby och övergick till områdeskategorin 4, vilket är områden med goda socioekonomiska förutsättningar. Det fortsatte fram till 2018, men 2019 klassades området åter som områdestyp 3. Laholms omland-Ysby gjorde en förflyttning till områdestyp 4 år 2015 och har sedan dess tillhört samma områdestyp.

Knäred förflyttade sig till områdeskategori 2 år 2013 och blev således klassad som ett område med socioekonomiska utmaningar. Sedan 2013 har Knäred tillhört denna kategori.

Figur 6. Områden som förflyttning sig mellan olika områdestyper över tid.

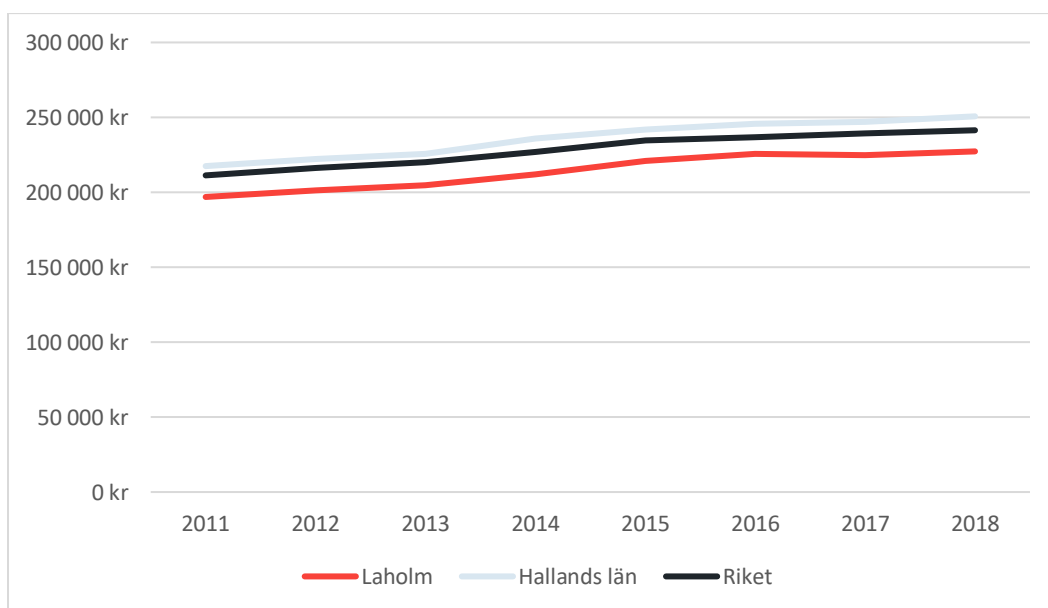

3.2 BOENDESEGREGATION

I avsnitt 3.1.1 presenterades utvecklingen av den socioekonomiska segregationen i Laholms kommun som helhet. Här studerar vi den socioekonomiska boendesegregationen mer ingående och kan se hur olika inkomster är kopplade till olika områden i kommunen.

Figur 7 visar den disponibla inkomsten per konsumtionsenhet i Laholms kommun över tid, jämfört med Hallands län och riket som helhet. Den disponibla inkomsten var 227 300 kronor i Laholms kommun 2018. Det är något lägre jämfört med både Hallands län och riket där motsvarande siffror var 250 700 kronor och 241 400 kronor 2018. Över tid har den disponibla inkomsten ökat både i Laholm och Halland län samt i riket.

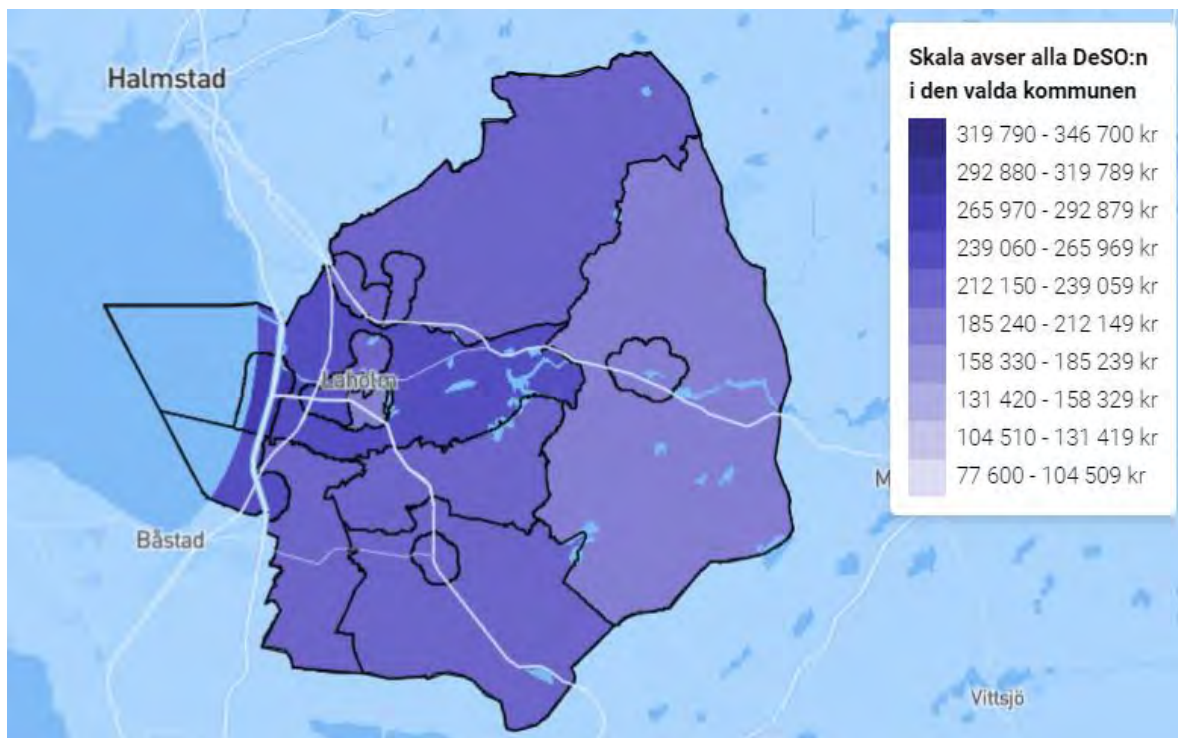
Figur 7. Disponibel inkomst per konsumtionsenhet i Laholm, Hallands län och riket

3.2.1 Geografiska skillnader i disponibel inkomst

Studerar skillnader i disponibel inkomst per konsumtionsenhet, vilket visas i Figur 8 nedan, kan vi se att det finns geografiska skillnader i inkomster. I Mellbystrand är den disponibla inkomsten högst (275 300 kronor) följt av Skummeslövsstrand-Skottorp (259 600 kronor). Den disponibla inkomsten är lägst i Knäred där inkomsten 2018 var 189 800 kronor, följt av Hishult-Knäreds omland med en disponibel inkomst på 207 800 kronor. Skillnaderna i inkomster mellan Mellbystrand och Knäred är 85 500 kronor.

Figur 8. Disponibel inkomst per konsumtionsenhet (median) år 2018.

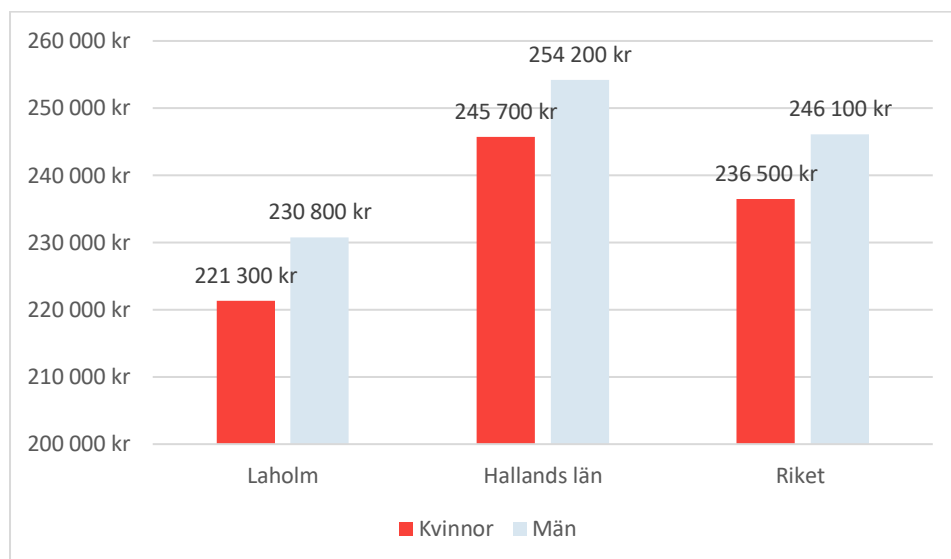
3.2.2 Disponibel inkomst per konsumtionsenhet för olika grupper

Utöver geografiska skillnader i disponibel inkomst kan vi även se att inkomsterna skiljer sig mellan olika grupper i kommunen.

Kvinnor har i genomsnitt lägre disponibel inkomst

Det förekommer skillnader i disponibel inkomst mellan män och kvinnor i Laholm, men skillnaden avviker inte jämfört med länet och riket. Männerna i Laholm har i genomsnitt en disponibel inkomst som är cirka 10 000 kronor mer än kvinnornas.

Figur 9. Skillnader i disponibel inkomst per konsumtionsenhet uppdelat på kön år 2018.

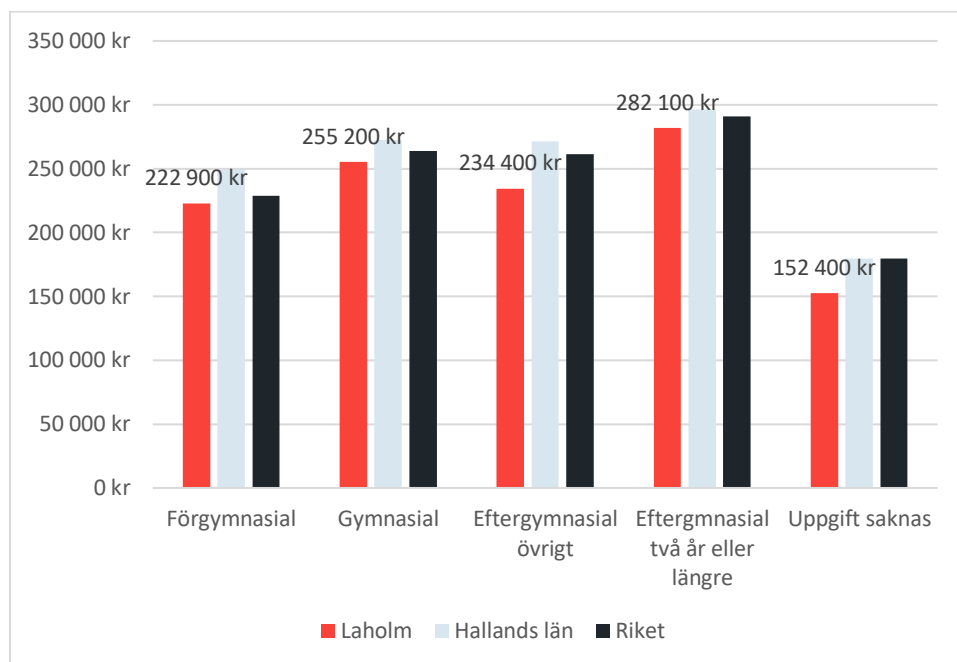

Studerar vi de geografiska skillnaderna i inkomster mellan män och kvinnor (vilket presenteras mer utförligt i Bilaga 1) kan vi konstatera att det finns inkomstskillnader mellan olika områden för både män och kvinnor. För kvinnor finns en skillnad på 90 800 kronor mellan områdena med de högsta inkomsterna respektive lägsta inkomsterna. För männen är denna siffra 85 700 kronor. Männen har en högre disponibel inkomst per konsumtionsenhet jämfört med kvinnorna i samtliga DeSO-områden i Laholm.

De med lägre utbildning har i genomsnitt lägre disponibel inkomst

Studerar skillnader i den disponibla inkomsten per konsumtionsenhet kopplat till utbildningsbakgrund ser vi att de som studerat eftergymnasialutbildning, två år eller längre, har den högsta disponibla inkomsten, 282 100 kronor. Detta gäller även för Hallands län och riket som helhet, och generellt följer alltså Laholms kommun samma mönster som i länet och i riket. För de individer där uppgifter om utbildning saknas är skillnaden i genomsnitt 152 400 kronor.

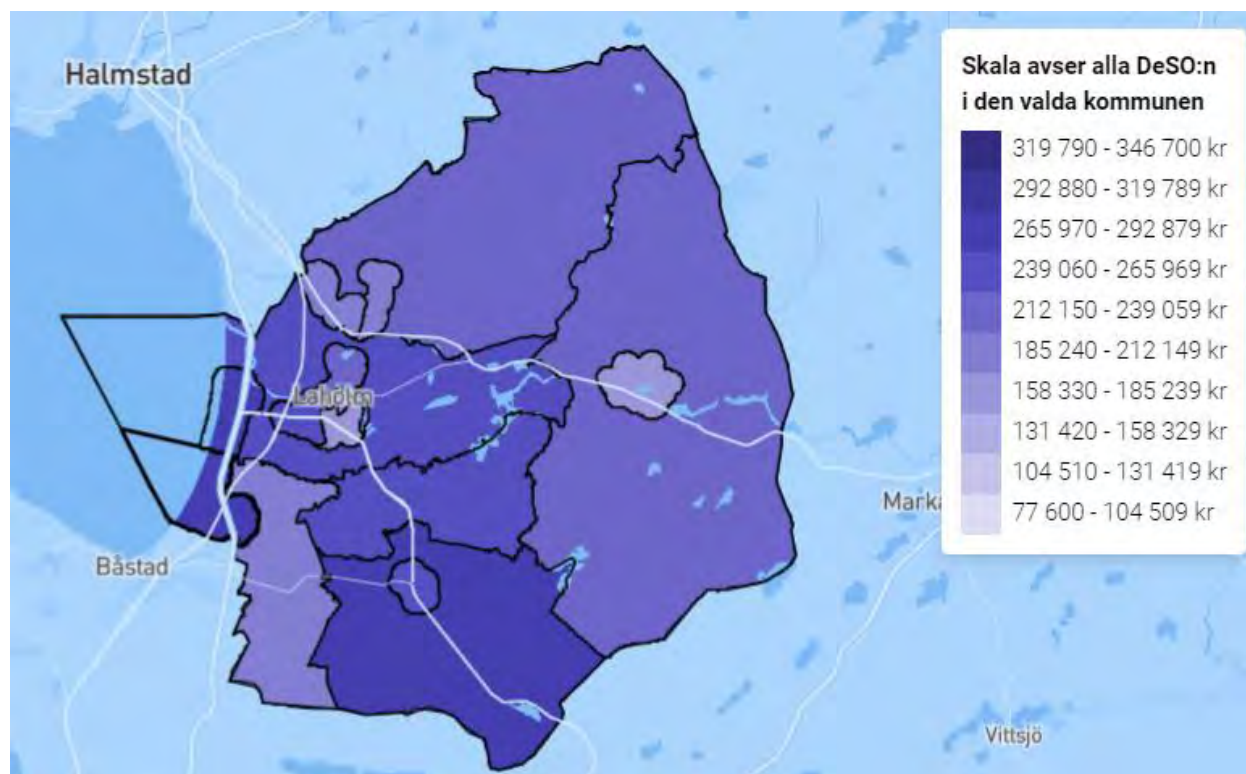
Figur 10. Skillnader i disponibel inkomst per konsumtionsenhet uppdelat på utbildningsnivå år 2018.

Studerar vi de geografiska skillnaderna i inkomster kopplat till utbildningsnivå (vilket presenteras mer utförligt i Bilaga 1) kan vi konstatera att det finns störst geografiska skillnader för gruppen med förgymnasial utbildning (se Figur 11. Geografiska skillnader i disponibel inkomst per konsumtionsenhet (median) år 2018 för gruppen med förgymnasial utbildning. Figur 11). Inkomsterna skiljer sig för gruppen med 124 000 kronor mellan det området med högst inkomst (Skummeslövsstrand-Skottorp: 285 600 kronor) respektive lägst inkomst (Laholm östra³⁹:161 600 kronor).

³⁹ 1381C1010

Figur 11. Geografiska skillnader i disponibel inkomst per konsumtionsenhet (median) år 2018 för gruppen med förgymnasial utbildning.

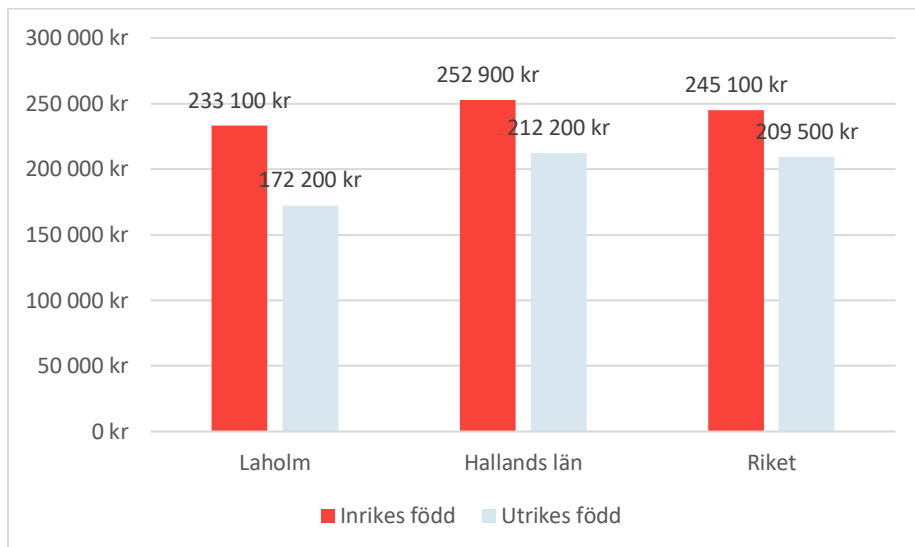

Generellt är Mellbystrand och Skummeslövsstrand-Skottorp de områden som har de högsta inkomsterna givet samtliga utbildningsnivåer. Knäred följt av Laholm Östra är de områden där invånarna med lägst inkomster inom alla utbildningsnivåer bor.

Utrikes födda har i genomsnitt lägre disponibel inkomst

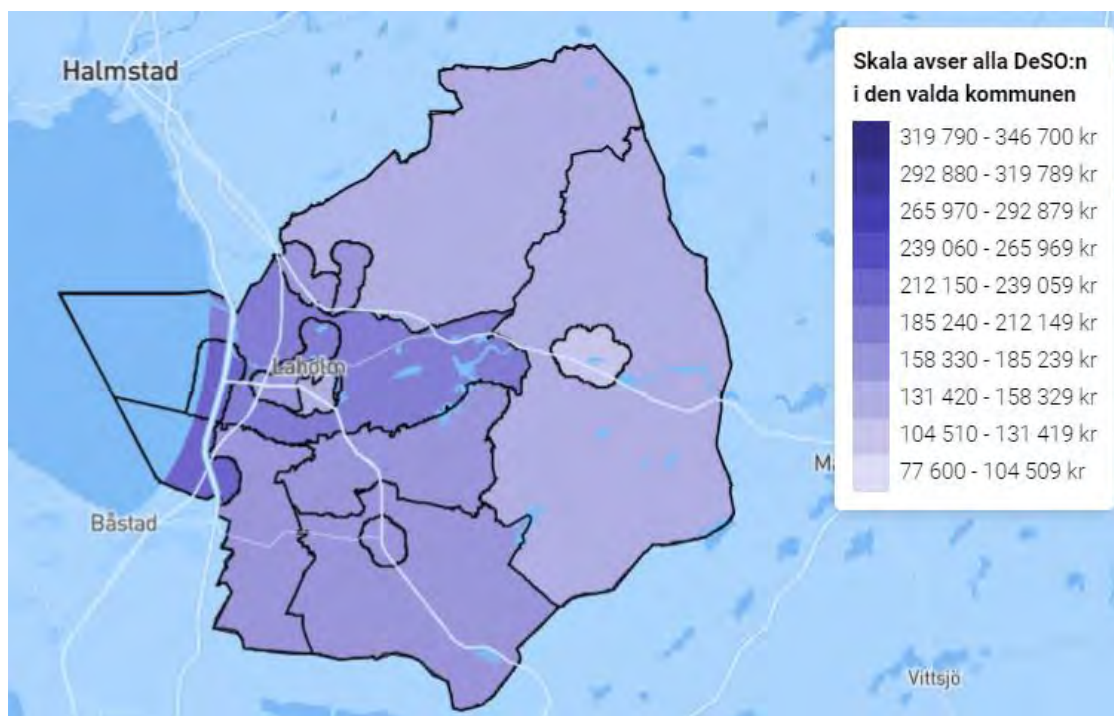
Studerars skillnaderna i den disponibla inkomsten per konsumtionsenhet mellan inrikes och utrikes födda kan vi utläsa att inrikes födda i Laholm i genomsnitt har en inkomst på 61 100 kronor mer jämfört med utrikes födda. Inkomstskillnaderna mellan grupperna finns både i länet och i riket som helhet, men i Laholms kommun är skillnaderna något högre. I Laholm är utrikes föddas inkomster 74 procent av inrikes föddas inkomster, medan motsvarande siffror i länet och riket är 84 respektive 85 procent.

Figur 12. Skillnader i disponibel inkomst per konsumtionsenhet 2018 uppdelat på inrikes och utrikes födda.

Den geografiska analysen visar att de geografiska skillnaderna i disponibel inkomst per konsumtionsenhet är särskilt stora för gruppen utrikes födda (se Figur 13/23 nedan och även Bilaga 1). Inkomsterna skiljer sig för gruppen med 95 600 kronor mellan det området med högst inkomst (Skummeslövsstrand-Skottorp: 221 000 kr) respektive lägst inkomst (Knäred: 125 400 kronor).

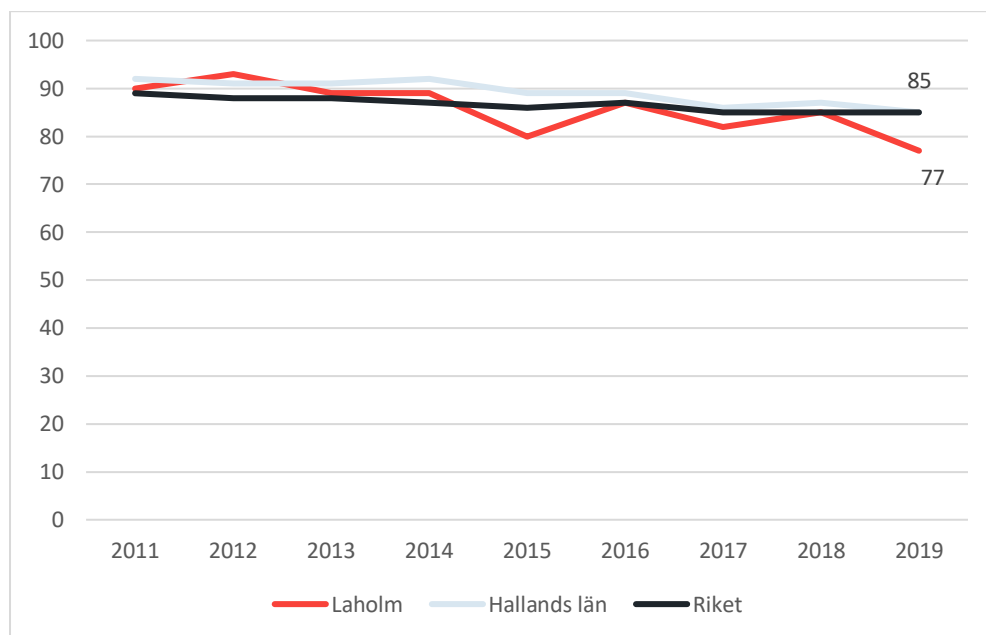
Figur 13. Geografiska skillnader i disponibel inkomst per konsumtionsenhet för utrikes födda år 2018.

3.3 UTBILDNING

Figur 14 visar att behörigheten till gymnasiet i Laholms kommun, Hallands län och riket som helhet har minskat över tid. Behörigheten i Laholm uppvisar jämförelsevis lägre värden år 2015, 2017 samt 2019 då behörigheten uppvisar det lägsta värdet, 77 procent. I Hallands län och riket som helhet var behörigheten till gymnasiet 85 procent 2019. Förändringen i andelen behöriga mellan 2011 och 2019 är i Laholm 13 procentenheter. Behörigheten har minskat successivt även i riket och i Halland men inte med lika mycket som i Laholm.

Figur 14. Andelen behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram över tid i Laholm, Hallands län och riket.

3.3.1 Geografiska skillnader behörighet till gymnasiet

Det finns stora skillnader i behörigheten till gymnasiet mellan olika DeSO-områden. År 2019 skilde det 40 procentenheter mellan Knäred och Genevad-Veinge⁴⁰ som var de områdena med högst respektive lägst behörighet. I Knäred var 56 procent av eleverna behöriga medan det i Genevad-Veinge var 96 procent.

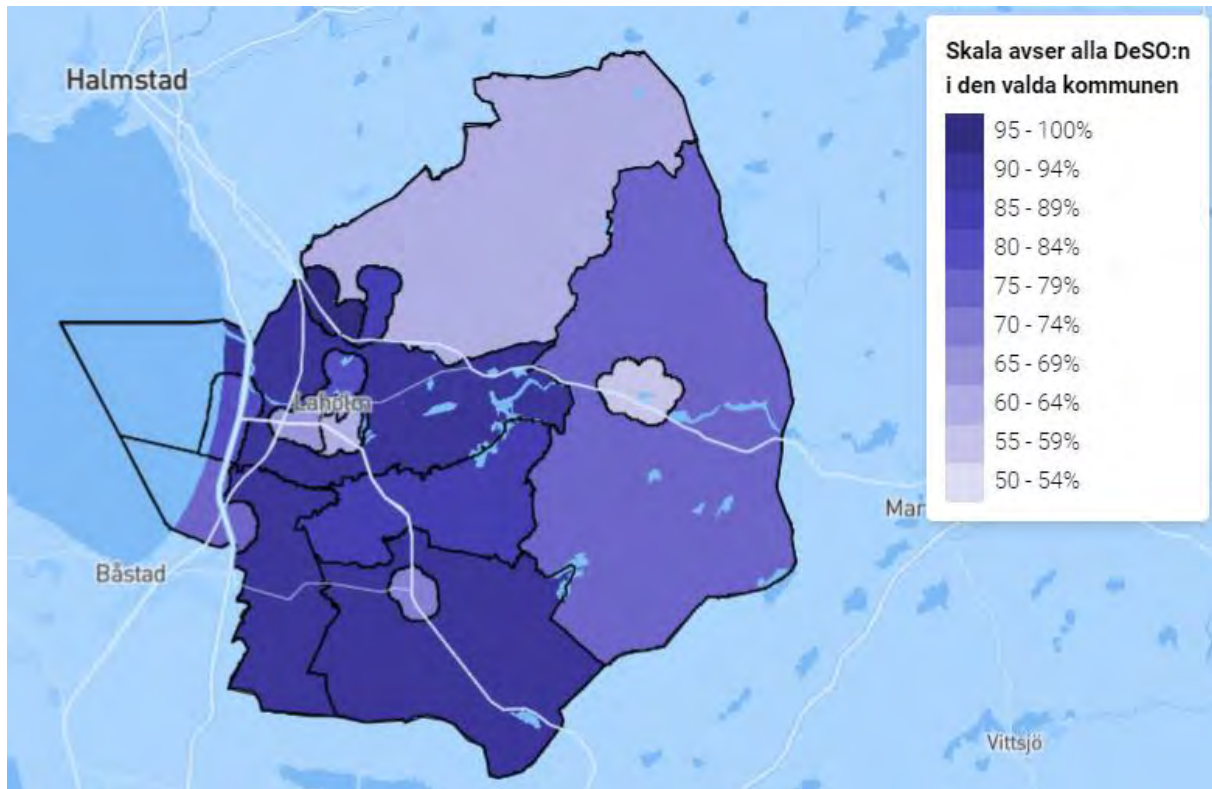
Andra områden där behörigheten är låg relativt kommunsnittet är Veringe omland och Laholm Östra⁴¹ där 63 procent i båda områdena var behöriga 2019. Områden där behörigheten är relativt hög kan även räknas Hasslöv-Ränneslöv-Våxtorp⁴² och i Laholms omland-Ysby där behörigheten var 92 procent 2019.

⁴⁰ 1381B3020

⁴¹ 1381C1030

⁴² 1381A0010 och 1381A0020

Figur 15. Andel behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram år 2019.

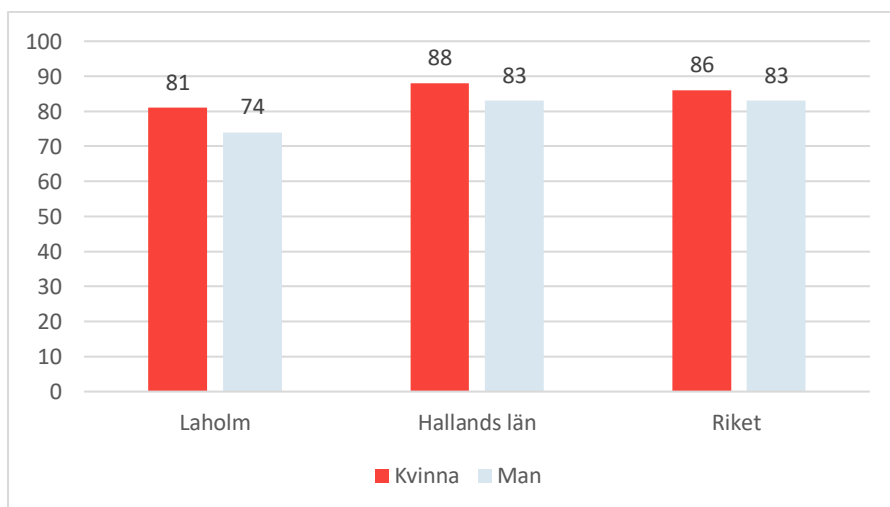
3.3.2 Gymnasiebehörighet för olika grupper

Utöver geografiska skillnader i gymnasiebehörighet kan vi även se att behörigheten skiljer sig mellan olika grupper i kommunen.

Behörigheten är lägst för männen

I Figur 16 visas skillnaderna i behörighet mellan könen. I figuren framgår bland annat att kvinnor har högre behörighet jämfört med männen i både Laholm, Halland och i riket som helhet, och att 81 procent av kvinnorna var behöriga till gymnasiet 2019. För männen var motsvarande siffra 74 procent.

Figur 16. Skillnader i gymnasiebehörighet mellan kvinnor och män år 2019 i Laholm, Halland och riket.

Könsskillnader mellan de olika områden presenteras i Bilaga 1 på grund av sekretess i flera områden. Den geografiska analysen visar att de geografiska skillnaderna i behörighet till gymnasiet är särskilt stora för männen. För männen skiljer det 47 procentenheter i behörighet mellan området med högst behörighet (Laholms omland-Ysby, Genevad-Veinge⁴³:100%) respektive lägst behörighet (Laholm Östra⁴⁴).

Behörigheten är lägst bland de elever vars föräldrar har lägre utbildning

Segregationsbarometern innehåller endast könsskillnader kopplat till gymnasiebehörighet. Däremot finns statistik från Skolverket som visar skillnader i behörighet mellan fler grupper, men inte på geografisk nivå. På grund av sekretess redovisas endast siffror för 2020.

I Figur 17 presenteras skillnader i behörighet till gymnasieskolan kopplat till föräldrarnas utbildningsnivå. Förgymnasial eller gymnasial utbildning är elever vars föräldrars högsta utbildning är genomgången folkskola/grundskola eller genomgången gymnasial utbildning. Eftergymnasial utbildning är elever där minst en förälder har eftergymnasial utbildning.⁴⁵

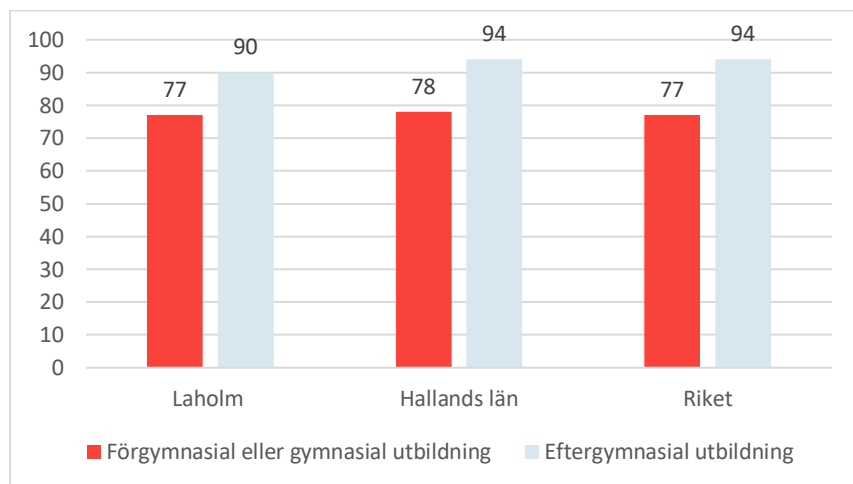
⁴³ 1381B3010 och 1381B3020

⁴⁴ 1381C1030

⁴⁵ www.skolverket.se. Elever som saknar uppgift om föräldrars utbildningsnivå, t.ex. elever som har okänd bakgrund, ingår inte i redovisningen av föräldrars högsta utbildningsnivå.

Elever vars föräldrar har eftergymnasial utbildning är behöriga till gymnasiet i högre utsträckning jämfört med de som har föräldrar med förgymnasial eller gymnasial utbildning. Detta mönster finns i Laholm, Halland och i riket som helhet. Skillnaden mellan grupperna är 13 procentenheter.

Figur 17. Skillnader i behörighet till gymnasieskolans yrkesprogram givet föräldrarnas utbildningsnivå, i Laholm, Halland och riket år 2020.

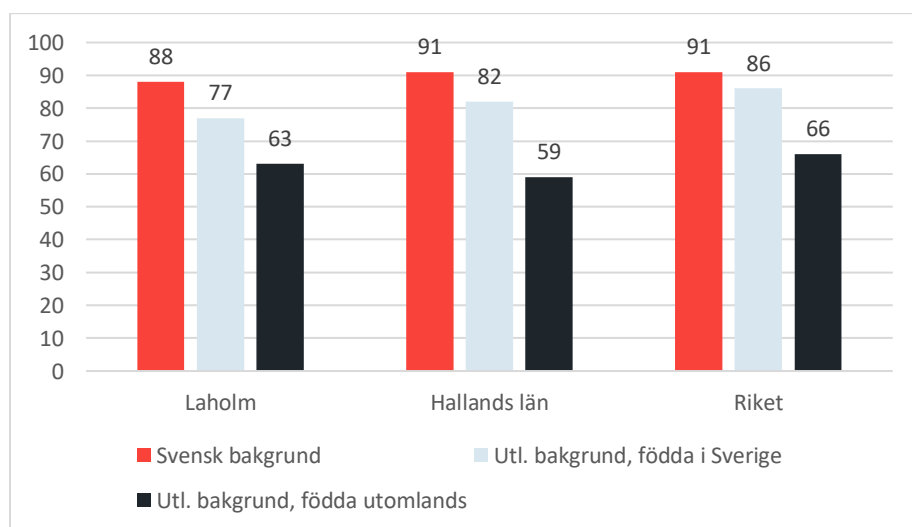

Källa: Skolverket, bearbetning av WSP.

Behörigheten är lägst för de elever som är födda utomlands

I Figur 18 presenteras skillnader i behörighet till gymnasieskolan kopplat till elevernas bakgrund. Eleverna med svensk bakgrund är behöriga i högst utsträckning följt av eleverna med utländsk bakgrund som är födda i Sverige. De elever som är födda utomlands är behöriga i lägst utsträckning. Detta mönster finns i Laholm, Halland och i riket som helhet. Skillnaderna mellan eleverna med svensk bakgrund och de med utländsk bakgrund som är födda utomlands är 25 procentenheter.

Figur 18. Skillnader i behörighet till gymnasieskolans yrkesprogram givet elevernas bakgrund, i Laholm, Halland och riket år 2020.

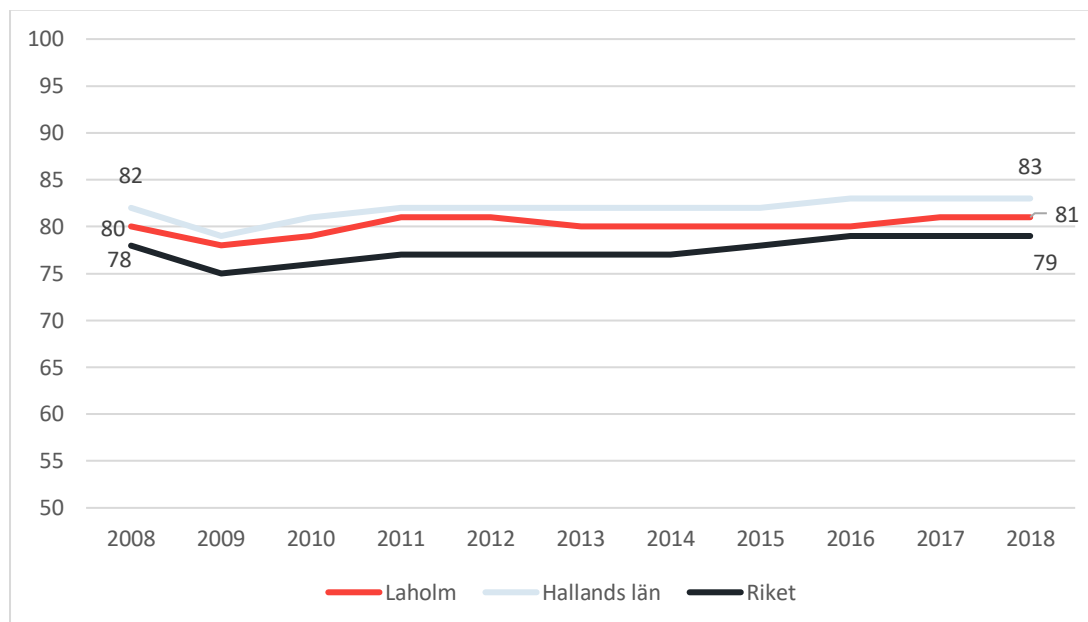

Källa: Skolverket, bearbetning av WSP.

3.4 ARBETSMARKNAD

Figur 19 visar andelen förvärvsarbetande i Laholms kommun, Hallands län och riket som helhet över tid. Andelen förvärvsarbetande har legat på stabila nivåer mellan 2008 och 2018 både i Laholm och Halland samt i riket. År 2018 var 81 procent förvärvsarbetande i Laholms kommun. Det är två procentenheter högre jämfört med riket som helhet och två procentenheter lägre jämfört med Hallands län.

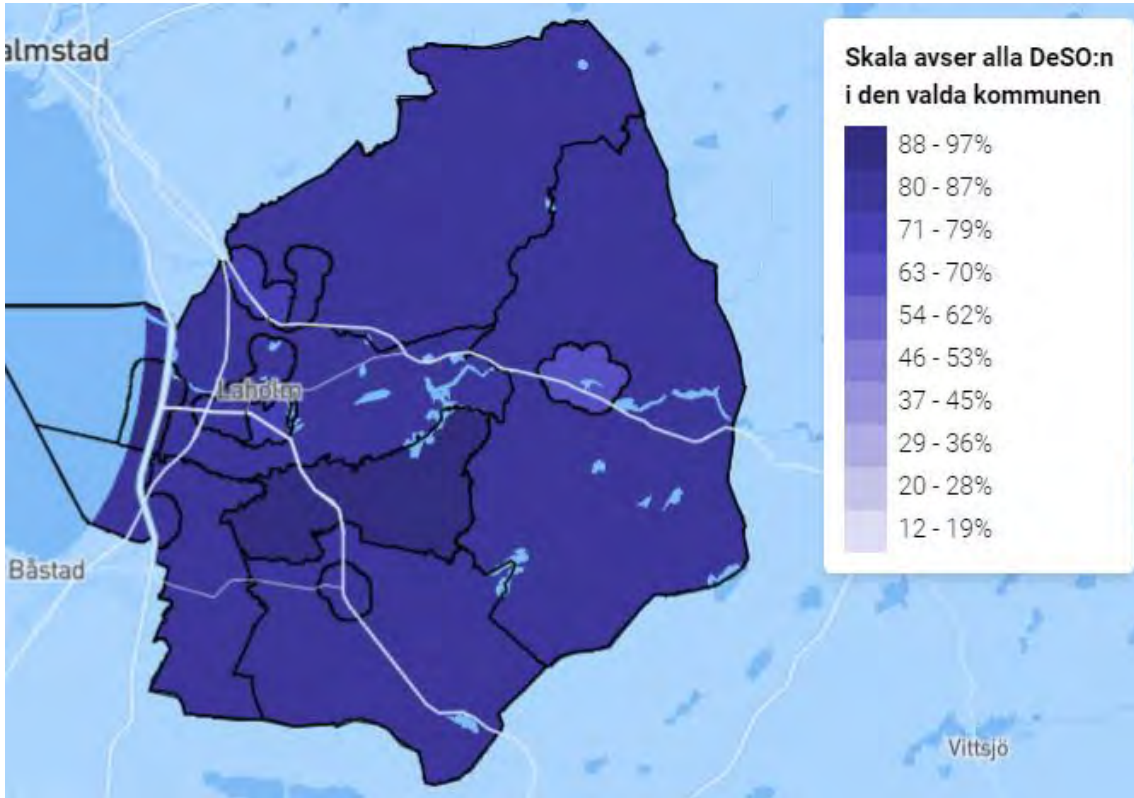
Figur 19. Andel förvärvsarbetande i Laholm, Hallands län och riket över tid.

3.4.1 Geografiska skillnader i andelen förvärvsarbetande

Det finns vissa skillnader i andelen förvärvsarbetande mellan olika DeSO-områden. År 2018 skilde det 18 procentenheter mellan de områden där andelen förvärvsarbetande var högst respektive lägst. I Mellbystrand och Hasslöv-Ränneslöv-Våxtorp⁴⁶ var andelen förvärvsarbetande 88 procent 2018, vilket är högst i Laholm. I Knäred var andelen förvärvsarbetande lägst, 70 procent, följt av Laholm Östra⁴⁷ där andelen var 74 procent.

Figur 20. Andel förvärvsarbetande år 2018.

3.4.2 Andelen förvärvsarbetande för olika grupper

Utöver geografiska skillnader i andelen förvärvsarbetande kan vi även se att förvärvsgraden skiljer sig mellan olika grupper i kommunen.

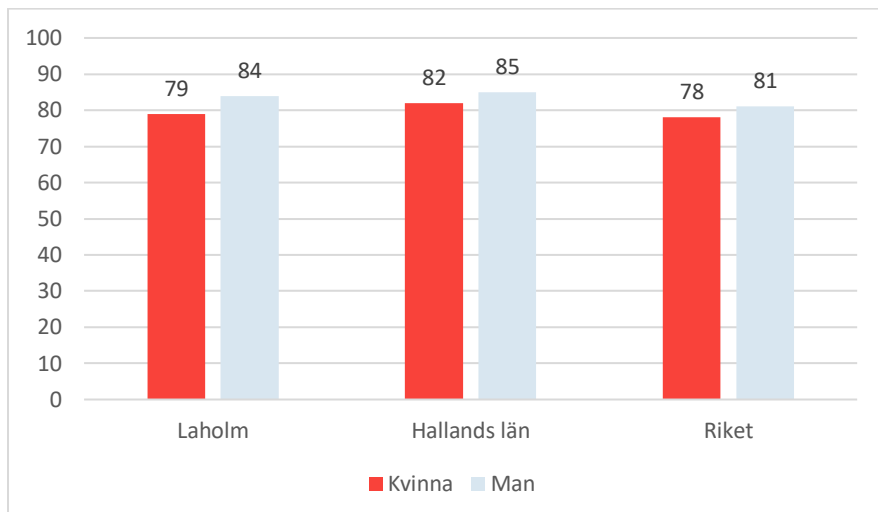
Kvinnor förvärvsarbetar i lägre utsträckning

Studeras skillnader i andelen förvärvsarbetande mellan män och kvinnor i kommunen kan vi konstatera att andelen män som är förvärvsarbetande är högre jämfört med andelen kvinnor (se Figur 21 nedan), 84 procent respektive 79 procent. Det mönstret återfinns även i Hallands län och i Sverige som helhet, men könsskillnaderna är något större i Laholm.

⁴⁶ 1381B5010

⁴⁷ 1381C1030

Figur 21. Könsskillnader i andelen förvärvsarbetande i Laholm, Halland och riket år 2018.

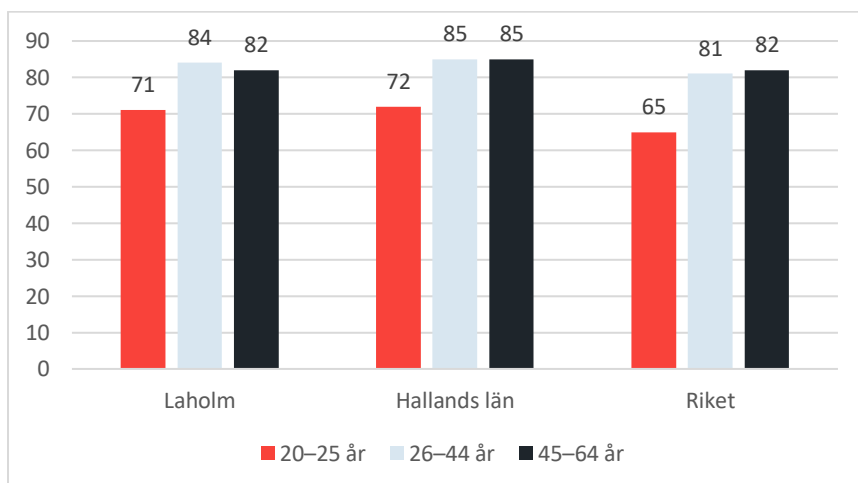
Den geografiska skillnaden är lika stor både för män och kvinnor. Andelen förvärvsarbetande skiljer sig med 19 procentenheter mellan området med högst respektive lägst förvärvsgrad för båda könen (se Bilaga 1).

Åldersgruppen 20-25 förvärvsarbetar i lägre utsträckning

Som framgår i Figur 22 är andelen förvärvsarbetande Laholm lägst i åldersgruppen 20-25 år och högst i åldersgruppen 26-44 år, en skillnad på 13 procentenheter.

Andelen förvärvsarbetande i de olika åldersgrupperna följer samma mönster i Laholm och Hallands län. I riket som helhet är dock gruppen 26-44-år förvärvsarbetande i lägre utsträckning jämfört åldersgruppen 45-64. De som är 20-25 år är förvärvsarbetande i lägre utsträckning i riket som helhet jämfört med Laholm och Halland.

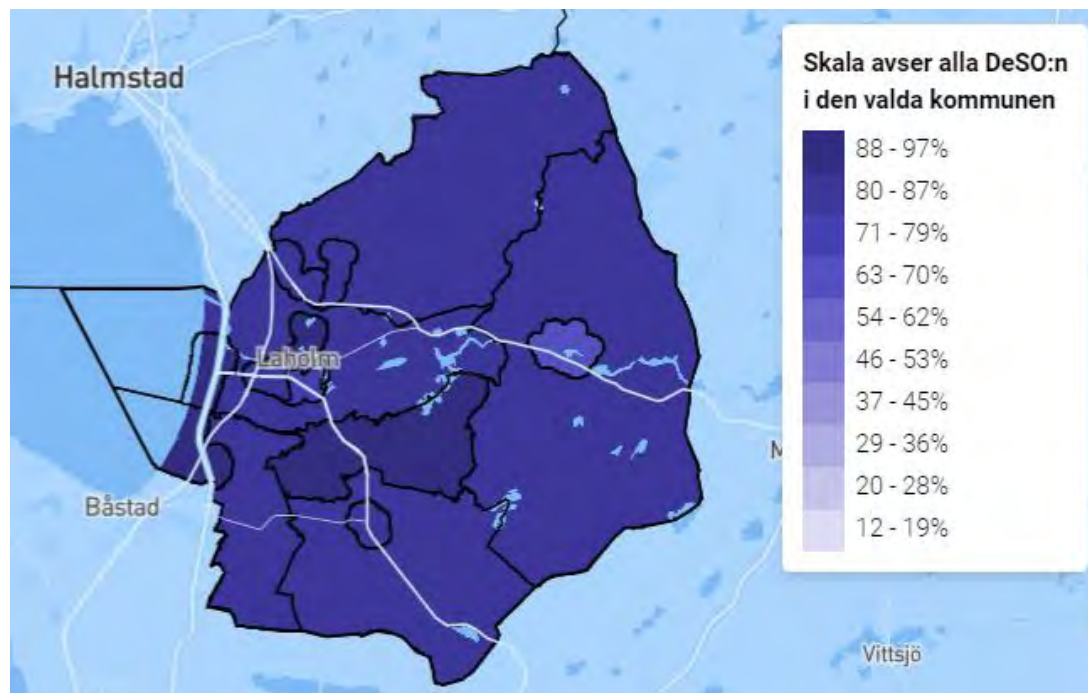
Figur 22. Skillnaden mellan olika åldersgrupper i andelen förvärvsarbetande i Laholm, Halland och riket år 2018

Den geografiska analysen visar att de geografiska skillnaderna i andelen förvärvsarbetande är särskilt stora för gruppen 26-44 år (se Figur 23 nedan och även Bilaga 1). För den gruppen skiljer sig andelen med 27 procentenheter mellan de områden där högst respektive lägst andel förvärvsarbetar.

Andelen förvärvsarbetande bland denna grupp är som högst i Hasslöv-Ränneslöv-Våxtorp⁴⁸, där 93 procent av befolkningen förvärvsarbetade 2018, följt av Mellbystrand (92%). I Knäred var andelen förvärvsarbetande i befolkningen 66 procent vilket är lägst i Laholm. Därefter följer Laholm Östra⁴⁹ där 76 procent förvärvsarbetade 2018. Knäred var även det område med lägst förvärvsgrad bland gruppen 20-25 år (60%), medan Laholm östra⁵⁰ var det område som hade lägst förvärvsgrad bland gruppen 45-64 år (75%), se Bilaga 1.

Figur 23. Geografiska skillnader i andelen förvärvsarbetande för åldersgruppen 26-44 år, år 2018.

De med lägre utbildning förvärvsarbetar i lägre utsträckning

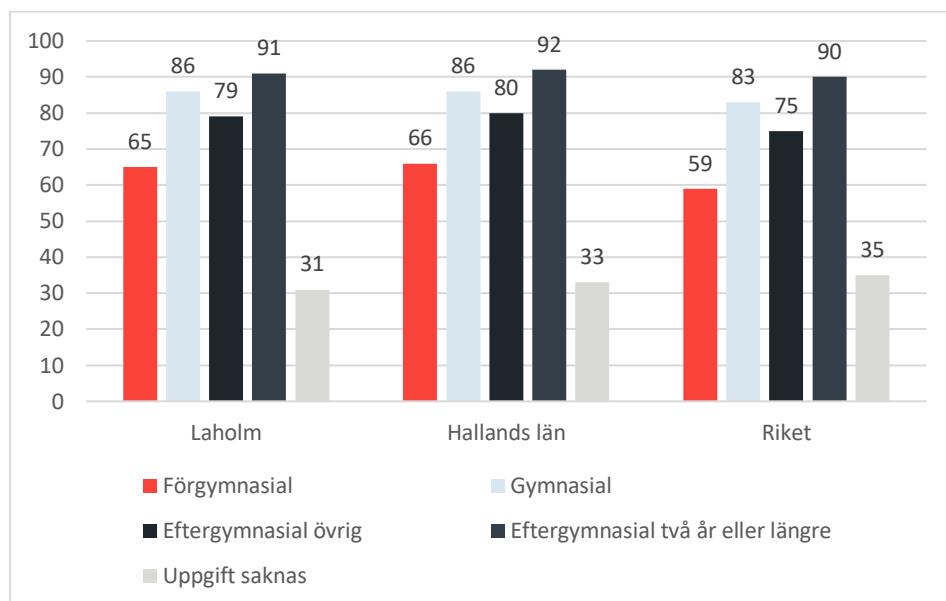
Studeras andelen förvärvsarbetande i relation till olika utbildningsnivåer finns ett tydligt mönster kopplat till utbildningsnivå. De individer där uppgift om utbildningsnivå saknas har den lägsta förvärvsgraden i Laholm, 31 procent. Därefter följer de som har förgymnasial utbildning med en förvärvsgrad (65%). De med högst förvärvsgrad är gruppen med eftergymnasial utbildning på två år eller längre (91%) följt av de med gymnasial utbildning (86%). Detta mönster ser vi finns i Hallands län och riket.

⁴⁸ 1381A0030

⁴⁹ 1381C1010

⁵⁰ 1381C1010

Figur 24. Andelen förvärvsarbetande uppdelat på utbildningsnivå år 2018.

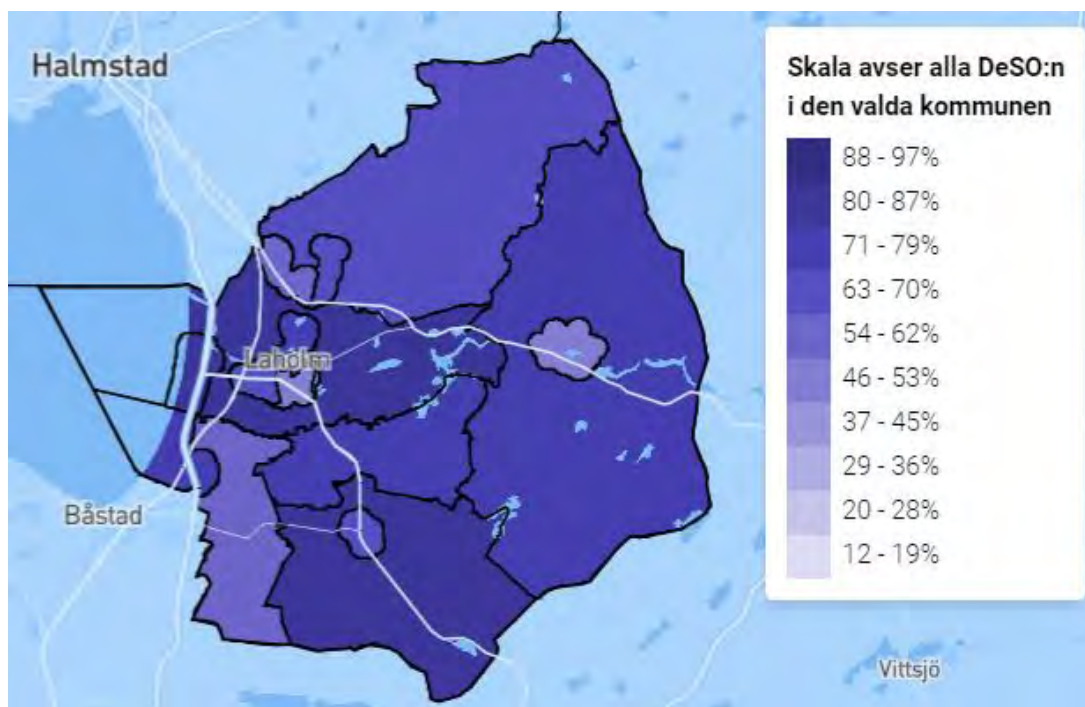

Den geografiska analysen visar att de geografiska skillnaderna i andelen förvärvsarbetande är särskilt stora för gruppen Uppgift saknas och för gruppen med förgymnasial utbildning (en skillnad på 32 respektive 31 procentenheter mellan områdena). Eftersom information försvinner på grund av sekretess för gruppen där uppgift saknas presenteras ingen karta, skillnaderna för denna grupp kan istället ses i Bilaga 1.

Kartan nedan visar de geografiska skillnaderna i förvärvsgrad för gruppen med förgymnasial utbildning och där framgår att förvärvsgraden i den utbildningsgruppen är högst i Laholms omland, 82 procent. I Laholm Östra⁵¹ är förvärvsgraden 51 procent vilket är lägst i Laholm.

⁵¹ 1381C1010

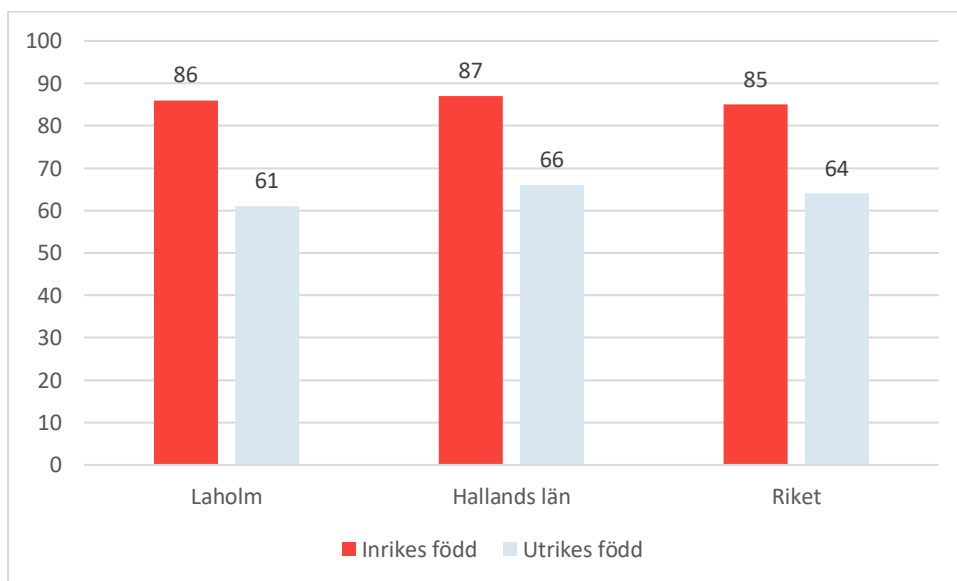
Figur 25. Geografiska skillnader i andelen förvärvsarbetande för befolkningen med förgymnasial utbildning år 2018.

Utrikes födda förvärvsarbetar i lägre utsträckning

Som framgår av Figur 26 skiljer sig förvärvsgraden mellan inrikes och utrikes födda. Förvärvsgraden bland inrikes födda är 86 procent och för utrikes födda 61 procent i Laholm. Skillnader i förvärvsgrad mellan grupperna finns både i Hallands län och i riket, men i Laholm är det en något större andel av de utrikes födda som inte är förvärvsarbetande.

Figur 26. Skillnaderna i andelen förvärvsarbetande mellan inrikes och utrikes födda i Laholm, Halland och riket år 2018

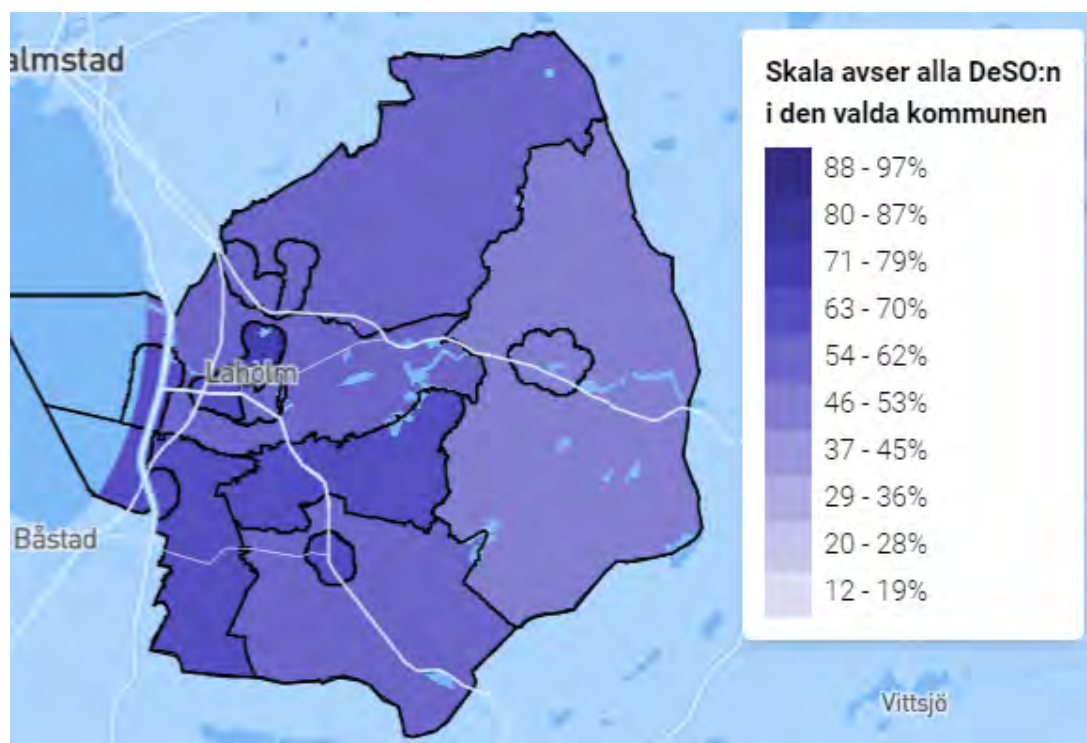

Den geografiska analysen (Se bilaga 1) visar att de geografiska skillnaderna i andelen förvärvsarbetande är särskilt stor för gruppen utrikes födda. Mellan områdena med högst respektive lägst förvärvsgrad skiljer sig andelen med 30 procentenhet.

I kartan nedan redovisas de geografiska skillnaderna i förvärvsgrad bland utrikes födda. Knäred är det område där förvärvsgraden bland de utrikesfödda är lägst (47 procent). I Lilla Tjärby är förvärvsgraden högst, 77 procent av de utrikesfödda är förvärvsarbetande.

Områdena med lägst respektive högst förvärvsgrad skiljer sig något åt bland inrikes och utrikes födda. Bland inrikes födda är förvärvsgraden som högst i Hasslöv-Ränneslöv-Våxtorp⁵² (90%) och lägst i Laholm östra⁵³ (80%), se Bilaga 1.

Figur 27. Geografiska skillnader för gruppen utrikes födda.

⁵² 1381A0030

⁵³ 1381C1010

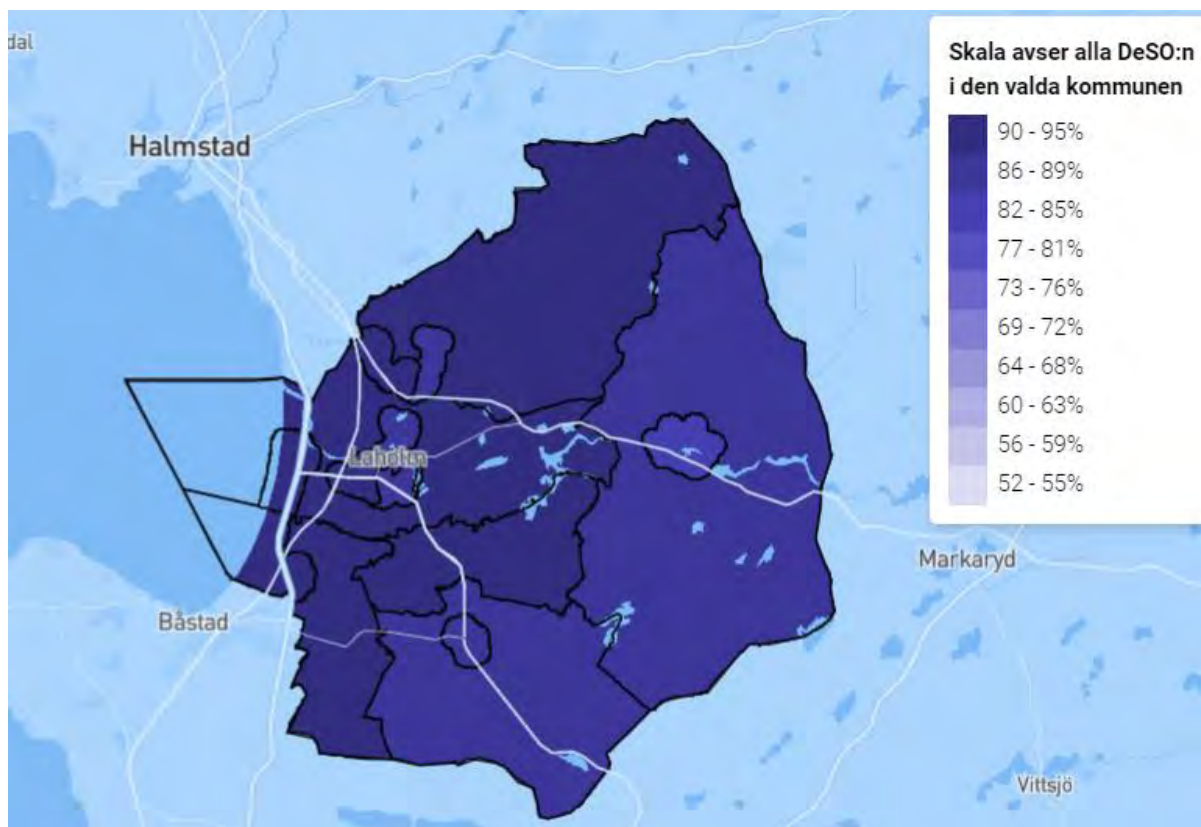
3.5 DEMOKRATI OCH CIVILSAMHÄLLE

Valdeltagandet i riksdagsvalet 2018 var i Laholm 89 procent. Det är en procentenhet högre jämfört med riket som helhet och en procentenhet lägre jämfört med Hallands län. Valdeltagandet ökade i Laholm mellan 2014 och 2018. År 2014 röstade drygt 86 procent i riksdagsvalet i Laholm.

3.5.1 Geografiska skillnader i valdeltagande

Det finns relativt små geografiska skillnader i valdeltagande. Det högsta valdeltagandet finns emellertid i Mellbystrand, där 94 procent av befolkningen röstade i riksdagsvalet 2018. Det lägsta valdeltagandet finns i Knäred där 83 procent av befolkningen röstade.

Figur 28. Valdeltagande i riksdagsvalet 2018.

3.5.2 Valdeltagandet för olika grupper

Utöver geografiska skillnader i valdeltagandet kan vi se att valdeltagandet skiljer sig mellan de flesta grupper i kommunen.

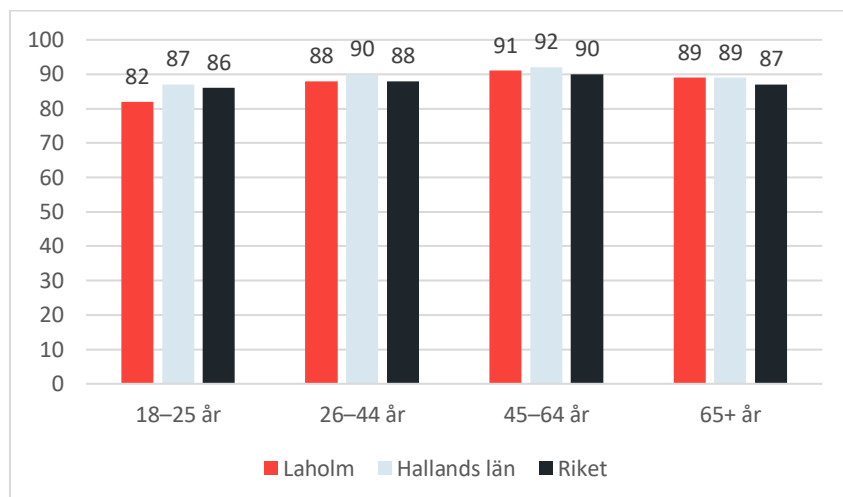
Män och kvinnor röstar i samma utsträckning

Valdeltagandet skiljer sig inte mellan kvinnor och män (se Bilaga 1), vilket är samma som i Halland län och i Sverige.

Valdeltagandet är lägst i åldersgruppen 18-25

Studeras olika åldersgrupper, vilket presenteras Figur 29, finns dock vissa skillnader. I Laholm är valdeltagande lägst i åldersgruppen 18-25 och högst i åldersgruppen 45-64. Skillnaden i valdeltagandet mellan dessa grupper är 9 procentenheter. Samma mönster återfinns i Hallands län och riket. I Laholm så är det dock jämförelsevis färre unga som röstade i riksdagsvalet år 2018.

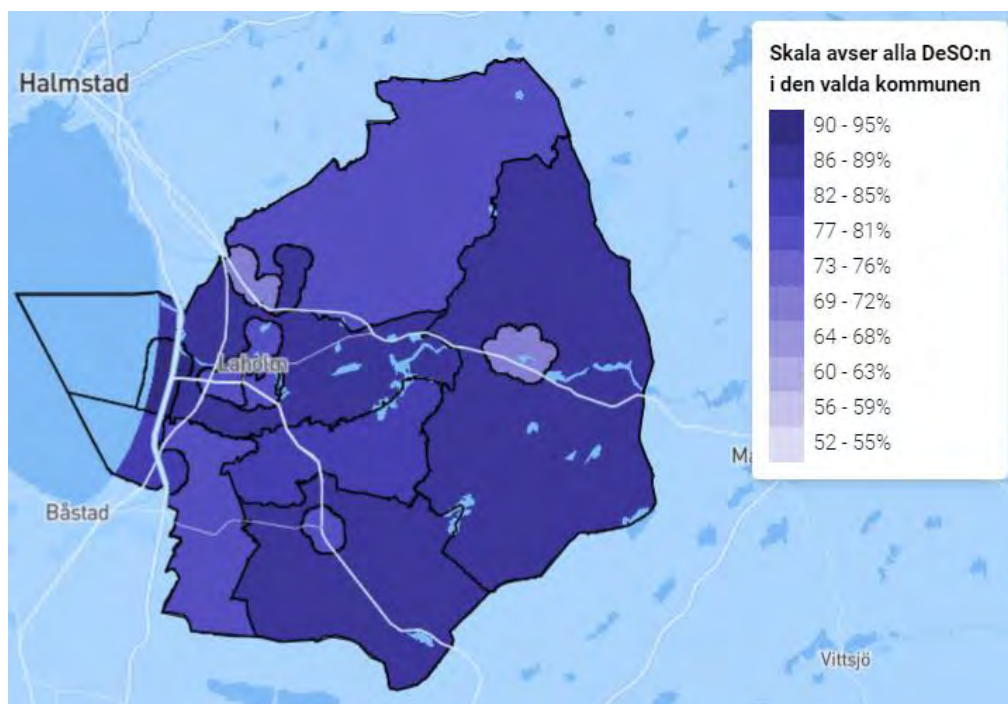
Figur 29. Skillnader i valdeltagande mellan olika åldersgrupper år 2018.

Den geografiska analysen visar att de geografiska skillnaderna i valdeltagande är särskilt stor för gruppen 18-25 år. Här är valdeltagandet högst i Mellbystrand, där 91 procent röstade i riksdagsvalet 2018. I Knäred var valdeltagandet lägst, 70 procent i gruppen röstade 2018. Valdeltagandet skiljer sig alltså med 21 procentenheter mellan dessa områden för gruppen unga. Utöver Knäred är valdeltagandet förhållandevis lågt även i Genevad-Veinge⁵⁴, där 71 procent röstade i riksdagsvalet 2018.

⁵⁴ 1381B3020

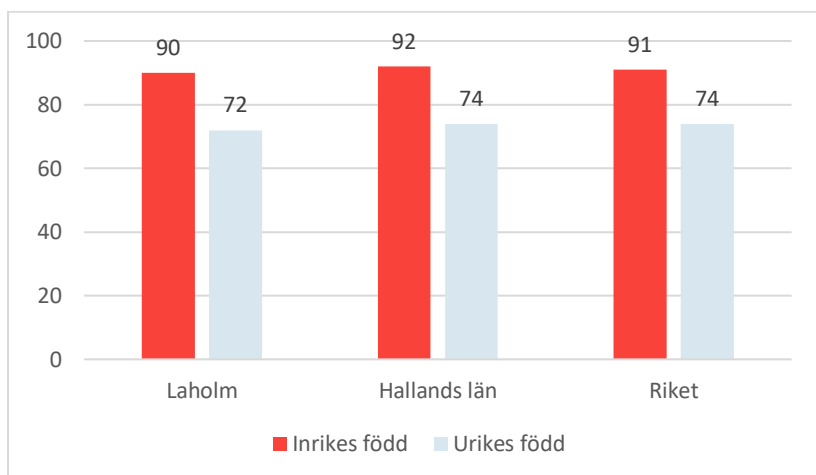
Figur 30. Geografiska skillnader i valdeltagande mellan åldersgruppen 18-25 år 2018.

Utrikes födda röstar i lägre utsträckning

Inrikes födda röstar i högre utsträckning än utrikes födda, en skillnad på 18 procentenheter. Samma mönster återfinns både i Hallands län och i riket som helhet.

Figur 31. Skillnader i valdeltagande mellan inrikes och utrikes födda år 2018.

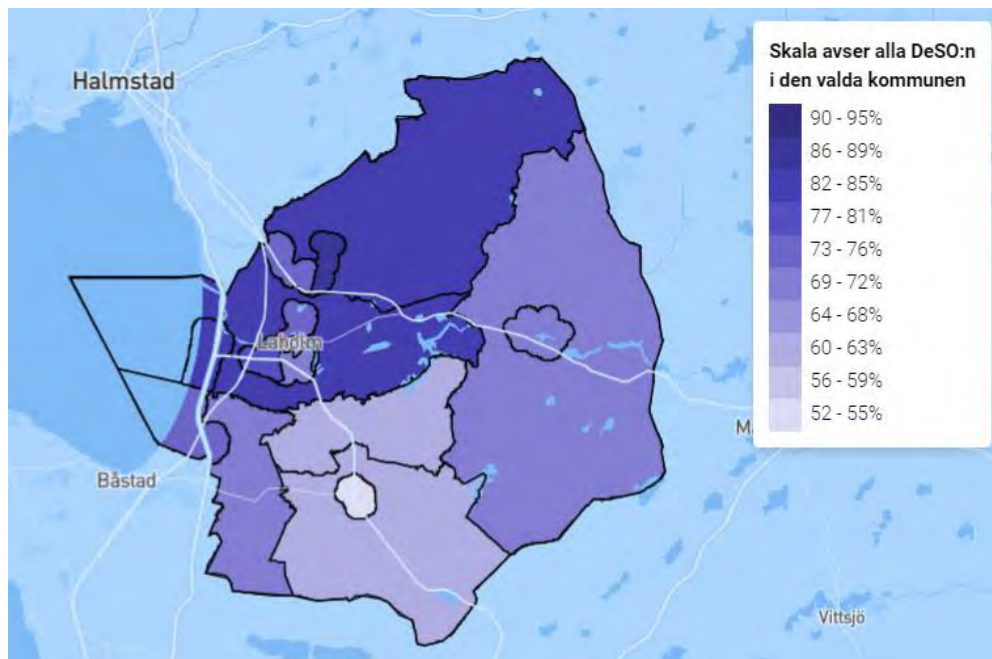

Skillnaderna i valdeltagandet mellan de olika områdena är något större för utrikes födda, 13 procentenheter jämfört med 11 procentenheter. Utrikes födda röstar i högst utsträckning i Genevad-Veinge⁵⁵ (86%) följt av Mellbystrand (83%) och i lägst utsträckning i Hasslöv-Ränneslöv-Våxtorp⁵⁶ (52%).

⁵⁵ 1381B3010

⁵⁶ 1381B5010

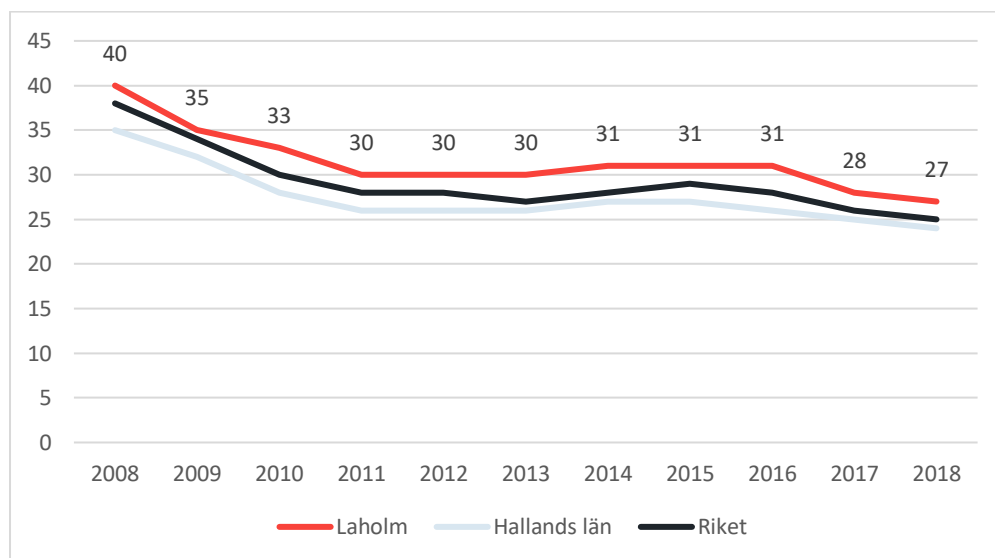
Figur 32. Geografiska skillnader i valdeltagande för utrikes födda år 2018.

3.6 HÄLSA

Figur 33 visar genomsnittligt antal ohälsodagar i Laholms kommun över tid, jämfört med Hallands län och riket som helhet. Antalet ohälsodagar har sjunkit över tidsperioden i Laholms kommun, från i genomsnitt 40 dagar 2008 till 27 dagar 2018. Antalet ohälsodagar har legat något högre i Laholms kommun jämfört med både Hallands län och riket under hela perioden.

Figur 33. Genomsnittligt antal ohälsodagar i Laholm, Hallands län och riket

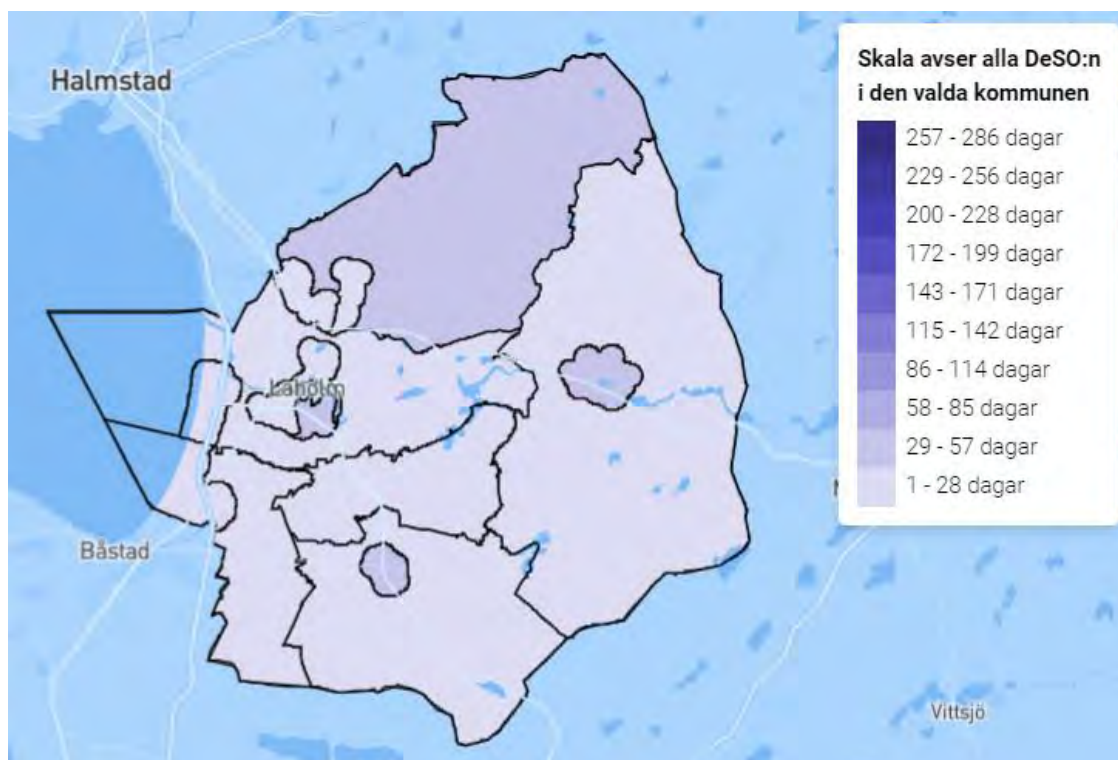

3.6.1 Geografiska skillnader i antalet ohälsodagar

Det finns även vissa geografiska skillnader. Områdena med högst antalet ohälsodagar finns i Knäred där antal dagar uppgår till 37, följt av Laholm Östra⁵⁷ med 35 dagar. Områdena med lägst antal ohälsodagar är Mellbystrand (16 dagar), följt av Skummeslövsstrand-Skottorp (21 dagar).

⁵⁷ 1381C1010

Figur 34. Geografiska skillnader i ohälsodagar i Laholms kommun år 2018.

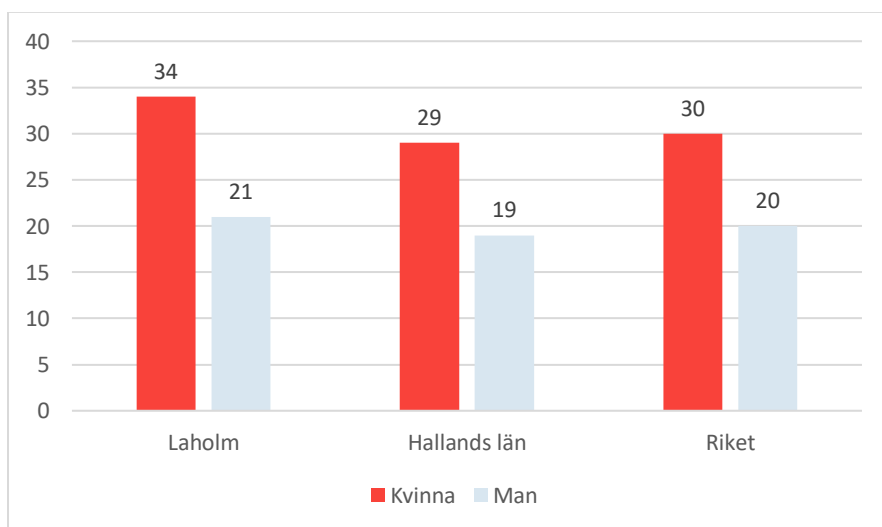
3.6.2 Ohälsodagar för olika grupper

Utöver geografiska skillnader i antalet ohälsodagar kan vi se att antalet ohälsodagar skiljer sig mellan olika grupper i kommunen.

Kvinnor har fler ohälsodagar

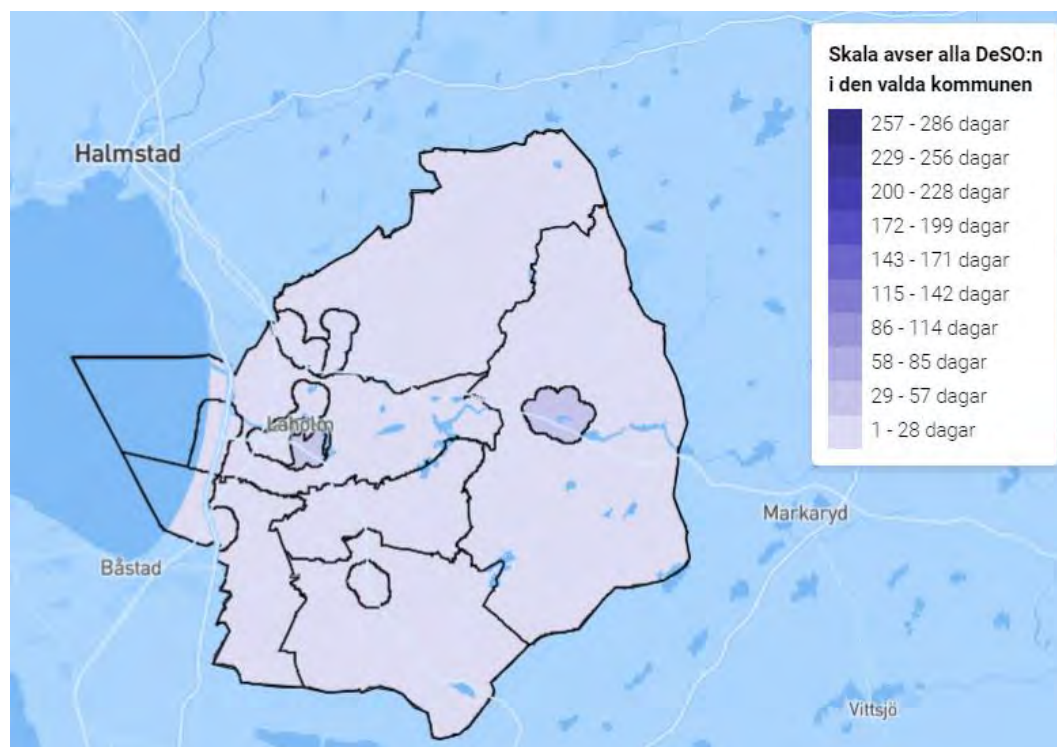
Kvinnor har fler ohälsodagar jämfört med män i både Laholms kommun och Hallands län samt i riket. Däremot är skillnaderna mellan män och kvinnor större i Laholms kommun. År 2018 hade kvinnorna i genomsnitt 13 fler ohälsodagar jämfört med männen. Både i Hallands län och i riket som helhet skilde det 10 dagar mellan könen 2018.

Figur 35. Skillnader i ohälsodagar uppdelat på kön år 2018.

Studerar geografiska skillnader inom Laholm kommun mellan könen (se Bilaga 1) kan vi se en relativt stor skillnad för männens ohälsodagar i de olika områdena. I Mellbystrand är antalet ohälsodagar 8 att jämföra med 31 dagar i Knäred (Se Figur 36).

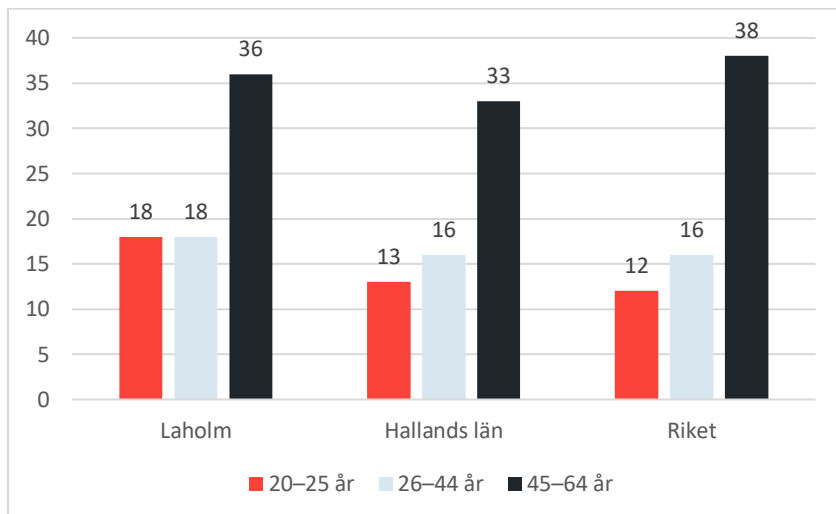
Figur 36. Geografiska skillnader i ohälsodagar för män i Laholms kommun år 2018.

Åldersgruppen 45-64 har flest antal ohälsodagar

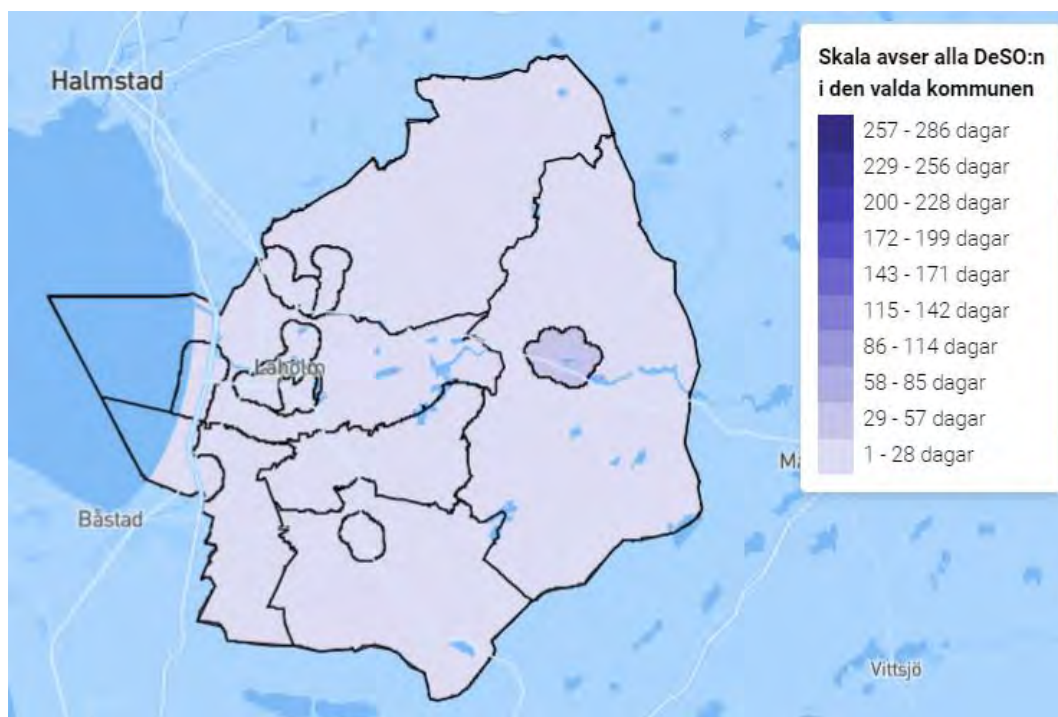
Antalet ohälsodagar är högst för åldersgruppen 45-64. År 2018 hade gruppen 45-64 år dubbelt så många ohälsodagar jämfört med övriga åldersgrupper. Detta mönster återfinns även i Hallands län och riket som helhet. Däremot har Laholm något fler ohälsodagar för åldersgrupperna 20-44 år och även något fler för åldersgruppen 45-64 jämfört med Hallands län. Däremot är dagarna något färre för den senare åldersgruppen jämfört med riket som helhet.

Figur 37. Skillnader i ohälsodagar uppdelat på ålder år 2018.

Åldersgruppen 20-25 år är de med största geografiska skillnaderna i antalet ohälsodagar (se Bilaga 1 och Figur 38 nedan). Det skiljer 37 dagar mellan Mellbystrand, som har lägsta antalet dagar (2 dagar), och Knäred som har högst antal ohälsodagar (39 dagar).

Figur 38. Geografiska skillnader i ohälsodagar för gruppen 20-25 år i Laholms kommun år 2018.

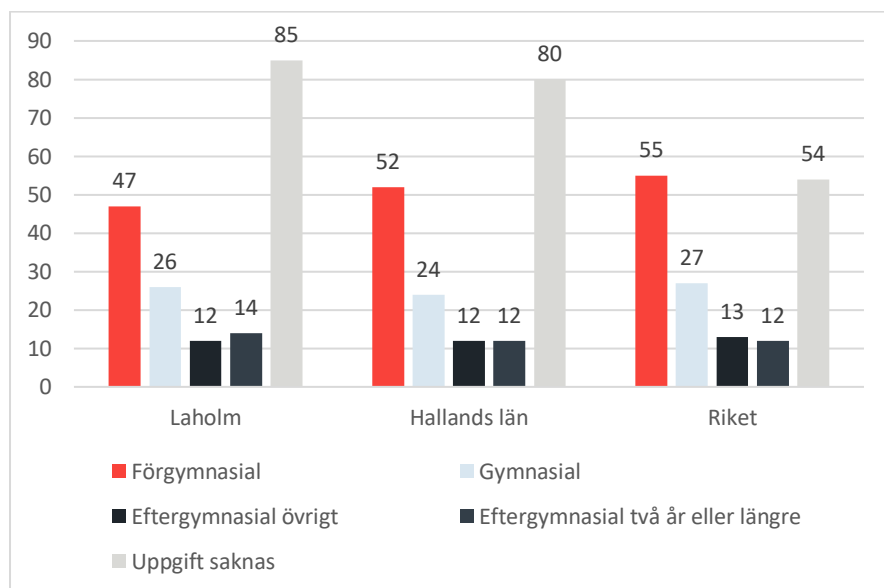
De individer där utbildningsbakgrund saknas har flest antal ohälsodagar

Det finns ett tydligt samband mellan antal ohälsodagar och olika utbildningsnivåer. För de individer där uppgift om utbildningsnivå saknas ser vi flest antal ohälsodagar, 85 dagar 2018 i Laholm. Därefter följer grupperna med förgymnasial utbildning och gymnasial utbildning.

De med lägst antal ohälsodagar är gruppen med eftergymnasial "övrigt" följt av gruppen med eftergymnasial utbildning på två år eller längre. De med förgymnasial utbildning har fyra gånger fler ohälsodagar jämfört med gruppen med lägst antal dagar. Gruppen där uppgifter om högsta utbildningsnivå saknas har sju gånger fler ohälsodagar jämfört med gruppen med lägst antal dagar. Ett liknande mönster finns även i Hallands län som helhet.

Jämför vi Laholms kommun med riket återfinns samma mönster för de grupper där uppgifter om utbildning finns. Däremot är antalet ohälsodagar betydligt lägre för gruppen där uppgifter saknas, en skillnad på nästan 30 dagar.

Figur 39. Skillnader i ohälsodagar uppdelat på utbildningsnivå år 2018.

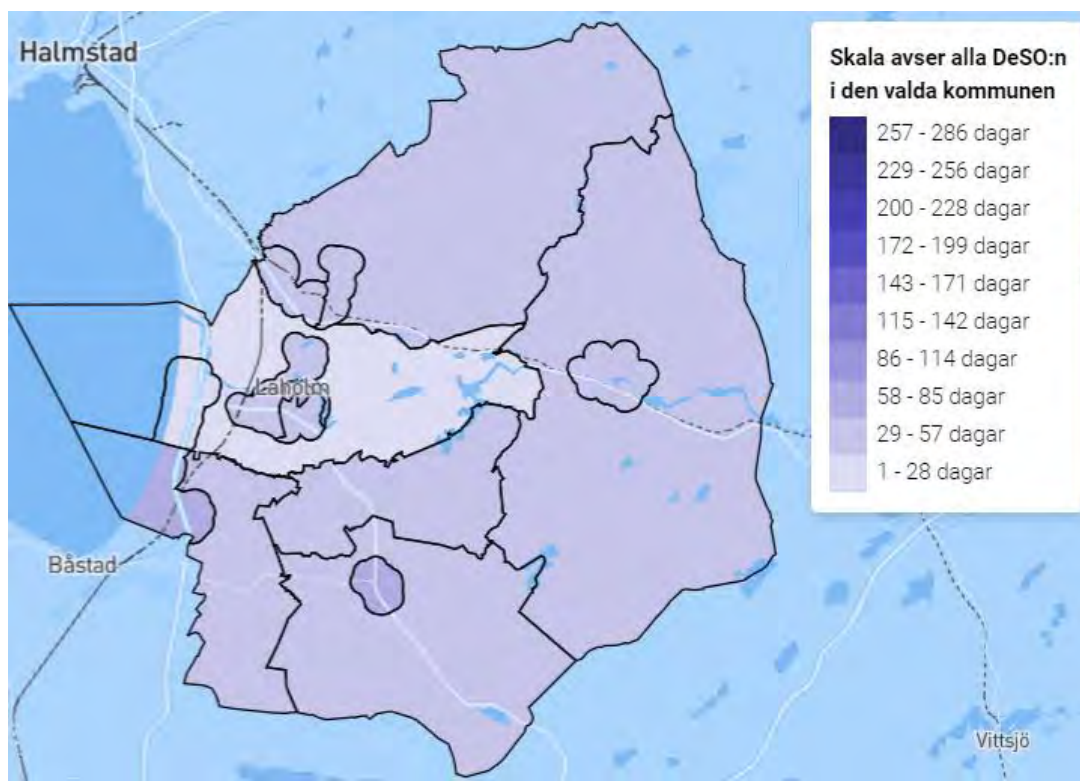

Den geografiska analysen visar att de geografiska skillnaderna i ohälsodagar är särskilt stora för gruppen där uppgift om utbildningsbakgrund saknas (se Bilaga 1). Eftersom data för alla individer inom gruppen saknas presenteras istället gruppen med förgymnasial utbildning, där antalet ohälsodagar skiljer sig med 66 dagar mellan de områden som har flest respektive lägst ohälsodagar.

Figur 40 visar de geografiska skillnaderna för gruppen med förgymnasial utbildning. Antalet ohälsodagar är högst i Laholm Östra⁵⁸ där antalet ohälsodagar i snitt ligger på 78 dagar. Området där antalet ohälsodagar är lägst för gruppen är Mellbystrand där antalet ohälsodagar är 12.

⁵⁸ 1381C1030

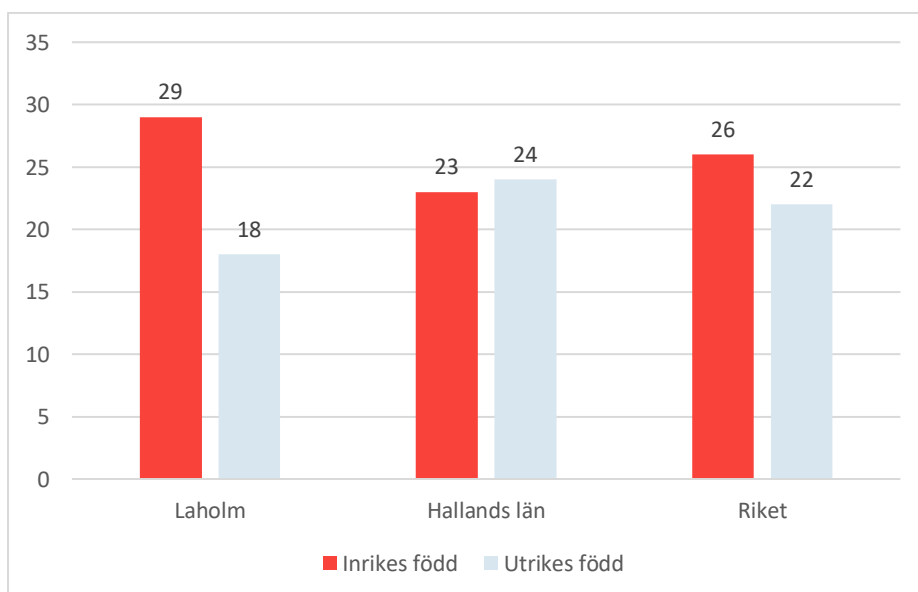
Figur 40. Geografiska skillnader i ohälsodagar för de med förgymnasial utbildning. Laholms kommun år 2018.

Inrikes födda har fler ohälsodagar

Inrikes födda har i genomsnitt 11 fler ohälsodagar jämfört med utrikes födda. Jämförs Laholm med riket kan vi se att skillnaderna mellan dessa grupper är större. Utrikes födda i Laholm har färre ohälsodagar medan inrikes födda har fler. I Hallands län är skillnaderna mellan grupperna mindre. Utrikes födda har igenomsnitt en ohälsodag mer jämfört med inrikes födda.

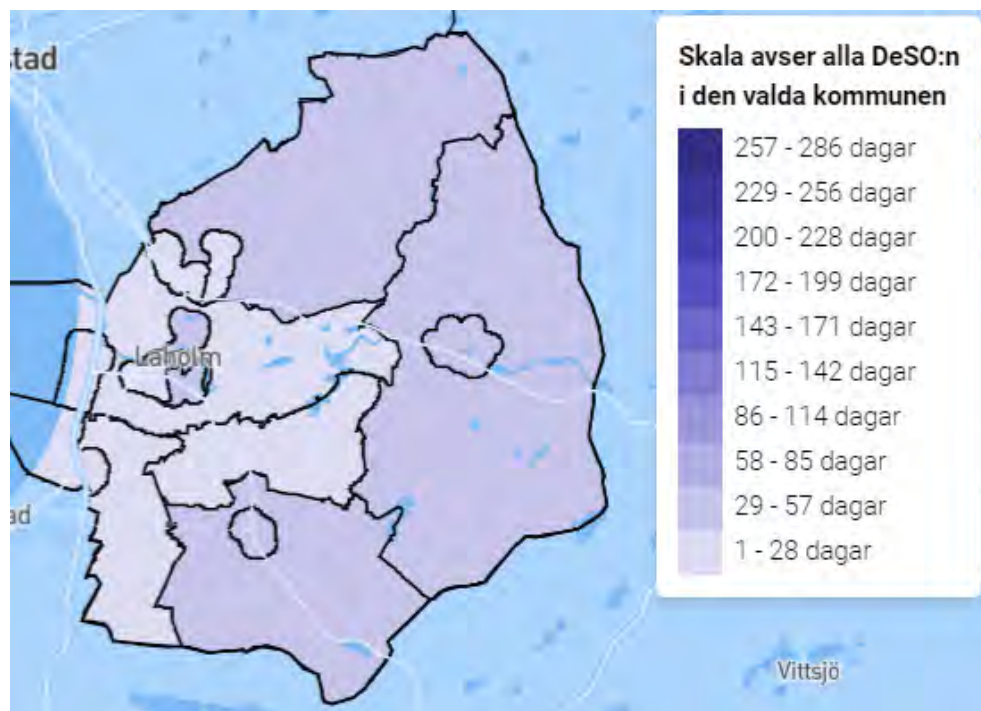
Figur 41. Skillnader i ohälsodagar för inrikes och utrikes födda år 2018.

Den geografiska analysen över antalet ohälsodagar för inrikes och utrikes födda visar att de geografiska skillnaderna i ohälsodagar är störst för inrikes födda (se Bilaga 1). För den gruppen skiljer sig antalet ohälsodagar med 32 mellan de områden där flest respektive lägst ohälsodagar förekommer. För utrikes födda är skillnaden 26 dagar mellan områdena med flest respektive lägst ohälsodagar.

Som framgår av kartan i Figur 42 är antalet ohälsodagar högst i Knäred, 48 dagar. Lägst antal ohälsodagar bland de inrikes födda finns i Veinge omland där antalet ohälsodagar 2018 uppgick till 16.

Figur 42. Geografiska skillnader i ohälsodagar för inrikes födda i Laholms kommun år 2018.

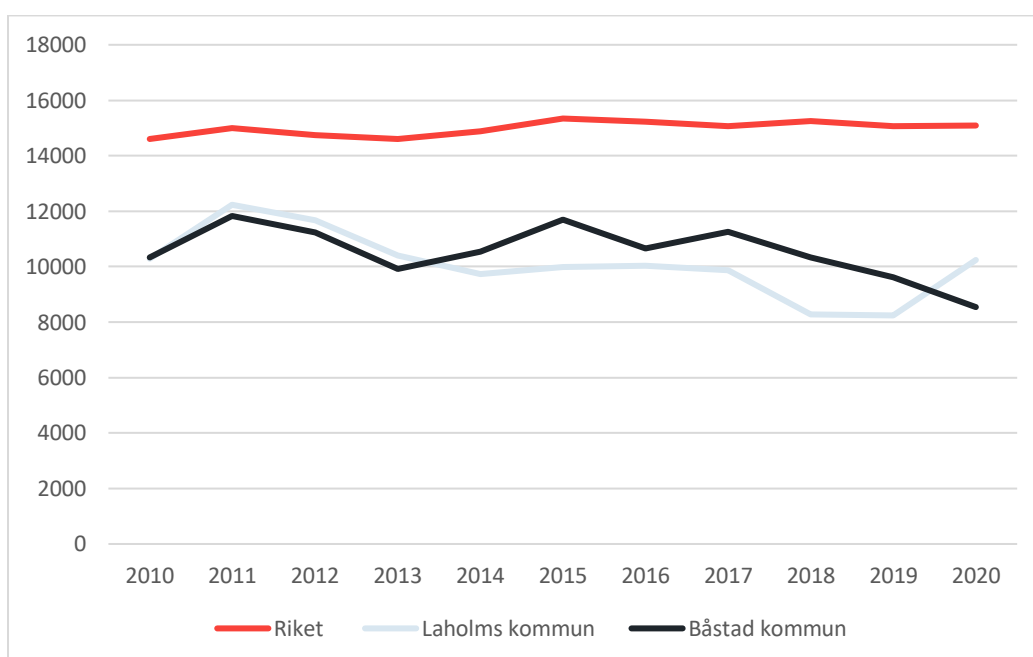
3.7 BROTTSLIGHET

Brottligheten i kommunen studeras genom att analysera antal anmälda brott. I Figur 43 framgår att antal anmälda brott i Laholms kommun per 100 000 invånare legat på relativt stabila nivåer mellan år 2010 och 2020. En viss ökning har skett mellan år 2010 och 2011, därefter minskade antalet anmälda brott fram till 2019 då en viss ökning skedde.

Antal anmälda brott per 100 000 invånare är lägre jämfört med riket och har varit det under hela tidsperioden. År 2020 anmäldes 15 097 brott per 100 000 i riket som helhet, vilket kan jämföras med 10 245 i Laholms kommun.

Jämfört med Båstad kommun har antal anmälda brott i Laholm legat på ungefär samma nivåer och ibland till och med lägre under hela tidsperioden. År 2020 var emellertid antalet anmälda brott per 100 000 invånare något högre i Laholms kommun, 10 245 jämfört med 8 542 i Båstad kommun.

Figur 43. Totalt antal anmälda brott per 100 000 invånare

Källa: BRÅ, sammanställt av WSP. Not: Eftersom BRÅ inte har kontinuerlig statistik på länsnivå används Båstad som jämförelse.

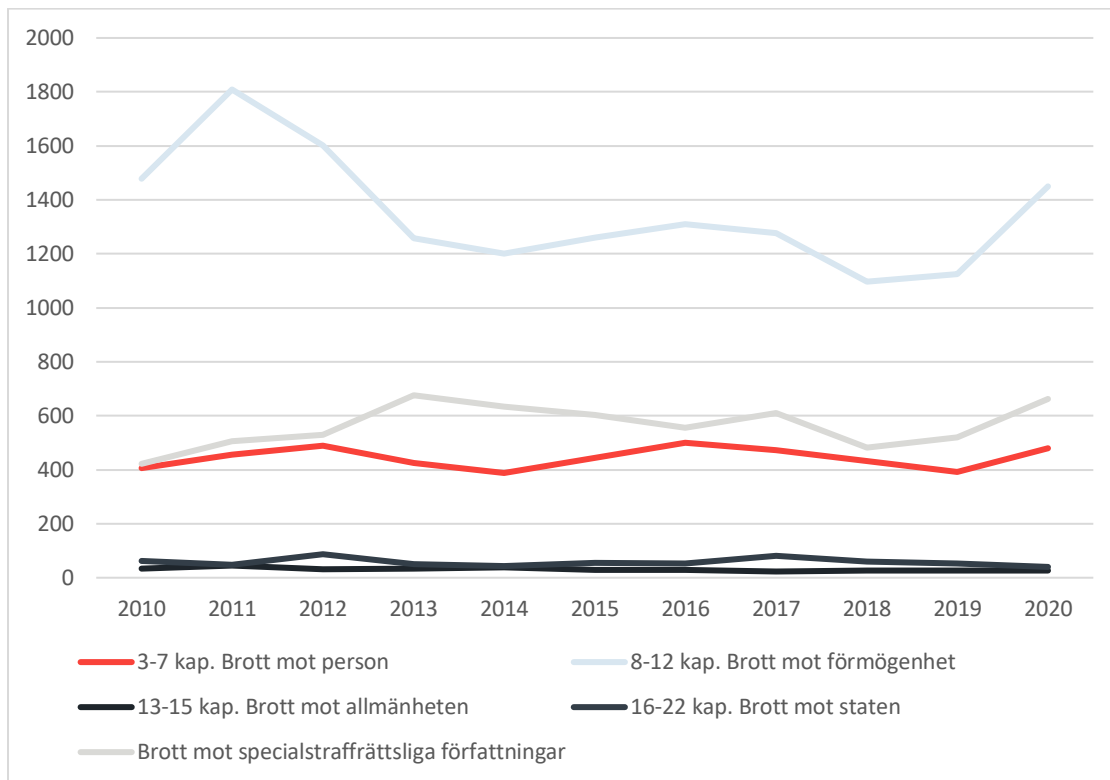
3.7.1 De mest förekommande brotten i Laholms kommun

Den vanligaste förekommande brottstypen i Laholm är brott mot förmögenhet. Detta innefattar exempelvis stöld, rån, skadegörelsebrott, bedrägeri och förskingring.

Näst mest förekommande brott är specialstraffrättsliga författningar, vilket innefattar exempelvis brott mot trafiklagen, narkotikalagen, skattebrottslagen och lag om handel med läkemedel. På ungefär samma nivåer finner vi även brott mot person, som innefattar exempelvis misshandel, försök till mord eller dråp, människorov och sexualbrott.

De två senare nämnda brottstyperna har legat på relativt stabila nivåer över tid även om vi kan se en viss ökning mellan 2019 och 2020. Brott mot förmögenhet ökade marginellt mellan år 2010 och 2011 för att därefter successivt minska fram till 2019 då en viss ökning skedde.

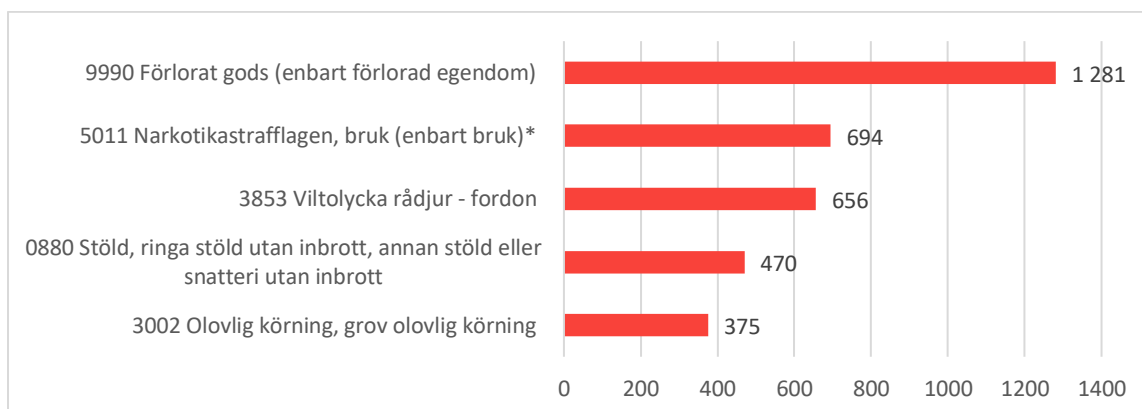
Figur 44. Antal anmälda brott i Laholms kommun uppdelat på brottstyp mellan år 2010 och 2020

Källa: BRÅ, sammanställt av WSP

De mest förekommande anmälda brotten – sett till enskilda brott - i Laholms kommun mellan 2017 och juni 2021 är Förlorat gods (enbart förlorad egendom) följt av narkotikastrafflagen (enbart bruk) och viltolycka: rådjur – fordon (se Figur 45).

Figur 45. De fem mest anmälda brotten i Laholms kommun 1 jan 2017 fram tills 13 juni 2021.

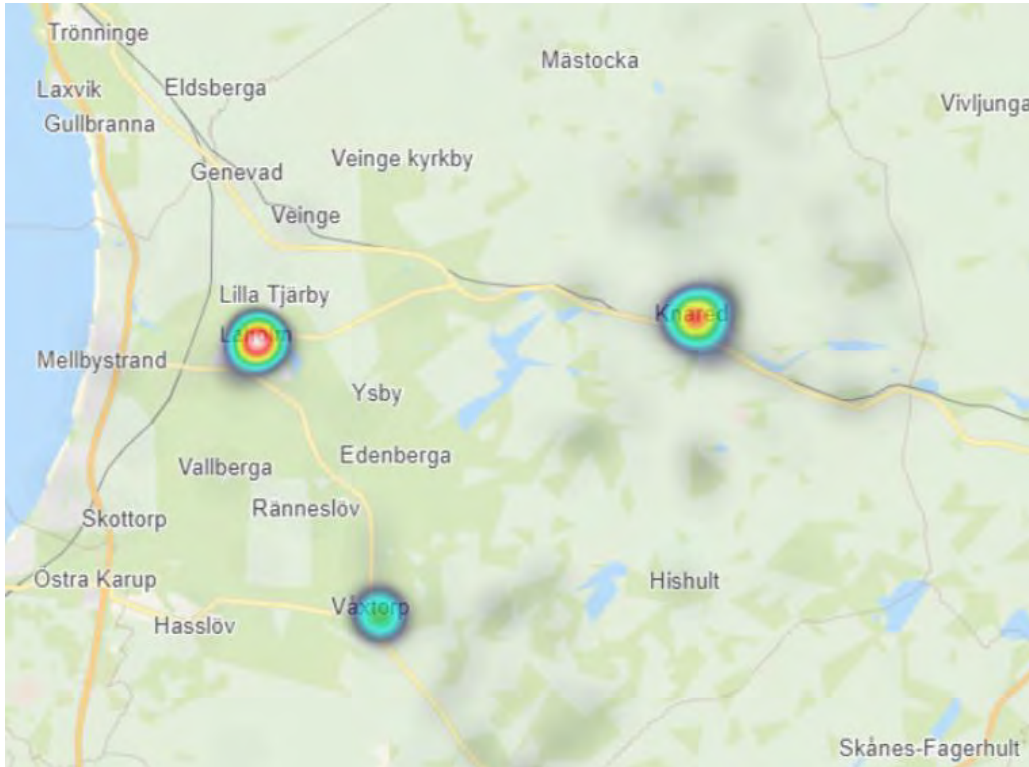

Källa: Lokalpolisen Laholm, sammanställt av WSP. *Polisinitierade: brott som polisen själva har beslutat att anmäla vid upptäckt.

3.7.2 Områden i Laholm där flest brott sker

Enligt polisens så kallade heat-maps över brottsligheten i Laholms kommun kan vi se att de anmälda brotten främst sker i Laholm östra, Knäred och Hasslöv-Ränneslöv-Våxtorp (se Figur 46).

Figur 46. Samtliga anmälda brott i Laholms kommun 1 jan 2017 fram tills 13 juni 2021.

Källa: Lokalpolisen Laholm

Särskilda brott som exempelvis narkotikabrott genom innehav samt eget bruk, diverse stöldbrott, våldsbrott och skadegörelsebrott (se Bilaga 1) är särskilt förekommande i Laholm Östra.

Knäred sticker ut genom att skadegörelsebrott och våldsbrott är fler jämfört med stöldbrott. Hasslöv-Ränneslöv-Våxtorp har fler anmälda brott gällande skadegörelse jämfört med stöldbrott och våldsbrott. I Veinge är det något fler anmälda narkotikabrott genom innehav samt eget bruk och skadegörelse.

3.8 SAMMANFATTNDE ANALYS

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att den socioekonomiska segregationen i Laholm har ökat över tid. Det innebär att människor med liknande inkomster bor allt mer koncentrerade i samma områden jämfört med 2012. Vi kan även konstatera att levnadsvillkoren för invånarna i kommunen skiljer sig åt i olika delar av kommunen och mellan olika grupper.

Den socioekonomiska segregationen riskerar att cementera och eventuellt förstärka de skillnader som finns i levnadsvillkor. Delmos beskriver att i områden där många har lägre utbildning och lägre inkomster har invånarna ofta sämre möjligheter att ställa krav på exempelvis skolor och utbildning. Detta menar de påverkas av utbildningsbakgrund, ekonomiska villkor och kontaktnät. Genom denna mekanism kan segregationen förstärka befintliga skillnader i levnadsvillkor i olika områden.

Nedan sammanfattas och analyseras följande huvudresultat i denna kartläggning:

- Det finns geografiska skillnader i levnadsvillkor
- Det finns skillnader mellan olika gruppers levnadsvillkor

3.8.1 *Det finns geografiska skillnader i levnadsvillkor*

Kartläggningen att det finns geografiska skillnader i levnadsvillkor i kommunen. I

Tabell 4 sammanfattas inom vilka områden som respektive indikator är lägst respektive högst. Det gör att vi får en tydlig överblick över vilka områden som präglas av bättre respektive sämre levnadsförhållanden. Tabellen har även kompletterats med det geografiska området för respektive indikators näst lägst respektive näst högst värde.

I tabellen framträder flera tydliga mönster för Laholms kommun. I Knäred är både inkomsterna och behörigheten till gymnasiet lägst. Dessutom har Knäred även lägst andel av befolkningen som förvärvsarbetar och röstar i riksdagsval samt högst antalet ohälsodagar.

Laholm Östra⁵⁹ har näst lägst andel behöriga till gymnasiet, näst lägst andel av befolkningen som förvärvsarbetar och röstar i riksdagsval samt näst högst antal ohälsodagar. Däremot är inte inkomsterna näst lägst Laholm Östra, utan i Hasslöv-Ränneslöv-Våxtorp⁶⁰ där också valdeltagandet är näst lägst i kommunen. Inkomsterna i Laholm Östra (se Bilaga 1) är dock endast 1 000 kronor högre jämfört med Hasslöv-Ränneslöv-Våxtorp.

Eftersom antalet anmälda brott inte finns med i Segregationsbarometern kan det inte analyseras på samma vis som övriga indikatorer men däremot visar polisens heat-maps som presenteras i avsnitt 0 att det är i Knäred och Laholm Östra där flest antal anmälda brott sker.

Vi ser det motsatta i områdena med bättre levnadsförhållanden. I Mellbystrand är inkomsterna, andelen av befolkningen som förvärvsarbetar samt valdeltagandet i riksdagsval högst i kommunen. Samtidigt är antalet ohälsodagar lägst i kommunen. Andelen behöriga till gymnasiet är varken högst eller näst högst i Mellbystrand. Den högsta behörigheten till gymnasiet har Genevad-Veinge⁶¹.

I Skummeslövsstrand-Skottorp är inkomsterna näst högst, liksom andelen förvärvsarbetande och andelen som röstar i riksdagsval. Antalet ohälsodagar är näst lägst. Även här ser vi att gymnasiebehörigheten varken är högst eller näst högst i området. Näst högst gymnasiebehörighet finns i Hasslöv-Ränneslöv-Våxtorp⁶².

⁵⁹ 1381C1010

⁶⁰ 1381B5010

⁶¹ 1381B2020

⁶² 1381A0010 och 1381A0020

Tabell 4. Sammanfattning över vilket område var respektive indikatorer är lägst respektive högst.

DeSO-kod	RegSO-namn	Disponibel inkomst	Behörighet till gymnasiet	Andel förvärvsarbete	Valdeltagande	Ohälsodagar
1381A0010	Hasslöv-Ränneslöv-Våxtorp		Näst högst			
1381A0020	Hasslöv-Ränneslöv-Våxtorp		Näst högst			
1381A0030	Hasslöv-Ränneslöv-Våxtorp			Högst		
1381A0040	Hishult-Knäreds omland					
1381A0050	Laholms omland-Ysby		Näst högst	Näst högst		
1381A0060	Veinge omland		Näst lägst			
1381B2010	Skummeslövsstrand-Skottorp	Näst högst		Näst högst	Näst högst	Näst lägst
1381B2020	Mellbystrand	Högst		Högst	Högst	Lägst
1381B3010	Genevad-Veinge				Näst lägst	
1381B3020	Genevad-Veinge		Högst			
1381B4010	Knäred	Lägst	Lägst	Lägst	Lägst	Flest
1381B5010	Hasslöv-Ränneslöv-Våxtorp	Näst lägst			Näst lägst	
1381C1010	Laholm östra		Näst lägst	Näst lägst	Näst lägst	Näst flest
1381C1020	Laholm västra					
1381C1030	Laholm östra					
1381C1040	Lilla Tjärby					

Skillnaderna mellan områdena med lägsta respektive högsta värdena på indikatorerna kan de sammanfattas enligt följande:

- Den disponibla inkomsten per konsumtionsenhet skiljer sig med 85 500 kronor mellan Mellby strand och Knäred

- Andelen behöriga till gymnasiet skiljer sig med 40 procentenheter mellan Knäred och Genevad-Veinge
- Andelen förvärvsarbetande skiljer sig med 18 procentenheter mellan Mellbystrand/Hasslöv-Ränneslöv-Våxtorp och Knäred
- Valdeltagandet skiljer sig med 11 procentenheter mellan Mellbystrand och Knäred
- Antalet ohälsodagar skiljer sig med 21 dagar mellan Mellbystrand och Knäred

3.8.2 Det finns skillnader mellan olika grupper i levnadsvillkor

Förutom geografiska skillnader i levnadsvillkor finns det även skillnader mellan män och kvinnor, olika utbildningsbakgrunder, olika åldrar och mellan inrikes och utrikes födda. Eftersom samtliga av dessa bakgrundvariabler inte finns tillgängliga för alla indikatorer blir denna analys inte lika fullständig som analysen över områden ovan. I Tabell 1 Tabell 5 presenteras vilka grupper där skillnaderna är som störst mellan olika levnadsvillkor i kommunen som helhet.

Även i denna tabell framträder flera tydliga mönster. Skillnaderna i levnadsvillkor är som störst kopplat till utbildningsnivå följt av grupperna inrikes eller utrikes födda. För indikatorn valdeltagande finns inte utbildning som bakgrundsvariabel, men forskning visar att utbildning är den faktor som troligtvis har störst inverkan på valdeltagandet.⁶³

Analysen visar också att levnadsvillkoren är bättre hos männen jämfört med kvinnorna, bättre för de med högst utbildning jämfört med de med lägst utbildning, bättre för inrikes födda jämfört med utrikesfödda och även bättre i åldersgruppen 26-44-år jämfört med övriga åldersgrupper.

Tabell 5. Sammanfattning över var respektive indikatorer skiljer sig mest baserat på olika grupper i kommunen.

Bakgrund	Disponibel inkomst	Behörighet till gymnasiet	Andel förvärvsarbetande	Valdeltagande	Ohälsodagar
Kön					
Utbildningsbakgrund	Störst skillnad	Näst störst skillnad	Störst skillnad		Störst skillnad
Inrikes och utrikes födda	Näst störst skillnad	Störst skillnad	Näst störst skillnad	Störst skillnad	
Ålder				Näst störst skillnad	Näst störst skillnad

Skillnaderna mellan de olika grupperna med lägsta respektive högsta värdena kan sammanfattas enligt följande:

- Den disponibla inkomsten per konsumtionsenhet skiljer mest mellan gruppen där utbildningsbakgrunden är okänd och de som har studerat eftergymnasial utbildning två år eller längre. Inkomstskillnaden för dessa grupper är 129 700 kronor. Exkluderas utbildning okänd ur analysen är skillnaden störst mellan gruppen inrikes och utrikes födda där det skiljer det 61 100 kronor i disponibel inkomst per konsumtionsenhet.
- Behörigheten till gymnasiet skiljer sig med 25 procentenheter mellan eleverna med svensk bakgrund och de med utländsk bakgrund som är födda utomlands.
- Andelen förvärvsarbetande skiljer sig mest mellan utbildningsgrupperna. Skillnaden mellan dessa grupper är 60 procentenheter. Utesluts utbildning okänd är skillnaden störst mellan de med förgymnasial utbildning och de som har eftergymnasialutbildning två år eller längre. Skillnaden mellan dessa grupper är 26 procentenheter.
- Valdeltagandet skiljer sig mest mellan inrikes och utrikes födda. Skillnaden mellan grupperna är 18 procentenheter.

⁶³ SOU. (2016:5). Låt fler forma framtiden!

- Antalet ohälsodagar skiljer sig mest mellan gruppen där utbildningsbakgrunden är okänd och de som har eftergymnasialutbildning övrigt, en skillnad på 73 dagar. Utesluts utbildning okänd är skillnaden störst mellan de med förgymnasial utbildning och de med eftergymnasialutbildning övrigt, en skillnad på 35 dagar.

Vi kan sammanfattningsvis se samband mellan olika områden och de olika indikatorerna samt mellan individers bakgrund och de olika indikatorerna. Kartläggningen visar att vi dessutom kan se att det finns geografiska skillnader inom samma grupper.

Däremot vet vi inte kausaliteten mellan dessa samband, det vill säga vad som är orsak och verkan. Huvudresultatet av den svenska grannskapseffektforskningen är att hushållens geografiska fördelning påverkar människors livsmöjligheter. Konsekvenserna kan vara positiva för dem som bor eller växer upp i resursstarka områden och negativa konsekvenser för de som växer upp i mer resurssvaga områden.⁶⁴ Forskningen visar emellertid att faktorer som egen förmåga, föräldrarnas sociala status och nuvarande livssituation, generellt sett har en större betydelse än bostadsområdet för individens möjlighet att exempelvis etablera sig på arbetsmarknaden.⁶⁵ Därför är det viktigt att arbeta på flera sätt för att minska segregationen och förbättra levnadsvillkoren i Laholms kommun.

⁶⁴ Jämlikhetskommissionen. (2019). Grannskapseffekter och politik och planering för minskad segregation.

⁶⁵ Ibid.

4 LAHOLMS KOMMUNS ARBETE FÖR ATT MINSKA OCH MOTVERKA SEGREGATION

Detta avsnitt beskriver kommunens arbete med att minska och motverka segregation. Kapitlet innehåller en genomgång över kommunens huvudsakliga styrande dokument och exempel på insatser som kommunen genomför som kan minska och motverka segregationen.

4.1 PRIORITERADE MÅLOMRÅDEN OCH STYRDOKUMENT

Kommunen har inget tydligt förvaltningsövergripande mål som fokuserar på att minska segregation. Däremot finns fyra prioriterade målområden som på olika sätt skulle kunna leda till ett motverkande av segregationen eller dämpning av de negativa effekterna av den. Nedan redogörs kortfattat för områdena med fokus på de delar som har, eller skulle kunna ha, koppling till segregation.

Kommunfullmäktige fattade i april 2019 beslut om Vision 2040 för Laholms kommun; *I Laholm vill vi bli fler för en starkare framtid*. I kommunens vision beskrivs ett önskvärt framtida tillstånd för Laholm. I dokumentet presenteras ett antal framgångsfaktorer för hållbar tillväxt som finns inom områden där Laholms kommun erbjuder mervärden eller områden där de behöver förbättra sig för att motsvara dagens och framtidens förväntningar. En av de framgångsfaktorer som lyfts är ett varierat och attraktivt utbud av bostäder. Vidare står det i dokumentet att *”För en god utveckling ska den sociala, ekonomiska och miljömässiga hållbarheten alltid beaktas i samband med prioriteringar och ställningstaganden. Särskild fokus riktas åt att skapa jämlika möjligheter för alla invånare i Laholms kommun”*.

Visionen är styrande för kommunens utveckling tillsammans med målområdena och de gemensamma resultatmålen. De gemensamma resultatmålen gäller under flera år. Vad som ska uppnås beslutas av kommunfullmäktige varje år med hjälp av målsatta nyckeltal.

De fyra målområdena som kommunfullmäktige beslutat om är:

- Barn och unga
- Samhällsplanering
- Utbildning, näringsliv och företagsamhet
- Trygghet och folkhälsa⁶⁶

Varje nämnd ska, utifrån sitt eller sina specifika uppdrag, bidra till måluppfyllelse av fullmäktiges resultatmål. I varje nämnds respektive nämndplan beskrivs nämndernas olika möjligheter och utmaningar att nå kommunens gemensamma resultatmål. Varje nämnd har även olika indikatorer som används för uppföljning kopplat till de specifika effekter de vill uppnå. I arbetet med de av kommunfullmäktige antagna resultatmålen har de globala målen beaktats i respektive nämndplan, vilka beskrivs i anslutning till respektive målområde. Nedan beskrivs kortfattat de olika målområdena utifrån Vision 2040 och respektive nämndplan.

4.1.1 Målområde barn och unga

Kopplat till målområdet barn och unga står det i Vision 2040 att:

I Laholm ska alla barn och unga ha rätt till goda, trygga och jämlika uppväxtvillkor. Vi skapar förutsättningar för en sund livsstil, en varierande och meningsfull fritid samt ett rikt föreningsliv. Barn och unga ska ges förutsättningar för en bra start i livet där förebyggande arbete och tidigt stöd ska prioriteras utifrån individuella behov. Barns bästa ska genomsyra all planering. Stor

⁶⁶ Laholms kommun (2020) *Laholms kommuns vision 2040 - målområden och gemensamma resultatmål 2020-2023*

delaktighet, inflytande och dialog med barn, unga och vårdnadshavare är viktigt i arbetet med kommunens utveckling. Laholms kommun ska arbeta mot hedersrelaterat våld.

Gemensamt resultatmål för målområdet är att barn och ungas psykiska hälsa ska öka.

Kommunstyrelsen (KS) beskriver i sin nämndplan att de vill öka möjligheten för barn och ungas delaktighet i projekt, dialoger och planering som rör framtiden och kommunens utveckling. Det lyfts att en ökad ojämlikhet och minskad jämställdhet i samhället har en stor påverkan på barn och ungas psykiska hälsa. KS beskriver en vilja till att uppnå effekten om *en ökad trygghet i och kring miljön i skolan*. I planen anges det att de ska säkerställa att trygghet i och kring skolan tas i beaktning när det gäller byggnadens utformning, yttre miljö, delaktighet i förstudier, projektering, med mera.

Samhällsbyggnadsnämnden skriver i sin plan att de aktivt vill arbeta för att involvera barn och unga i samhällsbyggnadsprocessen. Detta menar det kan uppnås genom ökad delaktighet och spridning av kunskap om demokratiska processer. De pekar på att detta skapar tillit, trygghet och förutsättningar för en bättre hälsa. Samhällsbyggnadsnämnden uppger även att de vill uppnå effekten av en *ökad trafiksäkerhet*. De skriver exempelvis att de ska säkerställa att trygghet i och kring skolan tas i beaktning vad gäller trafiksituationen och att de även vill se en ökad trygghet kopplad till trafiksituationen i tätorterna.

Barn- och ungdomsnämnden (BUN) beskriver i sin nämndplan att de effekter de vill uppnå kopplat till området är att *alla barn/elever får lyckas utifrån sina förutsättningar, alla barn/elever har en hög närvaro i förskola och skola, inklusive fritidshem samt att elevhälsoarbetet genomsyrar hela skolans verksamhet*.

Kultur- och utvecklingsnämnden (KUN) beskriver att de vill uppnå effekterna att *andelen med gymnasieexamen ökar, fler vårdnadshavare är i arbete eller studier samt en förbättrad integration med minskat socialt, kulturellt och ekonomiskt utanförskap*.

Slutligen uppger **Socialnämnden (SON)** i sin nämndplan att deras främsta mål, kopplat till målområdet, är att *nå fler i det arbete som redan bedrivs*. Detta genom att utveckla arbetet med selektiva och generella hälsofrämjande och tidigt förebyggande insatser, tillsammans med andra aktörer internt och externt. De uppger exempelvis att de vill att fler föräldrar, helst alla, genomgår föräldragrupper och samtidigt utveckla stödet i dessa till att omfatta äldre barn. De vill också identifiera riskgrupper och kunna sätta in tidiga insatser för att motverka ohälsa hos barn och unga.

4.1.2 Målområde utbildning, näringsliv och företagsamhet

Kopplat till målområdet utbildning, näringsliv och företagsamhet står det i Vision 2040 att:

Ökad sysselsättning leder till ökad skattekraft och bättre livskvalitet i kommunen, mer arbetskraft till näringslivet, ökad mångfald och en mer dynamisk kommun. Laholms kommun ska erbjuda förskola och skolor med hög kvalitet som ger goda kunskaper och möjligheter för fortsatt utveckling. Gymnasie- och vuxenutbildningar ska vara attraktiva och leda till jobb eller fortsatt utbildning. Näringslivsutvecklingen ska främjas för fler och växande företag. Entreprenörskap, kunskap och företagande ska främjas i samverkan mellan kommunen och näringslivet. Nya etableringar inom handels- och tjänstesektorn samt besöksnäringen ska stimuleras.

Gemensamma resultatmål för målområdet är att fler blir behöriga till gymnasiet och får förutsättningar till högre studier, samt att fler företagsetableringar genomförs och att fler människor kommer i arbete.

Kommunstyrelsen skriver i sin nämndplan att då det finns betydande skillnader mellan olika grupper och orter avseende behörighet till gymnasiet, är det av största vikt att kommunen arbetar för att utjämna dessa skillnader. De uppger en rad effekter de vill uppnå kopplat till fler företagsetableringar och fler människor i arbete. Några av dessa är att marknadsföra Laholms attraktiva strategiska läge, införskaffa mark i attraktiva lägen där efterfrågan finns, stimulera handeln i alla tätorter i kommunen (särskilt fokus på Veinge och Knäred) samt fler etableringar med en hållbarhetsprofil.

Samhällsbyggnadsnämnden uppger att i det löpande arbetet som nämnden utför enligt reglementet ingår flera delar som bidrar till att fler är behöriga till gymnasiet och har förutsättningar för högre studier, både inom samhällsplanering och tillsyn men även i arbetet att erbjuda praktikmöjligheter. De uttrycker dock att övriga målområden prioriteras, baserat på nämndens grunduppdrag. Kopplat till företagsklimatet uppger de att de vill se att miljö- och samhällsbyggnadskontoren, tillsammans med näringslivsenheten, aktivt arbetar för att nå ett bättre företagsklimat genom att sprida information och öka kunskapen och förståelsen för processerna inom myndighetsutövningen, för att ge företagen en bra bild av Laholms kommun.

Barn- och ungdomsnämnden skriver i sin nämndplan att de vill uppnå effekterna att *i alla barn och elevers lärande ska det finnas en progression, alla barn/elever ska mötas av behörig personal genom hela skolväsendet* samt att *våra förskolor och skolor bemöter företag, näringsliv och entreprenörskap med en positiv attityd*.

Kultur- och utvecklingsnämnden vill inom målområdet uppnå effekterna att *vägen till arbete kortas och behovet av ekonomiskt bistånd minskar, färre ungdomar i KAA (Kommunala Aktivitets Ansvaret) samt fokus på entreprenörskap i verksamheterna*.

Socialnämnden uppger att det direkta huvudansvaret för utbildningsfrågorna finns hos BUN och KUN. Däremot skriver de att utbildning och arbete är det två enskilt mest betydelsefulla skyddsfaktorerna för människors utveckling och psykiska välmående. De skriver i sin nämndplan att de vill uppnå effekterna om ökad samverkan och långsiktighet i kommunens arbete med barn och unga, vilket de menar kan möjliggöra att fler barn och unga kan klara sin skolgång.

4.1.3 Målområde trygghet och folkhälsa

Kopplat till målområdet trygghet och folkhälsa står det i Vision 2040 att:

Vi ska arbeta för att vara en kommun som ger invånarna goda förutsättningar för trygghet och säkerhet och vi ska fortsätta utveckla god samverkan med övriga samhällsaktörer. Alla i kommunen har rätt till god och jämlik hälsa. Kommunen ska skapa förutsättningar i samhället för befolkningen att behålla eller förbättra sin hälsa. Vi ska arbeta för att minska utanförskapet samt förbättra möjligheterna för alla att vara delaktiga i samhällsutvecklingen. Vi ska främja och stärka den enskildes möjligheter och förmåga att leva ett självständigt liv genom medskapande och valmöjlighet samt med en utveckling av välfärdsteknologi.

Gemensamt resultatmål för målområdet är att folkhälsan förbättras och att tryggheten ökar i kommunen.

Kommunstyrelsen uppger i sin nämndplan att de tidigt i samhällsplaneringen, och tillsammans med de övriga nämnderna, vill skapa goda förutsättningar för en ökad trygghet i samhället. De betonar även vikten av att folkhälsan och tryggheten måste öka för samtliga grupper över hela kommunen, så att sociala skillnader inte manifesteras. Effekterna som ämnas uppnås, kopplade till målområdet ifråga, är en *ökad faktisk och upplevd trygghet samt ett upprätthållande av civilsamhällets engagemang*.

Samhällsbyggnadsnämnden beskriver att de exempelvis vill uppnå effekter kopplat till säker dricksvattenförsörjning samt att snabbare vara på plats vid olika nödsituationer i kommunen.

Barn- och ungdomsnämnden uppger i sin nämndplan att de vill uppnå effekten att *alla barn/elever ska känna trygghet, uppleva god omsorg och ett gott bemötande* inom målområdet.

Kultur- och utvecklingsnämnden vill inom området uppnå effekterna att *fler barn och ungdomar är aktiva inom föreningsliv, kulturaktiviteter och fritidsaktiviteter, proaktivt möta ungdomar där ungdomar finns samt att förbättra mellanmännsliga relationer genom aktivt värdegrundsarbete*. De beskriver att detta leder till exempelvis minskat utanförskap, god hälsa och meningsfull fritid.

Socialnämnden uppger i sin nämndplan att de vill se uppnå effekter kring ett kommunövergripande arbete kopplat till ANDTS⁶⁷, ett ökat välmående, mindre vikariebehov och minskade sjuktal. De uppger även att de vill uppnå en positiv bild av Laholms kommun som arbetsgivare för sin egen personal. Socialnämnden ingår i det kommunövergripande arbetet inom målområdet och uppger i sin nämndplan att framgång kring måluppfyllelse inom området kräver samhandling och prioriteringar.

4.1.4 Målområde Samhällsplanering

Kopplat till målområdet samhällsplanering står det i Vision 2040 att:

En väl fungerande samhällsplanering utgör grunden för att nå framgång inom alla målområden. I Laholm ska samhällsplaneringen bygga på hållbar tillväxt för en levande landsbygd, en stadskärna för boende, handel och mötesplatser samt en utveckling av kustområdet. Vi ska erbjuda attraktiva och varierande boendeformer samt inbjudande och trygga offentliga miljöer. Vi ser samhällsplanering som ett viktigt verktyg i arbetet med att öka invånarnas, näringslivets och den kommunala verksamhetens förmåga att bidra till ett hållbart samhälle. Planeringen ska vara inkluderande, rättvis och effektiv.

Gemensamt resultatmål för målområdet är det är fler som trivs och vill leva och bo i Laholm.

Kommunstyrelsen uppger i sin nämndplan att det behövs en tydlighet i prioriteringen av planer och investeringsprojekt. Detta för att öka kommunens möjligheter att styra utvecklingen av exempelvis bostadsbyggande och verksamhetsetableringar, för att kunna arbeta mer aktivt med strategiska markförvärv och riktlinjer för bostadsförsörjning utifrån översiktsplanens viljeinriktning. Under perioden ska planering för utveckling av bostäder främst inriktas mot Laholm och stationssamhällena Knäred och Veinge.

Vidare lyfter de, kopplat till perspektivet av en levande landsbygd, att "Vi ska fortsätta arbeta med en landsbygdsutveckling som ger förutsättningar för livskraft och som motverkar segregation och ojämlikhet. Att landsbygden skall vara "levande" måste även innefatta kvalitetsmått runt den sociala hållbarheten, till exempel arbetslöshet och behörighet till högre utbildning. Genom kontinuerlig invånardialog och lokala utvecklingsprojekt ger vi förutsättningar för utvecklingsfrågor i ett nära perspektiv. I ett långsiktigt perspektiv måste vi arbeta för att ge landsbygden bättre kommunikationer, infrastruktur och tillgång till digital kommunikation och digitala tjänster."⁶⁸

Samhällsbyggnadsnämnden uppger i sin nämndplan att de ser behov av att antalet bostäder som planläggs ökar med en fördubbling. I arbetet med detaljplaner vill samhällsbyggnadsnämnden aktivt arbeta för att öka variationen i boendebudet, vilket de lyfter är en viktig faktor i kommunens arbete med social hållbarhet. Vidare lyfter de vikten av tydliga långsiktiga planer, där översiktsplanen är ett viktigt verktyg för att samla kommunens verksamheter och skapa planeringsförutsättningar. Innan denna har aktualiserats är det, enligt Samhällsbyggnadsnämnden, viktigt med verksamhetsövergripande samarbete för att nå visionen.

Samhällsbyggnadsnämnden vill även att verksamheterna i större utsträckning involverar invånarna för att skapa ett samhälle där fler trivs och vill leva och bo. Effektmålen mäts på antal planlagda bostäder, andel boende i olika boendeformer, samt på planlagda bostäder av olika typer. Ambitionen är bland annat en ökad variation av bostäder.

Barn- och ungdomsnämnden uppger i sin nämndplan att de vill uppnå hållbara och omställningsbara lokaler som erbjuder tillgängligt lärande både inne och ute. Detta för att skapa en ökad trygghet, gemensamma sociala arenor, bättre förutsättningar att lyckas samt uppnå en likvärdig förskola/skola.

Kultur- och utvecklingsnämnden vill inom området uppnå effekterna att aktiviteter och arrangemang syns och är tillgängliga i hela Laholms kommun, samt att resurssvaga grupper får bättre tillgång till aktiviteter, genom att de sprids i hela kommunen. Vidare vill de uppnå effekten att alla elever får möjlighet att lyckas

⁶⁷ Alkohol, narkotika, dopning, tobak och liknande produkter samt spel om pengar

⁶⁸ Laholms kommun (2020) Kommunstyrelsens Nämndplan 2021 – 2023

utifrån sina förutsättningar, att fler kommer i självförsörjning, att utanförskap motverkas samt att förutsättningar för socialt och ekonomiskt hållbara samhällsstrukturer skapas. Vidare står det i Kultur- och utvecklingsförvaltningens nämndplan att *"Vi ska erbjuda attraktiva och varierande boendeformer samt inbjudande och trygga offentliga miljöer. Vi ser samhällsplanering som ett viktigt verktyg i arbetet med att öka invånarnas, näringslivets och den kommunala verksamhetens förmåga att bidra till ett hållbart samhälle. Planeringen ska vara inkluderande, rättvis och effektiv"*

Socialnämnden uppger i sin nämndplan att det behövs en bra balans av olika tillgängliga bostäder, storlekar, prisklasser och ägandeformer för att skapa levande orter och ökad inkludering. Vidare lyfts det att bra kollektivtrafik, bostäder med lägre pris samt naturliga mötesplatser av olika slag är viktiga för att uppnå en social hållbar utveckling. Socialnämnden lyfter i sin nämndplan att de gärna ser ett bredare samarbete som ger socialnämndens målgrupper tillgång till bostäder i "vanliga" hyresfastigheter, för att öka inkluderingen.

Vidare uppger Socialnämnden att samhällsplaneringen är avgörande för den sociala hållbarheten. Den ska bidra till inkludering, främja social interaktion, öka hälsan och välbefinnandet, minska ojämlikhet, främja barns uppväxtvillkor och skapa ökad känsla av trygghet. De lyfter att en avgörande framgångsfaktor kommer att vara barns delaktighet i samhällsplaneringen. Socialnämndens uppger också att det är viktigt att det finns, eller planeras, bostäder på lagom avstånd från de nya arbetstillfällena som planeras i kommunen vilket underlättar för socioekonomiskt svaga grupper att skaffa arbete och bli självförsörjande.

4.1.5 Översiktsplan och övriga styrdokument som fokuserar på fysisk planering

Översiktsplanen är ett viktigt styrdokument för kommunens framtida fysiska utveckling. I Laholms översiktsplan lyfts inriktningsmålet att *"Laholm ska bli en av Sveriges bästa kommuner för barn och unga att växa upp i och leva i. Vi ska ge barn och ungdomar likvärdiga förutsättningar för sitt fortsatta lärande. Vi ska aktivt medverka till att det finns förutsättningar för arbete, inflytande, en sund livsstil samt varierad och stimulerande fritid."*⁶⁹

Vidare lyfts i översiktsplanen att den befintliga bebyggelsemiljön, och dess upprustning, är lika viktig för kommunens utveckling som nybyggnation. Planen pekar ut vilka tätorter vars yttre miljö och allmänna ytor är i behov av upprustning så att tätorternas status kan höjas. Områden som nämns är Vallberga, Våxtorp, Genevad och Veinge. Inom vissa områden lyfts utöver detta mer specifika behov, som att Knäred behöver fler och bättre mötesplatser. Andra aspekter som lyfts är behov av ett bredare utbud av boendeformer, både strandnära villor och centrumnära lägenheter samt behov av att överbrygga barriärer till exempel genom att skapa koppling över Lagan och vidare in i samhället. Vidare lyfts det att översiktsplanen inte kan reglera upplåtelseform för nybyggnation. Istället planeras det för nya utbyggnadsområden för bostäder i olika slags tätorter för att skapa nyproduktion i kommunens olika orter.

I kommunens **bostadsförsörjningsprogram** finns ett kapitel *Bostadsbyggande i ett socialt perspektiv* där det beskrivs att det finns exempel på orter där bostadsområdena speglar de olika skiktningarna i samhället. För Laholm lyfts det att det finns tendenser i vissa tätorter att huvuddelen av flerbostadshusen ligger för sig och villabebyggelsen för sig. Detta är speciellt vanligt i det bostadsbestånd som uppfördes under 1970-talet och tidigare. Vidare lyfts i programmet att kommunen ska verka för att erbjuda attraktiva och differentierade boendeformer som attraherar så väl befintliga som nya invånare.

I Laholms kommuns dokument med **planeringsförutsättningar för 2021** lyfts trender kring värderingar i omvärlden och i kommunen. Här beskrivs det att det finns relativt stora skillnader avseende utbildningsnivå och inkomst inom kommunen, vilket kan medföra risker som segregerade områden och ökad polarisering. Vidare beskrivs att sysselsättning är viktigt kopplat till integration, samt att ett utanförskap är kostsamt både på individ- och strukturell-/ekonomisk nivå.

⁶⁹ Laholms kommun (2014) *Framtidsplan 2030 översiktsplan för Laholms kommun, Del 1: Översiktsplan antagen av kommunfullmäktige 2014-01-28.*

4.2 ORGANISERING

Kultur- och utvecklingsförvaltningen (KUF) är den förvaltning som beviljats medel från Delmos och är således den förvaltning som idag bedriver arbetet kopplat till segregation. Anledningen till att KUF driver detta arbete är på grund av sitt integrationsstrategiska ansvar. I arbetet kopplat till Delmos finansiering har en styrgrupp involverats som består av representanter från kommunens samtliga förvaltningar. Denna organisering kring frågan är tillfällig. Således beskrivs kommunens organisering kopplat till ovan nämnda målområden.

Varje nämnd ska, utifrån sitt eller sina specifika uppdrag, bidra till måluppfyllelse av fullmäktiges resultatmål. För att lyckas, skriver socialförvaltningen i sin nämndplan, krävs en hög grad av samordning och tydliga kommunövergripande prioriteringar för de kommande åren.⁷⁰ I vision 2040 anges det inte hur, eller inom vilka områden respektive förvaltningar ska samverka men i nämndplanerna finns det en del beskrivningar av samverkan.

Kommunstyrelsen beskriver i sin nämndplan att de ska agera som en katalysator i de kommunövergripande angelägenheter som är i behov av utveckling.

Kultur- och utvecklingsnämnden beskriver i sin nämndplan att den kammungemensamma samordningen har ökat den senaste tiden, genom att exempelvis styrning och ledning har tydliggjorts. De lyfter en samverkan mellan BUF, KUF och SOF på strategisk nivå kopplat till målområdet barn och unga, och beskriver att en strategisk inriktning upprättats, med fokus att barn och ungas psykiska hälsa ska öka.

Vidare beskriver de i sin plan att vill uppnå effekter kopplat till *ökad samverkan mellan olika nämnders verksamhetsområden samt med externa aktörer*. De beskriver exempelvis att det skapar förutsättningar för löpande effektivisering såväl ekonomiskt som organisatoriskt, sätter alla medborgare i centrum och skapar förutsättningar för en långsiktigt hållbar verksamhet samt minskade processkostnader och ökad effektivitet, både inom verksamheten och i mellanrummet mot andra verksamheter.

Även **Barn- och ungdomsnämnden** skriver om samverkan mellan nämnderna och ger exempel på att SON och BUN har haft inledande diskussioner inom området jämlik skola/hälsa. Tanken med samverkan är att bättre kunna identifiera barn och ungas behov, som inte skolan har i uppdrag att göra eller kompetens för, för att barnen i högre utsträckning ska klara sin skolgång.

De beskriver även att de under 2020 inlett ett arbete med KUN för att kartlägga barn och ungas uppfattning av en meningsfull fritid. Detta för att utveckla och anpassa verksamheten mot att möta fler barn med befintliga resurser.

Samhällsbyggnadsnämnden skriver att i sin nämndplan att samverkan mellan kommunens verksamheter är viktig för målområdet samhällsplanering. De skriver att översiktsplanen är ett viktigt verktyg för att samla kommunens verksamheter och för att skapa planeringsförutsättningar. Innan översiktsplanen aktualiseras menar de att det är viktigt med verksamhetsövergripande samarbete för att nå visionen.

I **intervjuer** med tjänstepersoner på de olika förvaltningar beskrivs i mångt och mycket den samverkan som redogörs i nämndplanerna. Varje målområde har en målområdesansvarig, som är förvaltningschef. Inom området barn och unga samverkar exempelvis förvaltningscheferna för Barn- och ungdomsförvaltningen och Socialförvaltningen. Det beskrivs även att det finns en samverkan mellan de fyra förvaltningscheferna för att möjliggöra tvärsektoriellt arbete och undvika "stuprör".

Vidare lyfts det i intervjuer att det finns ett samarbete kopplat till olika fysiska utvecklingsområden. Exempelvis kan projektledare från planavdelningen samarbeta med både polisen och säkerhetschefen för att öka tryggheten i ett område. Vilka som inkluderas i samverkansprocessen beror på område och vilka frågor som behöver stå i fokus för aktuellt område. Vidare nämns även en samordningsgrupp för diskussion, där tjänstepersoner kan diskutera olika utmaningar kopplat till olika områden.

⁷⁰ Laholms kommun (2020) Socialnämnden - Nämndsplan 2021– 2023

Arbetet med målområdena finansieras genom ordinarie budget, med riktade medel centralt samt med projektmedel och stadsbidrag. Mycket av det arbete som bedrivs sker dock inom ramen för ordinarie budget. De centralt riktade medlen används för att stötta olika utvecklingsprojekt inom kommunen. Förslag på utvecklingsprojekt som ska bedrivas ska komma från förvaltningarna och beslutas av ledningsgruppen för målområdena. Det har exempelvis genomförts ett utvecklingsprojekt kopplat till barnfetma som nu är implementerat i ordinarie verksamhet.

4.3 INSATSER FÖR ATT MINSKA OCH MOTVERKA SEGREGATION

I WSP:s kartläggning återfinns relativt få insatser som uttalat bedrivs i syfte att minska och motverka segregationen i kommunen. Däremot genomförs en rad insatser som skulle kunna minska segregationen eller dämpa de negativa effekterna av den. Nedan ges exempel på ett antal av dessa insatser. Vi har delat in dessa i insatser som skulle kunna ha en strukturell påverkan på segregationen och insatser som skulle kunna dämpa de negativa effekterna av segregationen.

4.3.1 Insatser som skulle kunna ha en strukturell påverkan på segregationen

Tidigare i rapporten beskrevs att bostadsområdets sammansättning av bostäder påverkar den socioekonomiska segregationen. Exempelvis leder bostäders olika pris till segmentering på bostadsmarknaden, vilket innebär att olika typer av hushåll blir ojämnt spridda över olika typer av bostadssegment. Upplåtelseform, bostadsform och priset på dessa (och hur de är klustrade med varandra i geografin) spelar således stor roll för graden av segregation, eftersom hushåll med låga inkomster i huvudsak hänvisas till bostäder med lägre kostnad (ofta hyresrätter i äldre bestånd) i regioner med höga priser på bostadsrätter och småhus.⁷¹ Därför är insatser som på olika vis strävar efter en blandning av olika boendetyper i olika prisklasser insatser som på olika vis kan minska segregationen. Nedan beskrivs de insatser i Laholm som skulle kunna ha en strukturell påverkan på segregationen.

Insatser i den fysiska miljön

Trots att segregation inte lyfts explicit i Laholms kommuns översiktsplan beskrivs däremot insatser som i förlängningen kan bidra till att motverka segregationen. Till exempel beskrivs i planen att kommunen har ett antal områden där det finns behov av att **rusta upp den yttre miljön** och allmänna ytor för att höja områdets status, exempelvis Vallberga, Våxtorp, Genevad och Veinge. Utöver denna typ av skrivelser hanteras inte segregation i översiktsplanen. Ett flertal av de intervjuade uppger att de förväntar sig tydligare och bättre stöttning från den kommande översiktsplanen.

En intervjuad uppger att kommunen har en ambition att skapa en **större blandning av bostäder** i kommunens olika områden, vilket den intervjuade menar ska skapa förutsättningar för individer att bo kvar i området under olika skeden och situationer i livet. En annan intervjuad lyfter att en del i deras dagliga arbete som planerare är att inkludera perspektiv som segregation, genom att till exempel verka för en större blandning av bostäder. Respondenten uppger dock att det inte finns tydligt uttalat i styrdokumentet, utan denna ambition är mer en del av ett planeringsideal och en involverad del i arbetsprocessen. Vidare lyfts att om det inte är möjligt att blanda bostäder skulle man kunna arbeta med att **placera målpunkter** så att människor möts. Här påpekas det dock att kommunen inte arbetar strategiskt med denna typ av insatser, men att kunskapen finns hos tjänstepersonerna.

Även det kommunala bostadsbolaget Laholmshem genomför ett flertal insatser för att förändra fördelningen av bostäder inom olika områden. Till exempel arbetar de för att få in en större **blandning av upplåtelseformer**. De nämner i en intervju att de vill möjliggöra för olika grupper att bo i område och möjliggöra för **boendekarriär** när de renoverar.

⁷¹ Delmos. (2020). <https://www.delmos.se/>

En intervjuad lyfter att det finns vissa insatser som kan genomföras inom ramen för den fysiska planeringen. Till exempel påpekas det att nybyggnation av bostäder skulle kunna minska segregationen genom att arbeta med **olika bostadsformer, upplåtelseformer** med mera. Personen uppger att de i dagsläget gör detta på **projektnivå, men inte på en övergripande nivå**. Detta är något som de vill ska tydliggöras i den nya översiktsplanen:

"Tanken är att vi ska arbeta mer strategiskt när vi har Översiktsplanen. Utmaningen är att man inte höjer blicken varje gång man beslutar om olika projekt utan stirrar sig blind på det enskilda projektet."

En av de intervjuade inom samhällsplanering uppger att det pågår ett arbete med att ta fram en fördjupad översiktsplan för kustområdet. I planen finns ambitionen att förändra uppdelningen mellan olika grupper genom att skapa en mer **varierad fysisk miljö i kustområdet**, och en större **blandning av boendetyper och upplåtelseformer**. Vidare kommer den nya översiktsplanen syfta till att förbättra kollektivtrafiken och förbättra gång- och cykelvägnätet till kusten.

Ett projekt som nämns av ett flertal intervjuade är projektet **Altona** i Östra Laholm. Altona är ett litet område med 3-4 hyreshus. Där har de tagit ett helhetsgrepp för att göra ute- och inomhusmiljön mer attraktiv och skapa **blandning av bostäder och kostnadsbilder** för att "komma åt ett segregerat och osäkert område". En åtgärd är att renovera bostäder efter hand vid flytt, istället för ett helt område på en gång, för att på så sätt inte renovera bort billigare bostäder. En intervjuad lyfter att utgångspunkten för Altona var att göra området mindre segregerat och mer tryggt genom att blanda området och därmed skapa förutsättningar för olika grupper att bo här.

Utöver arbetet i Altona och kommunens mer resurssvaga områden lyfter en intervjuad att det även behövs insatser i kommunens mer attraktiva områden. Till exempel lyfter respondenten att det även i kustområdet behövs hyresrätter för att skapa en blandning av bostäder.

Vidare har det kommunala bostadsbolaget genomfört en satsning med **ungdomsbostäder** för att underlätta för personer upp till 25 år att skaffa ett eget boende. En intervjuad uppger att de hittills har byggt ungdomsbostäder på två platser i kommunen. Respondenten uppger att de vill bygga i alla områden men en viktig parameter när det kommer till ungdomsbostäder är tillgången på kollektivtrafik, vilket saknas i vissa områden.

Under 2021 prioriterade Samhällsbyggnadsnämnden att arbeta i Vallberga, Knäred och Veinge, och tog därför fram ett antal utredningar för att analysera nuläget. Utifrån detta arbete kommer en handlingsplan att tas fram för de andra tätorterna i kommunen. Med arbetet vill nämnden uppnå en **ökad upplevd och faktisk trygghet** och skapa förutsättningar för att använda andra transportalternativ än bilen så som att **cykla och gå till skola, förskola, arbete**.

Insatser för ökad etablering på arbetsmarknaden

Skillnader i inkomster är en av de strukturella orsakerna till segregation. När inkomstskillnader ökar, förstärks den mätbara socioekonomiska segregationen. Dessutom kan en sämre inkomst resultera i att individer tvingas flytta till områden med lägre priser på boenden, vilket förstärker segregationen.⁷² Därför är insatser som på olika sätt minskar inkomstskillnader, genom att exempelvis öka etableringen på arbetsmarknaden, insatser som strukturellt kan påverka segregationen.

Kultur- och utvecklingsförvaltningen genomför en rad olika insatser för att öka etableringen på arbetsmarknaden och vi kommer inte beskriva samtliga här. Kultur- och utvecklingsförvaltningen är uppdelad i tre verksamheter: Frivilliga skolformer, Arbetsmarknad och Kultur & fritid. Förvaltningen ansvarar exempelvis för gymnasieutbildning, vuxenutbildning, och Jobb Laholm. De ansvarar även för Vägledningscentrum som

⁷² Hedman, L. &. (2015). Etnisk segregation och inkomstsegregation i Sveriges tio största arbetsmarknadsregioner 1990–2010.

erbjuder coaching, rådgivning och individuellt stöd i samarbete med andra myndigheter, för att hjälpa individer vidare till arbete eller studier. Verksamheten för Arbetsmarknad ansvarar även för flyktningmottagning, samhällsorientering och andra insatser för nyanlända. Ett exempel som lyfts i intervjuer är att förvaltningen, i och med nya företagsetableringar till kommunen, arbetar strukturerat med att identifiera företagets behov av arbetskraft för att kunna utforma lämpliga **VUX utbildningar** som svarar upp på behoven. Detta dels för att företagen ska få lämplig arbetskraft, dels för att arbetslösa i högre utsträckning ska få sysselsättning.

Kommunen har även ett **Idéburet offentligt partnerskap (IOP⁷³) med Röda Korset** sedan fyra år tillbaka. IOP:n innebär att ett samverkansavtal mellan kommunen och Röda Korset har upprättats. Från Röda Korsets sida ser man IOP:n som en möjlighet att kunna nå ut till fler människor i behov av olika typer av stöd. Röda Korset erbjuder exempelvis praktik och arbetsträning för de som står långt bort från arbetsmarknaden. Enheten för ekonomiskt bistånd väljer ut personer med bistånd som är i behov av praktik eller arbetsträning, som Röda Korset tillhandahåller. Platserna som erbjuds är kopplat till deras Secondhand butik och deras verksamhet Fritidsbanken som beskrivs i 4.3.2. Kommunen och Röda Korset har möten månadsvis för att följa utvecklingen gällande de som erbjuds praktik eller arbetsträning.

Praktiken möjliggör för gruppen att komma igång med rutiner och ge dem arbetslivserfarenhet. Personerna genomför de arbetsuppgifter som Röda Korsets övriga anställda genomför. Under de tre första åren hade 25 personer genomfört praktik och av dem gick fem personer ifrån ekonomiskt bistånd. En av de intervjuade på Röda Korset menar att praktiken skapar en meningsfullhet både i de praktiserandes vardag och för de barn vars föräldrar går praktiken. Att barnen får se sina föräldrar gå till ett arbete skapar, enligt den intervjuade, ”ringar på vattnet”.

Utöver att erbjuda praktikplatserna kan Röda Korset även erbjuda svenskundervisning, kurser i vardagsekonomi eller kurser i övriga områden som de ser behov av. Utöver detta stöttar de individer med andra aktiviteter, såsom att göra olika ansökningar eller följa med på läkarbesök.

Laholmshem erbjuder även ungdomar, äldre och utlandsfödda arbeten för att stötta dem att komma ut i arbetslivet och få **arbetslivserfarenhet**. Exempel på arbeten som de erbjuder är inom städning, fastighetsskötsel, kundtjänst och liknande uppgifter som inte kräver utbildning. Arbetstillfällena är utspridda över hela kommunen och Laholmshem samarbetar aktivt med arbetsmarknadsenheten och Arbetsförmedlingen för att skapa möjligheter till praktik, sommarjobb och andra satsningar.

Trygghetsåtgärder

Otrygghet, eller upplevelser om otrygghet, är en mekanism som har tydlig koppling till segregation. Kopplingen grundas i att människor som har möjlighet ofta undviker att flytta till de områden som är, eller uppfattas som, otrygga. Vidare flyttar människor ofta ut från områden som upplevs otrygga när tillfälle ges. Därför är insatser kring att öka tryggheten viktiga för att minska och motverka segregationen.

I kommunen genomförs en rad brottsförebyggande insatser, såsom medborgarlöften, medborgardialoger, grannsamverkan och trygghetsvandringar.

Kommunen har exempelvis slutit en **samverkansöverenskommelse** med Polismyndigheten och Kriminalvården i syfte att säkerställa en fortsatt systematisk samverkan. Överenskommelsen knyter an till Laholms kommuns inriktningsmål kring trygghet och folkhälsa. Målet är att använda överenskommelsen som ett verktyg för fortlöpande diskussioner om prioriteringar, gemensamma insatser och utvecklingsmöjligheter. Fokus ska ligga på trygghet, säkerhet och det brottsförebyggande arbetet. Det finns en operativ

⁷³ IOP är en överenskommelse om samverkan mellan offentlig och idéburen sektor i syfte att uppnå ett visst allmännyttigt samhälleligt mål.

samverkansgrupp som består av parternas representanter som samlas sex gånger per år samt vid hastigt uppkomna händelser.⁷⁴

Något som ligger till grund för samverkansöverenskommelsen är exempelvis **Medborgarlöftet**. Medborgarlöftet utgår från kunskaper framtagna från medarbetar- och medborgardialoger, där medborgarnas upplevelser av otrygghet prioriteras. Medborgarlöftet förnyas årligen. Nulägesbilden inför medborgarlöftet skapas med hjälp av en **trygghetsenkät** som årligen skickas till medborgarna som syftar till att utveckla kommande insatser för att skapa en tryggare kommun. Hösten 2021 genomfördes den senaste undersökningen, vilken besvarades av 5,8 procent av invånarna. Enkäten visade att de som svarat upplever områdena i centrala Laholm, Altona, Glänninge-området och Campus Laholm är mest otrygga. Dessa områden ligger därför i fokus för medborgarlöftet 2022, vars löfte är att öka tryggheten i dessa områden.⁷⁵

Trygghetsvandringar är en metod som används för att upptäcka och åtgärda platser som upplevs otrygga eller osäkra. En trygghetsvandring innebär att representanter från kommun och myndigheter promenerar tillsammans med de som bor eller vistas i ett visst område och tillsammans undersöker vad som känns otryggt i utemiljön och försöker hitta lösningar. Under vandringen noteras även vad som upplevs som tryggt. Vandringen sammanställs i ett protokoll som ligger till grund för en diskussion om prioriteringar och ansvarsfördelning inom ramen för kommunens arbete med målområde trygghet och folkhälsa. Exempel på åtgärder som kan framkomma är lagning av trasig belysning, förbättrad belysning, beskärning av eller borttagning av skymmande buskage.⁷⁶

Grannsamverkan är även en metod som används för att förebygga brott och otrygghet i bostadsområden, och därmed också öka trivseln i bostadsområdet. Metoden innebär att de boende ser över den egna bostadens skydd samt hjälper varandra att vaka över bostäderna, med syfte att göra området mindre attraktivt för brottslig verksamhet. Arbetet med grannsamverkan sker i samverkan mellan kommunpolisen och kommunens utredare för trygghet och säkerhet.

I intervjuer lyfts att det är viktigt att **kommunicera om de förbättringar som sker**, vilket påverkar upplevelsen av tryggheten:

”Det handlar mycket om att det är viktigt att visa allt det bra vi gör inom kommunen. Någon efterfrågade exempelvis cykelbanor och belysning, vilket finns med i planer, så jag såg till att det kom ut på webben. Kommunen måste visa allt det bra vi gör. Detta påverkar också upplevelsen av tryggheten.”

4.3.2 Insatser som skulle kunna dämpa de negativa effekterna av segregationen

Det finns flera svenska studier som visar på att segregationen påverkar individens hälsa och skolresultat. Dessutom kan var man bor, spela roll för i vilken utsträckning man har tillgång till kollektivtrafik och således i vilken utsträckning man kan ta del av fritidsaktiviteter eller offentlig service. I detta avsnitt presenteras insatser som kommunen genomför som skulle kunna dämpa de negativa konsekvenserna av segregation. Det är exempelvis insatser för att öka jämlikheten i skolan, tillgången till fritidsaktiviteter, god hälsa eller inflytande.

Insatser för en jämlik skola

Barn- och ungdomsförvaltningen arbetar exempelvis med ett resursfördelningssystem som bygger på SALS⁷⁷, en statistisk modell som synliggör faktorer som skolan inte kan påverka, men som ändå har betydelse för elevers betygsresultat (exempelvis föräldrars utbildningsnivå). Utöver denna

⁷⁴ Laholms kommun (2021) Samverkanöverenskommelse 2021–2023 mellan Laholms kommun, Polismyndigheten och Kriminalvården

⁷⁵ Laholms kommun (2022) Medborgarlöfte 2022

⁷⁶ Laholms kommun (2021) <https://www.laholm.se/om-kommunen/trygg-och-saker/brottsforebyggande-arbete/trygghetsvandringar2/>

⁷⁷ Skolverket (2022) <https://www.skolverket.se/skolutveckling/statistik/salsa-statistisk-modell>

resursfördelningsmodell riktas stadsbidrag mot de skolor som är i störst behov av bidragen. Det stadsbidrag som särskilt lyfts är det kopplat till en likvärdig skola. Statsbidraget ska användas till att utöka pågående insatser eller utföra nya insatser som stärker likvärdighet och kunskapsutveckling i förskoleklassen, grundskolan och fritidshemmet.⁷⁸ Förvaltningen bedriver även ett projekt som startats upp i samverkan med Skolverket genom "Riktade insatser kring nyanlända och flerspråkiga barn och elevers utbildning".

SON och BUN har haft inledande diskussioner kring samverkan inom området jämlik skola/hälsa. Tanken är att identifiera de behov hos barn och unga som inte skolan kan fånga upp, inte har i sitt uppdrag eller har kompetens för, för att i samverkan verka för att barnen klarar sin **skolgång**. Socialnämnden skriver i sin nämndplan att en möjlig metod att använda är den metod som de använt i flera för att stödja familjehemsplacerade barn att klara sin skolgång. Detta har skett i samverkan mellan Socialförvaltningen och Barn- och ungdomsförvaltningen.

Insatser för att öka tillgången till fritidsaktiviteter

Kultur- och utvecklingsförvaltningen lyfter i intervjuer att de planerar insatser för att idrotts- och kulturaktiviteter kan läggas i anslutning till skoldagen för att fler barn och unga ska kunna delta i aktiviteterna. En av de intervjuade menar även att man reflekterar kring vad Kulturskolan kan göra i grundskolan, specifikt i de skolor där det är svårt att nå ut till barn och unga. I intervjuer lyfts även att man kommer göra GIS-analyser för att undersöka vilka områden som inte har tillgång till bibliotek, för att i dessa områden kunna använda **bokbussar** som kan tillhandahålla böcker för dessa boenden.

Röda Korset erbjuder, genom sin verksamhet **Fritidsbanken**, utlåning av sport- och fritidsprodukter gratis i 14 dagar. Det innebär att vem som helst kan komma in och låna exempelvis skridskor, skidor, ridkläder eller sällskapsspel. Initiativet innebär både en ökad miljömässig hållbarhet, eftersom produkterna återanvänds, samt möjliggör det för socioekonomiska svagare grupper att ha tillgång till sport- och fritidsprodukter.

Inom ramen för målområdet Barn och unga har en arbetsgrupp fått i uppdrag att omvärldsbevaka gällande tidiga samordnade insatser (TSI) där den så kallade **Skottlandsmodellen**⁷⁹ är ett arbetssätt som identifieras för att samordna tidiga insatser för barn och unga. Modellen bygger på ett strukturerat samarbete mellan olika aktörer. I Socialnämndens nämndplan beskrivs det hur de under 2020 inledde ett arbete tillsammans med KUN med syfte att kartlägga barns och ungas uppfattning av en meningsfull fritid, för att därefter utveckla och anpassa verksamheten och kunna möta fler barn med befintliga resurser.⁸⁰

Ökad tillgång till kollektivtrafik

Laholms kommun planerar tillsammans med Region Halland att bygga mötesspår i Knäred och plattformar i Knäred och Veinge för **Markarydbanan**. Detta kommer att medföra en kollektivtrafikkoppling Halmstad och Markaryd via två stationer, Knäred och Veinge. Enligt plan ska banan kunna trafikeras tidigast år 2028. Trafikverket, Region Halland och Laholms kommun har tecknat en avsiktsförklaring om hur åtgärderna ska finansieras.⁸¹

Insatser kopplat till förbättrad hälsa

Kommunen genomför en rad insatser kopplat till hälsa, med stort fokus på barn och unga. Exempelvis genomför kommunen insatsen **Börja prata** som sker i samverkan mellan socialtjänsten, barn- och ungdomsförvaltningen, samt elevhälsan. Insatsen riktar sig till elever i årskurs 5. De övergripande målen för

⁷⁸ Skolverket (2022) <https://www.skolverket.se/skolutveckling/statsbidrag/statsbidrag-for-likvardig-skola-2021>

⁷⁹ Kunskapsguiden (2019), faktagranskad av Socialstyrelsen, <https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/barn-och-unga/samverkan-kring-barn-och-unga/om-tidiga-och-samordnade-insatser/skottlandsmodellen/>

⁸⁰ Laholms kommun (2021) Nämndplan 2021– 2023, Socialnämnden

⁸¹ Laholms kommun (2021) <https://www.laholm.se/nyheter/nytt-steg-mot-persontrafik-pa-markarydsbanan/>

Börja prata är att få barn och ungdomar att prata mer om psykisk ohälsa och missbruk, att ge kunskap om var man kan vända sig om man behöver stöd eller hjälp samt att informera om socialtjänstens arbete. Insatsen syftar bland annat till att förbättra psykisk hälsa samt förebygga och minska psykisk ohälsa över tid samt att få barn och ungdomar att Börja prata om psykisk ohälsa och hur det är att ha anhöriga med psykisk ohälsa eller missbruk och var man kan vända sig för att få hjälp. Insatsen syftar även till att öka och förbättra samarbetet mellan socialtjänst, skola och elevhälsa.

Modellen har utvecklats i Laholms kommun och används vid olika skolor i kommunen sedan 2017. Högskolan i Halmstad har sedan 2017 löpande utvärderat genomförandet av Börja prata. Högskolans utvärdering har hittills visat att betydligt fler elever än tidigare har någon som de kan prata med om sin situation. Kunskapen om vem de kan vända sig till om de har en svår situation är också mycket mer utbredd.⁸²

Ursprungligen var Börja prata ett projekt men är numera en del i ordinarie samverkan mellan socialförvaltningen och barn- och ungdomsförvaltningen.

Dans för hälsa är även en insats som kommunen har bedrivit i syfte att stärka psykisk hälsa hos unga, 13-18 år. Dans för hälsa bygger på en forskningsstudie där unga flickor som upplevde stress, oro, återkommande magont eller huvudvärk, fick vara med i en kravlös dansgrupp med fokus på rörelseglädje. Studien visade att tjejerna mätte bättre efter åtta månaders dans, två gånger i veckan.⁸³ Projektet har visat att det finns en tydlig koppling mellan fysisk ohälsa och psykisk mående samt skolnärvaro. Projektet har löpt ut men fått finansiering från kommunstyrelsen för en tjänst för att kunna fortsätta bedriva insatsen. I Socialnämndens nämndplan lyfts det dock att en tjänst inte är tillräcklig för att bedriva insatsen och att de därför finansierat ytterligare en tjänst med statsbidrag samt att KUN bidrar med en fritidsledare.⁸⁴

Insatser kopplat till att öka ungas inflytande

Kommunen arbetar med olika insatser för att öka ungdomars inflytande i kommunen. Kommunstyrelsen avsatte under 2021 200 000 kronor i satsningen **"200 000 skäl att göra sin röst hörd"**. Medlen syftade till att barn och unga skulle kunna påverka vilka aktiviteter som finns tillgängliga för dem, samt att få chansen att lära sig mer om vad demokrati är, och hur det fungerar. Medlen kunde sökas av elevråd mellan åk F-9 samt för grupper från fritidsgårdar och Aktivitetshus.

Kommunen arbetar för att öka det deltagandet bland unga med fokus på de grupper inom vilka få engagerar sig. Det handlar främst om pojkar och även bland barn och unga med utländsk bakgrund. Kommunen arbetar aktivt med att försöka rekrytera dessa grupper till både elevråden och ungdomsforumet genom att uppmuntra eleverna och försöka få dem att förstå vikten av att engagera sig och möjligheter till att kunna påverka.

Kommunen arbetar även löpande med **LUPP** (Lokal uppföljning av ungdomspolitik). I enkäten får barn och ungdomar besvara olika frågeområden: hälsa, trygghet, skola, fritid, politik, arbete och framtiden. Enkäten är ett steg i att implementera den plan för samverkan, dialog och inflytande med unga som kommunens fullmäktige fattade beslut om i juni 2011. Planen har olika delar som beskriver hur kommunens politiker och tjänstemän ska kommunicera med unga för att öka inflytandet och delaktigheten samt för att fatta klokare beslut, framför allt inom områden som rör unga, men även i stort i kommunen. Enkäten är ett sätt att öka förståelsen om barn och unga och kopplar an till kommunens vision samt de fyra målområdena. Resultaten av LUPP används även i flera nämndplaner som indikatorer för att följa utvecklingen inom olika områden.

Insatser för att stärka föräldrar i sitt föräldraskap

Utöver de insatser som presenterats ovan, bedrivs även olika insatser för att stärka föräldrar i sin föräldraroll. **Föräldrar Emellan** i Laholm erbjuder föräldrar regelbundet och kostnadsfritt aktiviteter som syftar till att främja barn och ungas hälsa och positiva utveckling. Aktiviteterna ska ge föräldrar kunskap, inspiration, konkreta verktyg och erfarenhetsutbyte som stärker deras föräldraroll. **Öppen förskola** är en mötesplats för

⁸² Intervjuer med Laholms kommun samt <https://www.laholm.se/nyheter/nyheter-2020/samverkansprojekt--det-pratas-om/>

⁸³ <https://www.regionhalland.se/kultur/kulturomraden/kulturochhalsa/dansforhalsa/>

⁸⁴ Laholm kommuns (2021) Nämndplan 2021– 2023, Socialnämnden

familjer med barn 0-5 år där barnen tillsammans med de vuxna får möjlighet att utvecklas och de vuxna får möjlighet till kontakt med andra barnfamiljer och pedagoger i verksamheten.⁸⁵ En av de intervjuade menar att de även genomför föräldrautbildningar och hälsofrämjande samtal med familjerna.

⁸⁵ <https://www.laholm.se/stod-och-omsorg/barn-unga-och-familj/oppna-forskolan/>

5 REFLEKTIONER ÖVER KOMMUNENS ARBETE ATT MINSKA OCH MOTVERKA SEGREGATIONEN

I detta avsnitt presenteras reflektioner kring kommunens styrning och organisering, samt kring de insatser som genomförs.

5.1 REFLEKTIONER ÖVER KOMMUNENS STYRNING OCH ORGANISERING

5.1.1 Det saknas en kommunövergripande målsättning och styrning kopplat till segregation

I både intervjuer, workshop och analys av styrdokument har det identifierats en avsaknad av tydlig styrning och målsättningar i arbetet mot segregation. Ofta inkluderas frågan delvis, vilket bidrar till stöttning i de enskilda projekten och besluten, men helhetsperspektivet och den övergripande styrningen både saknas och efterfrågas. Flera intervjuade lyfter att de vill se ett tydligare **politiskt ställningstagande**, samt att den **nya översiktsplanen behöver bidra till en övergripande styrning**. I den genomförda workshopen nämns kopplat till utmaningar i kommunens organisation främst avsaknaden av en samlad, gemensam och övergripande mål/ambition/riktning som kan verka som långsiktig grund för arbetet.

Avsaknaden av stöttning från en strategisk övergripande plan är något som efterfrågas av både planerare och förvaltare. En intervjuad lyfter att det är en utmaning i det dagliga arbetet att inte ha ett kommungemensamt förhållningssätt med mål och strategier för arbetet mot segregation. Det handlar både om en översiktsplan som motsvarar de behov som Laholms kommun står inför idag, och en tydligare politisk styrning. En ambition och vilja som ofta refereras till i flera intervjuer, är att den nya översiktsplanen ska bli tydligare kopplat till segregation och således ge en bättre stöttning för de som arbetar operativt med frågorna.

Idag lyfts inte segregation explicit i Laholms kommuns översiktsplan. Däremot hanteras en del av de utmaningar som detta för med sig, detta sker dock främst på projekt- eller stadsdelsnivå. Till exempel belyser planen att kommunen har ett antal områden där det finns behov av att rusta upp den yttre miljön och allmänna ytor för att höja området status. Detta kan i längden bidra till att minska segregationen genom att en ökad status på ett område kan bidra till att locka dit andra grupper än de som idag bor där, samt skapa en ökad stolthet för området. Utöver denna typ av skrivelser hanteras inte utmaningar kopplat till segregation i översiktsplanen. Ett flertal av de intervjuade uppger, som tidigare nämnt, att de förväntar sig tydligare och bättre stöttning från den kommande översiktsplanen.

I planeringsdokumentet Planeringsförutsättningar 2021 och framåt⁸⁶ lyfts detta perspektiv något tydligare, jämfört med i översiktsplanen, genom skrivningar som påpekar att det är angeläget att ta utmaningen avseende den socioekonomiska obalansen i bostadsutbudet på allvar. *Hur* detta ska göras eller hänvisning till riktlinjer för detta görs dock inte.

En annan respondent menar att just styrning och ledningen kopplat till segregation är det största problemet. Ett flertal intervjuade hänvisar till ett dokument som **tidigare integrationsstrateg** tagit fram. De uppger att dokumentet var kommunövergripande och skulle stötta i arbetet mot segregation, men att det uppfattades som för vagt och att det var för lång väg mellan dokument och implementering. En intervjuad visste inte att detta dokument existerade, eller var det fanns att få tag på. Dokumentet har dock medfört att sociala konsekvensanalyser har börjat genomföras i samband med vissa planarbeten, i syfte att stärka den sociala hållbarheten. Detta arbete har tagits vidare och breddats med ett fokus på barn och unga. Arbetet sker dock på projektnivå och den **övergripande styrningen och helhetsperspektivet saknas**.

⁸⁶ Laholm kommuns (2021) Planeringsförutsättningar - *Basfakta och omvärldsanalys* Reviderad februari 2021

Flera intervjuade uttrycker behovet av att **politiken behöver ta ett tydligt ställningstagande** kring vad man vill med sitt byggande. En av de intervjuade menar att politiken måste känna att de vill arbeta med detta och att de känner att de äger frågan för att kommunen ska kunna arbeta med att minska segregationen.

”Vilka förändringar vill man se från politiken? Vad ska byggas? Hur ska vi tänka? Hur ska vi få in mångfald? Hur ska områdena lyftas?”

Den intervjuade menar att man måste skapa en övergripande målbild kring detta. Det uttrycks att det i dagsläget främst är de privata byggaktörerna som styrt över var och vad som har byggts, vilket den intervjuade menar är dyra lägenheter, parhus och villor som är riktade mot en specifik målgrupp. En annan av de intervjuade hävdar att kommunen måste använda sitt planmonopol mer strategiskt kopplat till vad som ska byggas, och för vem, så att man inte fastnar i ”exploatörernas händer”.

Vidare lyfts att det på senare tid politiskt blivit mer fokus i samtalen på att få in de sociala värdena i samhällsplaneringen. Dock **saknas steget mellan viljan och hur:et**. En intervjuad uppger att det är lätt att prata om frågorna, men i slutändan gör ändå markägaren som den vill. Personen uppger att hen upplever att hela kedjan inte sitter ihop.

”Det är ju lätt för politiken att sätta visioner och mål som låter bra, men när det kommer till genomförande så kan en privat exploatör göra som den vill, även om vi vill se en annan struktur till exempel. Vi äger ju inte jättemycket mark utan exploatörerna äger sin egen mark ofta, vilket försvårar genomslagskraften från vårt håll.”

Kopplat till politiskt vilja beskrivs den ha sett olika ut över tid. En respondent lyfter att det tidigare fanns en vilja att bygga överallt i de olika 14 tätorterna, utan tydlig koppling kring hur det påverkar kommunens utveckling i stort och frågor kopplat till segregation specifikt. Det lyfts i intervjuer att politiken har vänt och att det finns en vilja att bli mer strategiska och fokusera tydligare på Laholm tätort, samt ha ett ökat fokus på strukturer. En intervjuad lyfter dock att även om politiken säger att det ska satsas på staden med fokus på att skapa en variation, är det inte alltid det som sker i realiteten. Istället byggs det fortfarande i alla tätorter på ett sätt som den intervjuade påpekar skapar små homogena enklaver.

Vidare framkommer det i flera intervjuer att det tidigare gjorts olika kartläggningar som visar liknande resultat som WSP:s kartläggning över segregationen. Däremot har fokuset i dessa kartläggningar inte varit socioekonomisk boendesegregation.

”2009 så gjorde man en kartläggning med regionen kring det här. 2017 började den dåvarande planarkitekten kopplat till planarbete och bostäder. 13 år senare kommer en ny kartläggning där vi ser samma saker. Vad har hänt sedan 2009?”

Den intervjuade menar att **kompetenshöjande insatser behövs generellt för att skapa förståelse för orsaker till och konsekvenser av segregationen**. En annan av de intervjuade lyfter att det finns ett intresse hos enskilda tjänstepersoner för att diskutera dessa frågor förvaltningsövergripande, men menar att det kan bli svårare att få gehör hos Kommunstyrelsen och politiken. Den intervjuade understryker vikten av att få med sig politiken för att inte tappa helheten och uttrycker att politikerna kan tendera att se de olika orternas intressen istället för kommunen som helhet.

Det framkom även som hinder i workshopen att det inte är helt oproblematiskt att prata om segregation, eftersom frågan kan vara känslig politiskt. Flera beskriver att det krävs mod och engagemang, främst från politiken för att arbeta med dessa frågor. Man beskriver att man måste leva sin värdegrund kopplat till att vara modiga i frågan kopplat till segregation. På frågan vad som krävs för att överkomma dessa hinder råder relativt stor samstämmighet under workshopen. Flera påpekar att det behövs en politisk förankring och vilja samt att politiska motsättningar behöver komma upp till ytan och diskuteras. Det som framkommer är att kompetenshöjande insatser är viktigt och det behövs en tydlig kommunikation med politiken.

5.1.2 Det fysiska perspektivet är inte tydligt integrerat i arbetet med övriga målområden

Det framkommer av flera av de intervjuade samt i den genomförda workshopen att det finns brister kring inkludering av övriga förvaltningar i samhällsbyggnadsprocessen. Detta samtidigt som det i samhällsbyggnadsförvaltningens nämndplan finns otydligheter kring involvering i de tre prioriterade områdena, som inte är målområde samhällsplanering.

Samtidigt beskrivs samhällsplaneringen som ett "paraply" över övriga målområden, men det är svårt att genom styrdokument och intervjuer förstå **hur** det sker/ska ske. WSP:s analys är att separeringen av Samhällsplanering till ett separat mål, utan tydlig koppling till segregation eller övriga målområden, försvårar integreringen och uppfyllandet av såväl segregationsminskning som uppfyllandet av övriga mål.

Det framgår exempelvis tydligt i samhällsbyggnadsförvaltningens nämndplan att de vill involvera barn och unga i sin samhällsbyggnadsprocess och att de vill uppnå effekter om en ökad trafiksäkerhet. Däremot framgår det inte på ett tydligt sätt **hur** man ska bidra till vision 2040 - att alla barn och unga ska ha rätt till goda, trygga och jämlika uppväxtvillkor, sett ur ett samhällsbyggnadsperspektiv.

De uppger vidare i sin nämndplan att de kan bidra till att fler är behöriga till gymnasiet genom samhällsplanering och i arbetet att erbjuda praktikmöjligheter. De uttrycker även att övriga målområden prioriteras, baserat på nämndens grunduppdrag. Samhällsbyggnadsnämnden bör därför tydliggöra **hur** de genom samhällsplanering kan bidra till ökad behörighet till gymnasiet. Till exempel är placering av skolor en fråga som samhällsplaneringen kan involveras i då det kan påverka elevunderlaget genom skolans upptagningsområde. Forskning visar att boendesegregation påverkar skolsegregationen som i sin tur påverkar elevers betyg⁸⁷, varför det är viktigt att ta hänsyn till detta vid planering av nya skolor.

Kopplat till målområde trygghet och folkhälsa beskriver Samhällsbyggnadsnämnden i sin nämndplan att de vill uppnå effekter kopplat till säker dricksvattenförsörjning, samt att snabbare vara på plats vid olika nödsituationer i kommunen. Även här tolkar WSP det som att man ser sig ha en liten roll kopplat till målområdet. Vi menar att Samhällsbyggnadsförvaltningen på flera sätt kan arbeta för att främja trygghet och hälsa genom att exempelvis kartlägga risker, som buller och föroreningar, eller tillgång till hälsofrämjande aktiviteter såsom cykelvägar, rekreation, idrott med mera. Vidare har den fysiska miljön stor inverkan på den upplevda tryggheten, varför Samhällsbyggnadsförvaltningen kan lyfta kopplat till målområdena hur de genom förvaltning och nybyggnation kan bidra till att öka tryggheten.

Kopplat till målområdet samhällsplanering beskrivs dock i flera nämndplaner (utöver samhällsbyggnadsnämnden) olika teman som på olika sätt har koppling till segregation och jämlik tillgång till service oberoende av var man bor.

Kultur- och utvecklingsnämnden skriver exempelvis i sin nämndplan att de ser samhällsplanering som ett viktigt verktyg i arbetet med att öka invånarnas, näringslivets och den kommunala verksamhetens förmåga att bidra till ett hållbart samhälle. Planeringen ska vara inkluderande, rättvis och effektiv. De skriver att attraktiva och varierande boendeformer ska erbjudas samt inbjudande och trygga offentliga miljöer. Nämnden skriver att de inom området vill uppnå effekterna att aktiviteter och arrangemang är tillgängliga i hela Laholms kommun, samt att resurssvaga grupper får enklare tillgång till aktiviteterna genom spridning i hela kommunen.

Barn- och ungdomsnämnden uppger att de vill uppnå hållbara och omställningsbara lokaler som erbjuder tillgängligt lärande både inomhus och utomhus. Detta för att skapa en ökad trygghet, gemensamma sociala arenor, bättre förutsättningar för barnen att lyckas samt uppnå en likvärdig förskola/skola.

Socialnämnden är den nämnd som i högst utsträckning lyfter samhällsplaneringens roll kopplat till social hållbarhet. De uppger att samhällsplaneringen är avgörande för den sociala hållbarheten. Den ska bidra till inkludering, främja social interaktion, ökad hälsa och välbefinnande, minska ojämlikhet, främja barns uppväxtvillkor och skapa ökad känsla av trygghet. De skriver exempelvis att det behövs en bra balans av olika tillgängliga bostäder, storlekar, prisklasser och ägandeformer för att skapa levande orter och ökad inkludering.

⁸⁷ SOU 2020:28, *Likvärdighet och skolsegregation*, Utbildningsdepartementet

Vidare skriver Socialnämnden att bra kollektivtrafik, bostäder med lägre pris och naturliga mötesplatser av olika slag är viktiga för att uppnå en socialt hållbar utveckling. De skriver också att eftersom det planeras för nya arbetstillfällen i kommunen, är det viktigt att det finns eller planeras bostäder på lagom avstånd som underlättar för socioekonomiskt svaga grupper att skaffa arbete och bli självförsörjande.

Trots att övriga nämndplaner pekar ut vikten av samhällsplanering kopplat till social hållbarhet och nämndernas olika områden, framkommer det i intervjuer att det finns brister kring inkludering av övriga förvaltningar i samhällsbyggnadsprocessen. I den genomförda workshopen beskrivs att samordningen mellan fysisk planering och övriga verksamheter behöver blir tydligare. Områden som särskilt pekas ut som viktiga i samordningen är förskola och skola, samt att arbeta med kollektivtrafik och tillgänglighet.

Något som pekas ut både i intervjuer och under workshopen är att övriga förvaltningen kommer för sent in i samhällsplaneringsprocessen. Några av de intervjuade beskriver att de skulle vilja bli involverade i samband med planläggning för att kunna komma med inspel. En av de intervjuade understryker att i dagens läge krävs det något exceptionellt för att kunna skapa en förändring och menar att de därför behöver komma in tidigare i processen:

”Det vi systematiskt har gjort är att påpeka nytta och nödvändigheter att vi är med i ÖP och fördjupning. Då behöver vi inte vara med i detaljplanen. Då har vi lagt grunden redan.”

Flera av de intervjuade menar på att det finns planer på att involvera flera förvaltningar inför arbetat med den nya översiktsplanen om beskrivits i avsnittet ovan.

5.1.3 Ojämnt kunskapsläge rörande segregationens orsaker och konsekvenser samtidigt som det finns ett stort engagemang för frågan

WSP har utifrån de intervjuer som genomförts med tjänstepersoner identifierat att kunskapsnivån om segregationens uppkomst, mekanismer och konsekvenser varierar inom kommunen. Intervjuerna indikerar att kunskapsnivån skiljer sig åt inom kommunens organisation och mellan olika förvaltningar och instanser. I den genomförda workshopen framkom bristande kunskap som ett hinder samtidigt som vikten av kunskap och kommunikation betonades. Det som lyfts är dels bristande kunskap hos tjänstepersoner och politiker, dels hos medborgarna i kommunen.

Främst handlar det om **förståelsen för helhetsperspektivet och segregationens relationella betydelse**, hur segregation uppstår och vilka konsekvenser den leder till. Vidare framkommer det i både intervjuer och nämndplaner att det delvis saknas förståelse för hur olika förvaltningar kan påverka segregationen. Detta resulterar i att alla inte självklart ser hur deras förvaltning kan arbeta med att antingen motverka segregationen, eller dämpa de negativa effekterna av den.

När respondenterna själva har fått resonera gällande kunskapsläget kring segregation i intervjuerna uttrycker flera att segregation inte är ett begrepp som används och att det inte är en tydligt uttalad prioriterad fråga. Begrepp som istället används är exempelvis inkludering, integration och en likvärdig skola och service.

”Det handlar om att ge samma service och samma hjälp till alla. Inget medvetet utifrån segregation, mer utifrån grupperns behov. Det behöver vi bli medvetna om. På något sätt arbetar vi väl med frågan. Utifrån våra olika uppdrag. Där ser de specifika målgrupper som det behöves satsas mer på.”

Respondenterna beskriver en bild över en ojämn kunskapsnivå gällande segregation både vad gäller politiken, tjänstepersoner och bland medborgarna. En av de intervjuade uttrycker att många har olika bilder över vad segregation är:

”Jag tror absolut att vi behöver ett lyft för att förstå bakomliggande mekanismer. De flesta har nog olika bild över vad segregation är, till exempel etnisk segregation. Så utbildning kan vara bra för att få en samlad bild och förstå bakgrunden i beslut. Kan bli stökiigt på kort sikt men kan vara bra på lång sikt”

I vissa intervjuer framkommer det mer tydligt att det finns ett behov av utbildning för att förstå vikten av att arbeta för att minska och motverka segregationen.

”Vi måste se den långsiktiga poängen med det. Det kan ju bli skav i början men ger ju bra effekter i slutet... Det är inte självklart för oss och vår personal hur det fungerar.”

Tjänstepersoner inom samhällsbyggnadsförvaltningen uppger att de har god kunskap, men att det ibland även krävs externt stöd i frågorna. Vikten av att få in frågorna i ett tidigt skede är även något som lyfts:

”Också få in frågorna tidigt, få in en expert i ett tidigt skede. Det skulle vara jättebra att någon bara kollar på våra sociala konsekvensanalyser och bollar - en expert som kan kolla och förändra tidigt i processen. Vi har våra rutiner som finns, sociala konsekvensanalyser som vi går igenom, men någon som är expert kanske kan se andra frågor. Om det är en detaljplan så kan vi ju inte påverka allt.”

I detta avseende ser WSP att kommunen bör inkludera tjänstepersoner eller experter med kunskap om social hållbarhet i tidiga skeden för att säkerställa en utveckling som minskar och motverkar segregationen.

Gällande politikens kunskap menar flera att det finns ett politiskt intresse, men att kunskapsnivån är varierad. Det framkommer att politiken inte alltid ser till helheten och har lätt för att fokusera på enskilda projekt eller frågor:

”Skillnaden mellan byarna är jättestora men det är inget man reflekterar över. Man ville lägga ner skolor pga. ineffektivitet och dåliga resultat, men det blev ramaskri eftersom den lilla byn skulle dö om skolan skulle stängas ned. Man ser bara den lilla frågan hela tiden. Det ser jag som en stor utmaning, när vi pratar ÖP så är det en utmaning.”

Sammanfattningsvis tyder intervjuerna på att kunskapsnivån inom kommunen är ojämn. Däremot ser WSP att det redan under kartläggningen skett en rad olika insatser för att öka kunskapsnivån och medvetenheten gällande segregationens orsaker, konsekvenser och uttryck i Laholms kommun. Därutöver upplever vi att det finns ett stort engagemang kring frågorna. Det framträder dels genom entusiasmen för att bli engagerade i kartläggningen, dels i de berättelser vi får i dialogen med uppdragsgivaren. Uppdragsgivaren har efter WSP:s leverans av den statistiska kartläggningen över segregationen besökt samtliga förvaltningar och kommunledningsgruppen, och presenterat vår kartläggning i syfte att öka kunskapsnivån. Uppdragsgivaren menar att det finns ett stort intresse kring frågorna och att det från olika håll i organisationen på tjänstpersonnivå är tydligt uttalat att man inte får släppa den här frågan. Att det redan påbörjats kunskapshöjande insatser och att det finns ett stort engagemang för frågan och dess fortlevnad skapar en mycket god förutsättning för kommunens fortsatta arbete.

Viktigt att ha med sig i det fortsatta arbetet är att verka för att etablera en gemensam begreppsapparat för segregation, så att samma begrepp har samma betydelse för samtliga anställda inom organisationen. Här är det viktigt att påpeka att begrepp som kan ha en stigmatiserande effekt på områden bör undvikas, eftersom det kan få en förstärkande effekt på segregationen. Ett exempel är att använda begrepp som exempelvis områden med socioekonomiska utmaningar istället för socialt utsatta områden.

5.1.4 Gemensamma målområden skapar förutsättningar för samverkan, däremot finns det brister i praktiken och behov av en tydligare röd tråd

I vision 2040 anges det inte hur, eller inom vilka områden, respektive förvaltningar ska samverka. I nämndplanerna finns det delvis begränsade beskrivningar av samverkan mellan de olika nämnderna. Kommunstyrelsen beskriver i sin nämndplan att de ska agera som en katalysator i flera kommunövergripande angelägenheter där kommunen behöver utvecklas. Det beskrivs dock inte **hur** de ska agera som katalysator i exempelvis arbetet med målområdena.

I den genomförda workshopen beskrivs det att bristen på struktur i kommunens organisation är ett hinder för att minska segregationen. Det påpekas att det inte finns något övergripande samverkansform och att arbetet med målområdena famlar då alla grupper inte är igång och att arbetet bedrivs på olika vis.

Även i intervjuerna är utmaningar kopplat till samverkan något som tydligt framkommer i intervjuerna. Det handlar dels om samverkan mellan enskilda förvaltningar i gemensamma frågor, dels om kopplat till en förvaltningsövergripande samverkan.

Flera intervjuade uppger att det finns en kommunövergripande samverkansgrupp för strategiskt arbete mot de olika målområdena för att skapa en dialog mellan frågorna. Dock framkommer det att samverkan för målområdena ser olika ut för de olika målområdena.

”Tanken är att vi ska arbeta tvärssektoriellt utifrån gemensamma mål. Möjligheten finns och även strukturen, men vi har kommit olika långt inom olika områden.”

Även om många intervjuade understryker att arbetet med målområdena har gjort att samverkan i gemensamma frågor sker mer strukturerat jämfört med tidigare, nämns det att mer finns att göra kopplat till helheten. Flera uppger att man i dagsläget samverkar där respektive förvaltningar ser behov - en samverkan som kan beskrivas komma underifrån - men att det **saknas ett övergripande ansvar för helheten**.

Något som skulle säkerställa helheten och samverkan på ett strategiskt plan är, enligt flera, förvaltningsövergripande roller centralt i kommunorganisationen. I dagsläget finns de förvaltningsövergripande rollerna i enskilda förvaltningar, något som beskrivs försvåra arbetet på ett strategiskt plan:

”Tidigare var alla strategier samlade under kommunstyrelsen och nu är de under förvaltningarna. Det blir smalare och mindre övergripande.”

Flera pekar på att kommunstyrelsen borde ha ett större uppdrag kopplat till de förvaltningsövergripande utmaningarna, som exempelvis frågor kopplat till segregation och hållbarhet. I dagsläget menar en av de intervjuade att det inte är helt tydligt var dessa frågor ligger. En av de intervjuade påpekar även att kommunstyrelsen borde ha tagit ett större ansvar för den tvärssektoriella samverkan inom ramen för målområdena innan arbetet med respektive nämndplan påbörjades:

”Vad vill man med målområdena? Vad är kommungemensamt? Det ska man samarbeta kring och bestämma i nämndplanen. Då måste vi bilda grupper utifrån fullmäktige. Idag får vi jaga varandra för att skapa samsyn.”

Den intervjuade hävdar att den nuvarande förvaltningsövergripande samverkan istället lämnas åt nämnderna, och att detta i praktiken innebär att det inte skapas rätt förutsättningar för den förvaltningsövergripande samverkan.

En av de intervjuade menar att om kommunstyrelsen skulle ha tagit ett större ansvar i det förvaltningsövergripande arbetet, hade arbetet i förvaltningarna troligen fått större effekt, blivit mer effektivt och sparat mer resurser. En av de intervjuerna menar på att i dagsläget finns det risk för att olika frågor fastnar i nämnderna:

”Den stora utmaningen idag är att ett uppdrag aldrig kommer tillbaka till KS utan stannar i vår nämnd istället. Kedjan fungerar inte fullt ut.”

Under den genomförda workshopen beskrevs att det behövs en tydlig gemensam, förvaltningsöverskridande strategi där hela kommunen har kraftsamlat och prioriterat utmaningarna. Strategin behöver vara långsiktig, tydlig, innehålla en definition och beskrivning av segregation, samt vara funktionsberoende snarare än personberoende. Deltagarna vill se en strategi med tydliga mål som kan mynna ut i någonting praktisk, exempelvis en handlingsplan. Något som lyfts är att kommunen ”snubblar på målsnöret”, vilket innebär att man tar fram program men saknar handlingsplaner och ansvariga. Arbetet behöver hänga ihop hela vägen uppifrån och ned i ”styrkedjan”. Det framkommer att det inte behövs fler underlag eller kartläggningar.

Fokus behöver istället vara på en inventering över kunskap, instrument och verktyg som finns förvaltningsövergripande. Varje förvaltning behöver se sitt nuläge och kartlägga det som redan görs. Sedan behöver den kunskap som finns knytas samman och kommunen måste arbeta fram ett "hur" kring användningen och sammankopplingen av de olika underlagen. I arbetet lyfts även att processen behöver börjas med en "bredd" över kommunförvaltningarna för att skapa samsyn och få viktiga inspel från olika förvaltningar, innan arbetet i respektive förvaltning påbörjas.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att det finns utmaningar kopplat till samverkan i förvaltningsövergripande frågor. Däremot verkar arbetet med målområdena ha lett till en förbättring i detta avseende. Att det finns ett arbete med målområden som sker, mer eller mindre, förvaltningsövergripande menar vi dock skapar förutsättningar för samverkan kring frågor kopplat till segregation. Däremot ser vi behov av att utveckla samverkan kring målområdena.

Segregation är en förvaltningsövergripande fråga då flera förvaltningar inom kommunen påverkas av konsekvenserna av segregation, samt har förutsättningar att påverka den strukturella uppkomsten av segregation. Därför är det viktigt att frågan lyfts kommunövergripande. Delmos (Delegationen för segregation) beskriver ett antal viktiga förutsättningar för samverkan:

- Parternas kontextförståelse, inklusive kunskap om varandras uppdrag
- Gemensamma mål
- Gemensamt ansvar
- En prioritering av samverkan från ledningsnivå
- Tillit mellan parterna och processer för att omhänderta lärande
- Möjligheter för experimenterande⁸⁸

Viktigt att ha i beaktning är att samverkan tar tid att etablera och att det krävs flera steg för att uppnå en ändamålsenlig samverkan i frågor. Ett första steg är att öka kunskapen kring segregation och att skapa samsyn i frågan.

5.1.5 Behov av uppföljning av utvecklingen av segregation

Kommunen har olika nyckeltal för sina målområden som används för att följa upp och utvärdera att effekterna uppnås. Samhällsbyggnadsnämnden skriver i sin nämnpplan att de vill följa nyckeltal som visar på utvecklingen av varierade boendeformer i kommunen. De skriver dock att det finns en svårighet att sätta målvärde beroende på detaljplanernas syften. Därför väljer nämnden att följa nyckeltal dels genom planlagda bostäder, dels genom andel boende i olika boendeformer. De skriver även att deras ambition är en ökad variation. Nyckeltal som inte är målsatta, men som de däremot pekas ut som nyckeltal att följa, är:

- Andel boende i olika boendeformer, småhus/flerbostadshus/specialbostad
- Planlagda bostäder i småhus/flerbostadshus/specialbostäder

WSP:s analys ger att flera ytterligare nyckeltal kan hjälpa samhällsbyggnadsnämnden i styrningen mot minskad segregation, såsom planlagda bostäder i annan upplåtelseform än majoritet i nyko/deso-området, differens i andel boende med tillgång till stadskvaliteter/samhällsservice/kollektivtrafik etc. I uppföljningen av nyckeltal skulle även utvecklingen av den socioekonomiska segregationen i kommunen kunna inkluderas. Delmos nya verktyg, Segregationsbarometern, kan med fördel användas för detta. Segregationsmättet som presenteras i rapporten skulle exempelvis kunna implementeras som indikator i kommunens uppföljningssystem kopplat till de olika målområdena. Eftersom segregationen är en faktor som påverkar människors livschanser kan arbetet med fördel kopplas ihop med de redan existerande processerna.

Detta var även något som deltagarna på workshopen såg ett behov av. I workshopen beskrevs att kommunen behöver utveckla och synkronisera sig i sitt arbete kopplat till olika indikatorer för uppföljning. Detta för att

⁸⁸ Delmos (2020), <https://www.delmos.se/samverkan/framgangsfaktorer-for-samverkan/>

skapa en tydlig förståelse för vad som följs upp och varför. Detta gör att gemensamma processer tydliggörs och att arbetet får större slagkraft.

5.2 REFLEKTIONER ÖVER INSATSER ATT MINSKA OCH MOTVERKA SEGREGATION

5.2.1 *Det finns en ambition att skapa bostadsblandning och koppla samman områden men kommunens struktur medför utmaningar*

De intervjuade känner igen sig i bilden att det finns skillnader mellan olika områden i kommunen sett till bland annat bostadspriser, boendeformer och befolkningens sammansättning kopplat till utbildningsnivå och inkomst. Vidare har det påpekats att dessa skillnader finns dels mellan kust och inland, dels mellan landsbygd och tätort. I ett antal intervjuer med tjänstepersoner ställs dessa geografiska områden mot varandra, med hänsyn till deras skillnader. Det framgår även att dessa skillnader ökar.

Skillnaderna ökar på flera sätt. Dels beskrivs en utmaning kopplat till att de bostäder som finns tillgängliga för grupper med lägre socioekonomi ofta befinner sig i områden som redan präglas av en mer resurssvag befolkning. När det gäller bosättning som sker med hjälp av kommunen finns ofta få tillfälliga bostäder. De bostäder som beskrivs finnas tillgängliga är ofta belagda i Knäred. En av de intervjuade understryker att detta är en utmaning ur ett segregationsperspektiv:

”Det är inte alltid där vi har tillgängliga lägenheter som det är bäst att placera människor ur ett segregationsperspektiv. Utmaningen är att vi har de bostäder vi har.”

Ett annat perspektiv som lyfts är att de områden som redan är resursstarka, blir mer resursstarka. En av de intervjuade menar på att de som flyttar till kusten idag har högre inkomst jämfört med den befolkning som bor där idag. Detta spär på inkomstskillnaden mellan kust och land ytterligare.

Det finns en vilja hos kommunen att överbrygga dessa utmaningar. Exempelvis lyfter kommunstyrelsen i sin nämndplan vikten av att satsa på landsbygdsutveckling, vilket kan bidra till att jämna ut skillnaderna. I nämndplanen står det att: *”Vi ska fortsätta arbeta med en landsbygdsutveckling som ger förutsättningar för livskraft och som motverkar segregation och ojämlikhet. Att landsbygden skall vara ”levande” måste även innefatta kvalitetsmått runt den sociala hållbarheten, till exempel arbetslöshet och behörighet till högre utbildning.*

Genom en övergripande geografisk analys av kommunen kan slutsatser dras kopplat till att kommunen är väl sammankopplad, samtidigt som den är uppdelad av barriärer. Likt den bild som respondenterna målar upp, finns det fysiska uppdelningar mellan kust och inland, främst genom den barriär som skapas av E6:an/E20. Vidare är kommunens tätorter utspridda med stora områden landsbygd mellan, vilket skapar en fysisk uppdelning och barriärer mellan såväl tätorterna som stad och landsbygd. Däremot är tätorterna i sig relativt sammankopplade med få stora barriärer eller uppdelande bebyggelseenkla. Inom tätorterna, staden och bostadsområdena finns således goda förutsättningar att skapa sammanhållna blandade områden. Det finns dock stora utmaningar med att koppla samman kommunen i den större skalan, då det är stora avstånd och starka barriärer som är svåra att överbrygga mellan bostadsområdena. En intervjuad uppger att:

”Det lilla område vi har som är lite ”slumligt” är tre hus som man nu har renoverat. Bredvid dem ligger villor. Barnen i båda dessa hushåll går i samma skola så de möts ju dagligen. Det är ju i så fall mellan byarna och kusten som det är svårt att påverka uppdelningen.”

Skillnaderna mellan olika orter inom kommunen har uppmärksamats mer under de senaste åren. En av de intervjuade menar att de har belyst skillnaderna för politikerna, varvid en del politiker har blivit förvånade men förstått utmaningarna. Andra politiker påpekar vid dessa tillfällen att Laholm generellt sett är en välmående kommun, vilket gör att de inte fullt ut håller med om, eller ser, problematiken. Dessutom lyfts ofta att

kommunen inte har några "utsatta områden" eller stora stadsdelar från miljonprogramsåren, varför problemet inte anses vara lika segmenterat som i många andra kommuner.

Sammanfattningsvis finns det vilja och kunskap hos tjänstepersoner kring de fysiska utmaningarna som lyfts i detta kapitel. Vidare finns en utmaning kring att hitta balansen mellan att arbeta proaktivt för att säkerställa att kommunen inte får några utsatta områden, samtidigt som det är viktigt att inte skapa en ökad stigmatisering genom att exempelvis beskriva områden med socioekonomiska utmaningar som "utsatta" eller "problematiska". Genom en långsiktig utvecklingsplan och säkerställandet av en god förvaltning, tillgång till service och en plan att fysiskt koppla samman områden med cykelvägar och kollektivtrafik, kan områden knytas samman utan att landsbygdsorter pekats ut som "utsatta", samtidigt som en medvetenhet kring dess socioekonomiska utmaningar tillåts.

5.2.2 Flera av de insatser som genomförs riktar sig mot de mer resurssvaga områdena

Kartläggningen visar att kommunen genomför dels insatser som syftar till att renovera områden, dels planerar för nyproduktion. Syftet med detta är att skapa en större blandning av prisbilder och boendeformer, vilket på sikt kan bidra till att skapa en mer diversifierad befolkningssammansättning. Altona är det projekt som många intervjuade lyfter som ett bra exempel där detta genomförs. Här nämns det att bostäderna i Altona renoveras efter hand, istället för att hela området renoveras på en och samma gång. Detta görs för att undvika att renovera bort billigare bostäder, vilket möjliggör för resurssvaga människor att bo kvar i området.

Det är viktigt med fortsatt hänsyn till de mekanismer som kan skapas genom renoveringar av bostäder i det lägre prissegmentet. Om många bostäder får en ökad prisbild, samtidigt som det inte finns tillgång till andra boenden av ett lägre pris, finns det en risk för att alla bostäder med lägre pris i kommunen hamnar i ett område. Detta riskerar att öka segregationen. En av de intervjuade uttryckte en oro för detta:

"Om vi har ett område i Laholm där vi rustar upp och kör iväg de som bor där på grund av ohållbara hyror. Var ska de ta vägen? Då kanske de flyttar till Knäred".

Det är viktigt att man ser till kommunens helhet när olika områdesbaserade insatser genomförs. Detta för att resurssvaga grupper inte ska tvingas bosätta sig i de områden som redan präglas av en resurssvag befolkning. I värsta fall kan resurssvaga i detta scenario få svårt att överhuvudtaget hitta ett boende.

Trots detta är det viktigt att renovera och rusta upp områden som är äldre. Detta kan på sikt förbättra bilden av olika områden och kan även leda till att fler grupper väljer att bosätta sig inom dessa områden. Viktigt är även att kommunicera de förbättringar som sker inom områdena (minskad brottslighet, ökad trivsel etc). Detta kan på sikt förbättra bilden av områdena, vilket i förlängningen skulle kunna minska eventuell stigmatisering av befolkningen i dessa områden. Det kan också leda till att fler väljer att bosätta sig i dessa områden på längre sikt. Vi förstår att kommunen redan tänker strategiskt kring vikten av att kommunicera om insatser som görs, exempelvis kring trygghetsfrågor som presenterades i avsnitt 4.3.1. Detta är mycket bra och är en insats som på sikt kan minska segregationen.

Utöver insatser i den fysiska strukturen är det viktigt att kompensatoriska insatser riktas mot de mer resurssvaga områdena. Det handlar om insatser för att öka behörigheten på gymnasiet, sysselsättningen, valdeltagandet och hälsan. Vidare vill vi understryka vikten av att satsningar i mer resurssvaga områden inte leder till att områdena stigmatiseras. Att områden med socioekonomiska utmaningar uppfattas som "problematiska" eller "segregerade" är en faktor som ökar risken för att dessa områden stigmatiseras. Stigmatisering av områden är en av många faktorer som upprätthåller segregation, genom att mer resursstarka hushåll undviker dessa områden. Det är därför viktigt att kommunen beaktar detta i sitt fortsatta arbete.

Flera respondenter menar att insatser i den fysiska strukturen även krävs i kommunens mer attraktiva områden för att skapa en blandning av bostäder. En intervjuad uppger att det kommunala bostadsbolaget arbetar för att bygga fastigheter både vid kusten och mer centralt, i syfte att skapa ett mer varierat bostadsutbud för att på så sätt jämnas ut skillnaderna. I dessa projekt har dock kommunen stött på visst

motstånd från boenden där det ska exploateras. Speciellt projekten med att tillskapa hyresrätter i kustområdet har tagits emot negativt av de boende.

För att minska denna typ av motstånd är det viktigt att inkludera befolkningen tidigt. Detta möjliggör en utveckling som både kan tillmötesgå befintliga boendens perspektiv, och samtidigt bana väg för den utveckling som kommunen önskar. Vidare är det viktigt att kommunicera de förbättringar som planeras inom ramen för utvecklingen för att invånarna får en mer nyanserad bild av utvecklingen. Detta kan till exempel vara att ge information om nya cykelvägar och parker, ökad tillgång till service, etc.

Att förstå olika gruppers förutsättningar och behov, och att säkerställa att dessa tillvaratas, är en central del i kommunens arbete mot minskad segregation. Detta kan göras genom utbildning eller att resurser läggs på att nå ut och inkludera olika grupper.

Sammanfattningsvis vill vi lyfta vikten av att den strategi som Laholms hem har, gällande att varsamt renovera bostäder, vilket skapar goda förutsättningar för att säkerställa att ett område inte blir eftersatt samtidigt som det skapar en större variation i prisbild mellan olika lägenheter. Att samtidigt satsa på den offentliga miljön, trivsamma mötesplatser, god tillgång till service och nyproduktion av bostäder skapar således mycket bra förutsättningar för ett inkluderande område med ett diversifierat bostadsutbud. Att parallellt arbeta med att skapa en större blandning boendeformer och bostadstyper i de mer välbärgade områdena är en strategi som kan bidra till att kommunens bostadsutbud blir mer diversifierat. Här är det viktigt att sträva efter att skapa mer prisrimliga bostäder i kommunens olika bostadsområden, vilket är en utmaning när det kommer till nyproduktion.

5.2.3 Svårigheter att upprätthålla god kvalitet i skolor kopplat till deras fysiska placering

En utmaning som beskrivs är att det finns tydliga skillnader i skolresultat mellan skolor, baserat på socioekonomi, trots befintliga resursfördelningsmodeller och riktade statsbidrag för att skapa en likvärdig skola.

En utmaning som framkommer är rekryteringen till för- och grundskolor som ligger i resurssvaga områden. Anledningen till att rekryteringen är en utmaning sägs vara att skolorna inte anses vara särskilt attraktiva. En av de intervjuade lyfter exempelvis att kommunen inte har några modeller kopplat till ökad lönesättning i dessa områden, vilket en del andra kommuner har. En av de intervjuade pekar även på att dessa enheter är relativt små, vilket gör att personalen inte får samma erfarenhetsutbyte som en större skolenhet kan erbjuda.

Det framkommer även att en del av dessa skolor är svåråtkomliga med kollektivtrafik, vilket gör att det är svårt att locka personal och lärarstudenter från exempelvis Halmstad högskola.

I flera av intervjuerna framkommer att det har funnits en diskussion om att vissa mindre skolenheter bör försvinna på grund av kvalitetsskäl. En respondent hävdar dock att det är en känslig fråga politiskt:

”Det har funnits förslag att vissa småskolor ska försvinna av kvalitetsskäl. Att säga en sådan sak är som att svära i kyrkan, trots att de har dåliga resultat. Man säger att det är mysigt med en liten skola, men du kan inte hålla upp lärarkontinuitet, kompetens och resultat.”

I intervjuer problematiseras det kring utmaningen om en likvärdig skolgång. I intervjuerna lyfts att det finns en fysisk grundstruktur i kommunen som gör uppdraget väldigt utmanande. Priserna på boende skiljer sig mycket åt i kommunen, vilket gör att det ofta blir problematiskt för de skolorna som befinner sig i områden där priserna på boende är låga. Trots alla riktade resurser mot skolorna och de kompetenshöjande insatser som genomförs, påverkar denna grundstruktur arbetet mot likvärdighet. En av de intervjuade uttrycker:

Jag kan fråga mig om det vi gör blir tillräckligt? Det finns så starka krafter som vi inte kan komma åt. Varför ser det ut som det gör? Jämför bostadspriserna i Knäred och Mellbystrand. Hur mycket kan man häva den effekten som uppstår kopplat till detta? Hur kommer vi strategiskt åt det?

Rekryteringen beskrivs inte bara vara en utmaning till för- och grundskola, utan även till fritidshem i kommunen. En av de intervjuade beskriver svårigheten med att rekrytera till vissa enheter och att det finns en varierande grad av behörighet kopplat till var dessa är belägna. Den intervjuade påpekar dock att det pågår insatser för att sprida kompetens till de enheter där man ser att behörigheten är låg, och menar att det blir ett sätt att öka likvärdigheten.

Det som de intervjuade beskriver stämmer väl överens med det som beskrivs gällande teorier om vilka sociala möjligheter en individ kan få genom att bo i ett visst område. Detta innefattar möjligheter som kan påverkas av områdets stigmatisering, resurser eller lokalisering, vilket kan resultera i exempelvis försämrade chanser att få likvärdig tillgång till skola.⁸⁹ Arbeten inom exempelvis skola kan bli mindre attraktiva i vissa områden som bebos av mer resurssvaga individer, vilket kan leda till lägre genomsnittlig kompetens och högre personalrörlighet. Denna typ av indirekt effekt kan både finnas och återskapas, trots att kommunen kompenserar personalen eller skolbarnen med större per capita-ersättning⁹⁰.

Eftersom denna problematik är något som framkommer i kommunen, ser vi ett behov av en vidare utredning av boendesegregationens effekter på likvärdigheten i skolan, sett till exempelvis lärarkompetens, i Laholms kommun. I Sverige är boendesegregationen en av faktorerna som troligen har störst betydelse för skolsegregation.⁹¹ Boendesegregationens påverkan på skolsegregationen gäller särskilt för- och grundskolans tidigare årskurser då eleverna huvudsakligen går i en skola nära hemmet.⁹²

5.2.4 Brist på kommunikationer gör att tillgängligheten begränsas för invånare i vissa områden

En stor utmaning som tas upp i flertalet intervjuer är den bristfälliga kollektivtrafiken och gång- och cykelvägnätet inom stora delar av kommunens landsbygd. Till exempel beskrivs det att Knäred och Våxtorp saknar cykelvägar in till Laholm, vilket försvårar för boende att ta sig mellan områdena.

”Kommunikation är viktigt. Det är väl där vi har vår störst utmaning med kommunikationen ute i byarna, vi kan inte alltid lösa den frågan.”

En av de intervjuade menar att mängden tätorter i kommunen, skapar utmaningar just kring möjligheten att säkerställa god kvalitet på service samt kollektivtrafik till alla orter. Vidare lyftes det i workshopen att ortidentiteten oftare är starkare än kommunidentiteten, vilket gör att invånarna mer ser till sin ords bästa än till kommunen som helhet.

Att boenden i olika områden har svårigheter med att ta sig till andra områden kan försvåra möjligheterna för vuxna att ta sig till arbeten och för barn och unga att ta sig till fritidsaktiviteter. Dessutom försämrar det tillgången till service. Dåliga kommunikationer till Knäred är något som återkommer i intervjuerna. Dessutom lyfts att flera av de som bor i Knäred saknar bil, vilket innebär att det finns stora utmaningar att kunna ta sig till exempelvis arbete:

”I Knäred finns bostäder till billiga priser, men du kan inte ta ett jobb på grund av dåliga kommunikationer.”

Utmaningar gällande kommunikation är inte bara relaterat till möjligheten för vuxna att ta ett arbete, utan även till barn och ungas möjlighet att träffa barn från andra områden, delta i fritidsaktiviteter och att ta del av den offentlig service.

En av de intervjuade som arbetar med barn och unga lyfter att många av deras insatser sker i centrum, eftersom de ska vara tillgängligaför så många som möjligt. Detta medför dock att många som bor i exempelvis Knäred inte har möjlighet att ta sig dit på grund av dålig kollektivtrafik.

⁸⁹ Wimark. (2018). *Boendesegregation i Sverige – en översikt av det aktuella forskningsläget*.

⁹⁰ Jämlikhetskommissionen, 2019, Grannskapseffekter och politik och planering för minskad segregation

⁹¹ SOU 2020:28, *Likvärdighet och skolsegregation*, Utbildningsdepartementet

⁹² Ibid.

Samtidigt lyfts att det exempelvis i Mellbystrand finns bra cykelvägar in till Laholm samtidigt som det finns bättre kommunikationer än i Knäred. Dessutom menar flera intervjuade att de som bor i Mellbystrand ofta har tillgång till bil, vilket gör att de barn som bor där kan få skjuts till olika aktiviteter.

Flera av de intervjuade beskriver att denna ojämlikhet i kommunikationer, i kombination med ojämlikheter i tillgången till bil, leder till att barn och unga inte i samma utsträckning kan ta del av vare sig fritidsaktiviteter eller konkreta insatser från kommunens sida, kopplat till exempelvis hälsa. En av de intervjuade beskriver att de genomför insatser kopplat till fetma och övervikt och att insatserna bygger på att alla kan ta sig dit själva. Det gör att det finns utmaningar kopplat till att nå alla som är i behov av insatserna.

Utmaningar att nå alla invånare i kommunen är något som återkommer i flera intervjuer. En av de intervjuade pekar på att de har försökt få igenom initiativ för att motverka detta:

”En som var projektledare för ett av projekten har jobbat för att vi skulle få någon buss som kan skjutsa hem barnen och lyft det till politiken men aldrig lyckats få igenom det. Det är väldigt exkluderande eftersom det bygger på att man har föräldrar som kan skjutsa”.

Tillgången till service i vissa områden menar flera även har försämrats. Exempelvis lyfts att Barnavårdscentralen har försvunnit i Veinge och Våxtorp. En av de intervjuade menar på att detta försvårar främjande och förebyggande insatser:

”När man tar bort Ica, BVC och mödravården så blir allt långt att åka till. Det finns en tendens att man inte kan gå in så aktivt med främjande och förebyggande åtgärder som om det funnits på plats.”

Att boenden i olika områden har svårigheter med att ta sig till andra områden försvårar således möjligheterna för vuxna att ta sig till arbeten och för barn och unga att ta sig till fritidsaktiviteter. Dessutom försämrar det tillgången till offentlig service för alla boenden. Detta är något som högst sannolikt påverkar individers levnadsförhållanden.

Det finns begränsad forskning som undersöker de kausala mekanismer som skapar grannskapseffekter samt deras förklaringsförmåga kopplat till denna utmaning. Det finns däremot ett antal hypoteser som har utvecklats och en del teorier och kvalitativa studier på området. Forskarna beskriver externa mekanismer (utanför grannskapet) och interna mekanismer (innanför grannskapet). En av de externa mekanismer som beskrivs är *rumslig isolering* eller *mis-match*, som innebär att ett grannskap ligger avskilda eller långt ifrån viktiga funktioner i staden. Det kan innebära att de saknar anknytning till delar av staden där exempelvis sjukvård, utbildning och arbetstillfällen finns. Detta innebär att man kan undvika att söka sjukvård eller ta ett arbete på grund av tid och resekostnader.⁹³

I de fall som beskrivits i intervjuerna verkar det inte vara så att man avstår på grund av tid och kostnader, utan att möjligheten att ta sig till andra områden inte finns. Vi ser därför att det finns behov av att kartlägga mobiliteten i kommunen, samt en utredning kring vilka alternativ som kan erbjudas för att barn och vuxna ska kunna ha tillgång till arbeten, vård, fritidsaktiviteter m.m.

Det lyfts exempelvis i en av intervjuerna att man inom socialtjänstens verksamhet hämtar upp de barn som inte har möjlighet att ta sig till olika insatser. Detta menar vi på är ett sätt förhindra de negativa konsekvenser som finns kopplat till ojämlikheter i tillgänglighet. Flera av de intervjuade resonerar kring skolskjuts och möjligheten att tänka annorlunda kring den. I dagsläget menar de att den ges i samband med lektioner, men att man skulle kunna utreda om det finns möjlighet till utökad service så att fler barn och unga kan delta på aktiviteter efter skolan.

Vi nämndes tidigare i rapporten att kommunen tillsammans med Region Halland planerar Markarydbanan med stationer i Knäred och Veinge. Detta kommer med största sannolikhet öka tillgängligheten för de som bor i Knäred, åtminstone till de platser där Markarydbanan trafikerar.

⁹³ Wimark, 2018, *Boendesegregation i Sverige – en översikt av det aktuella forskningsläget*

6 REKOMMENDATIONER OCH AVSLUTANDE KOMMENTAR

I detta avsnitt presenteras rekommendationer kring kommunens fortsatta arbete att minska och motverka segregation. Avslutningsvis presenteras en avslutande kommentar.

6.1 REKOMMENDATIONER

Vi bedömer att kommunen har goda förutsättningar för det fortsatta arbetet att minska och motverka segregation. Det finns ett stort engagemang och en vilja att förändra den pågående trenden att den socioekonomiska segregationen i kommunen ökar och vi ser att kunskapshöjande insatser har påbörjats i kommunkoncernen. Det har även framkommit att medel har avsatts för att arbeta vidare med frågan när finansieringen från Delmos tar slut. Vidare finns ett arbete kopplat till målområden som sträcker sig över flera förvaltningar i kommunen. Den finns dessutom en ambition om att den nya översiktsplanen ska ha en tydligare styrning och innehålla riktlinjer om bland annat blandade bostadsområden. Kommunen genomför dessutom flera insatser för att minska ojämlika levnadsförhållanden. Med detta som bakgrund i kombination med de reflektioner som gjorts i rapporten föreslås följande rekommendationer i det fortsatta arbetet:

6.1.1 Prioritera politisk förankring och ställningstagande – tydliggör hur Laholm vill att utvecklingen i kommunen ska se ut

Det finns ett behov av politisk förankring och tydligt ställningstagande på ett övergripande plan i arbetet med att minska segregationen. I dagsläget bedrivs det på flera vis ett arbete som skulle kunna minska segregationen, detta arbete sker dock till stor del på projektnivå och/eller kopplat till tjänstepersonernas egna initiativ. Här finns en risk att arbetet blir personberoende och därmed sårbart. Således ser vi behov av ett politiskt ställningstagande och en tydlig fysisk styrning i frågan i den nya översiktsplanen.

Det framkommer även att frågan om segregation kan vara "känslig" politiskt. Därför är det viktigt att hitta sätt att diskutera politiska motsättningar och involvera politiken i kompetenshöjande insatser politiken. Detta skulle exempelvis kunna göras genom utbildningar, diskussionsforum, intervjuer eller workshops liknande den som genomfördes med tjänstepersoner.

6.1.2 Skapa ett strukturerat, förvaltningsövergripande arbetssätt

Något som tydligt framkommer i kartläggningen är behovet av ett förvaltningsövergripande arbete. Detta gäller inte bara frågor kopplat till segregation, utan samtliga frågor som rör sig över flera förvaltningar. I dagsläget befinner sig exempelvis samtliga strategier i enskilda förvaltningar, vilket försvårar det förvaltningsövergripande arbetet som behövs i frågorna.

Eftersom flera förvaltningar inom kommunen påverkas av konsekvenserna av segregation, eller har förutsättningar att påverka den strukturella uppkomsten av segregation, är det viktigt att ansvaret för arbetet, och andra förvaltningsövergripande frågor, hamnar på en förvaltning som har ett kommunövergripande perspektiv. WSP förespråkar ett tydligt uppdrag från kommunledningen i denna uppgift.

WSP förespråkar även framtagandet av en tydlig förvaltningsöverskridande strategi för segregationsminskning. Strategin behöver vara långsiktig, tydlig, och innehålla en definition och beskrivning av segregation, tydliga mål och praktisk tillämpning. De två processer vi främst vill lyfta fram som möjliga avnämare för denna uppgift är dels implementeringen och uppföljningen av de övergripande målen, dels framtagande av översiktsplanen, båda beskrivna i rekommendationerna nedan.

6.1.3 Säkerställ att den nya översiktsplanen tar ställning till, och ger det stöd som förväntas och behövs i, arbetet mot segregation

Det finns en ambition, men även förväntningar, på en tydligare styrning och ett ställningstagande sett till hur kommunen ska utvecklas för att minska och motverka segregationen. Det finns en vilja hos olika förvaltningar att bli inkluderade tidigt i samhällsplaneringsprocessen och då är översiktsplanen ett bra forum att få inspel för att belysa olika perspektiv. Det finns även ett behov av ett bredare grepp om segregationsfrågan, samt en inkludering av fler perspektiv på den fysiska miljön som påverkar utvecklingen av ett område, vilket i sin tur påverkar segregationen.

Vidare kan den nya översiktsplanen spetsa till de ställningstagande som tidigare översiktsplan har, gällande tillgång till olika typer av bostäder. Nuvarande plan nämner att det inte är lämpligt att ange behov av upplåtelseform i ett visst område, vilket inte nödvändigtvis behövs. Det kan dock vara bra att uppge den dominerande och/eller fördelningen av boendeformer vid områdesbeskrivningarna för att tydliggöra behov av komplettering - exempelvis om det finns en ambition om att skapa en mer blandad bostadssammansättning. Ett ställningstagande, som att sträva efter en ökad fördelning eller variation av boendeformer i ett visst område, kan då bidra till att stötta den efterkommande planeringen. Vid denna typ av ställningstaganden är det viktigt att inte bara se över fördelningen i de resurssvaga områdena utan även insatser för att till exempel bygga billigare bostäder i mer resursstarka områden, vilket om det nämns i översiktsplanen kan bidra till att ge stöttning i efterföljande skede.

För att få till den stöttning som efterfrågas bör kommunen sträva efter att den nya översiktsplanen bidrar till att både stötta i den mer övergripande strukturella styrningen av utveckling i den fysiska miljön, samtidigt som ambitioner kopplat till ett visst område presenteras. Till exempel explicit beskriva om det finns behov av en mer blandad bostadssammansättning i ett visst område, eller om det finns behov av gemensamma mötesplatser som kan koppla samman två orter. På så vis kan planen bidra till att stötta och tydliggöra för efterkommande planering.

Vidare bör segregationsarbetet genomsyra alla skeden i framtagandet av planen och vara en parameter att utvärdera olika utredningsalternativ mot. På så vis kan kommunen få en kommunövergripande strategisk plan och en gemensam målbild vilket skulle bidra till att ge styrning och stöttning för det enskilda projektet i arbetet med att minska och motverka segregationen.

WSP ser ett behov av att skapa modeller för samverkan internt och externt, till exempel rutiner för hur övriga förvaltningar tidigt kan komma in i samhällsplaneringen, eller forum för hur exempelvis barnperspektivet kan integreras i arbetet. Även den externa samverkan behövs utvecklas och lämpliga aktörer för involvering kartläggas.

I framtagandet av översiktsplanen bör uppföljningsparametrar som spänner över hela paletten av segregationsminskning genom fysisk planering tas fram. Kopplat till detta ser vi ett behov av framtagandet av en metod eller verktyg för stadsplanerare att använda i sitt arbete med att integrera social hållbarhet och segregationsminskning genom fysisk planering. Eventuellt är det i denna process som det är lämpligt att skapa en gemensam strategi för segregationsminskning.

6.1.4 Tydliggör segregation i arbetet med målområden och se till att det fysiska perspektivet blir tydligare

Arbetet med målområdena är ett sätt för kommunen att ta ett samlat grepp kring prioriterade områden. Vi ser även att det finns många beröringspunkter inom arbetet som har kopplingar till frågan kring segregation. Därför ser vi med fördel att arbetet med segregation kan kopplas ihop med arbetet med målområdena, istället för att bedriva det som en parallell process. Ett sätt att koppla ihop dessa kan exempelvis vara att se till att det fysiska perspektivet tydligare kopplas till arbetet med målområdena.

Insatserna som genomförs för att minska segregationen bör baseras på kunskap och erfarenheter och därför är det viktigt att utvärdera insatserna samtidigt som man följer upp utvecklingen över tid. Som nämndes i 5.1.5

kan även uppföljningen av den socioekonomiska segregationen med fördel inkluderas med uppföljningen av övriga nyckeltal. Segregationsmålet som presenteras i rapporten skulle exempelvis kunna implementeras som indikator i kommunens uppföljningssystem kopplat till de olika målområdena. Eftersom segregationen är en faktor som påverkar människors livschanser, kan arbetet med fördel kopplas ihop med de redan existerande processerna.

Likt beskrivet i rekommendationen om översiktsplaneringen bör Laholm även i uppföljningen och implementeringen av de övergripande målområdena konkretisera parametrar och effekter, kopplade till segregationsminskning, som ska efterföljas i arbetet i nämnderna. Eventuellt är det i denna process som det är lämpligt att skapa en gemensam strategi för segregationsminskning.

6.1.5 Fortsätt med de kunskapshöjande insatserna som påbörjats och utveckla hur kommunikationen kring segregation ska ske

Under tiden kartläggningen genomförts sker en rad kunskapshöjande insatser i kommunen, vilket är positivt. WSP:s uppdrag i sig och de moment som uppdraget innehåller syftar även på att öka kunskapen inom kommunkoncernen. Vi ser behov av att fortsätta med de kunskapshöjande insatserna så att alla får en gemensam förståelse för vad segregation innebär och yttrar sig i kommunen. Att ha ett kunskapsbaserat arbetssätt lyfter Delmos som en av framgångsfaktorerna att minska segregationen.

Något som framkom tydligt på workshopen är behovet av kommunikation kopplat till segregation, både internt inom kommunkoncernen (tjänstepersoner och politiker) men även externt, gentemot medborgarna. Att exempelvis medborgarna har en förståelse för varför vissa insatser genomförs, samt känner sig inkluderade i processen, kan minska motståndet för den förändring som planeras. Därför är det viktigt att arbeta fram en plan på hur kommunikationen ska ske, dels kopplat till kunskap om segregation, dels kopplat till konkreta insatser.

6.1.6 Utred hur skolornas kvalitet kan förbättras och hur mobiliteten för människor i kommunen kan öka så att alla har likvärdig tillgång till utbildning, arbete och offentlig service

En utmaning som särskilt framkommer i kartläggningen är upprätthållandet av god kvalitet på alla skolor i kommunens olika tätorter. Detta beskrivs delvis vara kopplad till svårigheten att locka kompetent personal. En annan utmaning som särskilt framkommer är bristen på kollektivtrafik i vissa områden, i kombination med bristen på andra färdmedel.

Dessa två utmaningar kan på olika vis påverka invånarnas olika levnadsvillkor i form av god kvalitet på lärare, i vilken utsträckning individer kan ta ett arbete, möjligheten att ta del av offentlig service samt delta i olika fritidsaktiviteter. Vi ser därför behov av vidare utredning kopplat till dessa två utmaningar. Utredningen skulle exempelvis kunna kartlägga nuläget samt vilka insatser som skulle kunna genomföras för att motverka dessa utmaningar.

6.2 AVSLUTANDE KOMMENTAR

Avslutningsvis kan vi konstatera att den socioekonomiska segregationen i Laholm har ökat över tid. Det innebär att människor med liknande inkomster bor allt mer koncentrerade i samma områden jämfört med 2012. Vi kan även konstatera att levnadsvillkoren (sett till Delmos olika indikatorer) för invånarna i kommunen skiljer sig åt i olika delar av kommunen och mellan olika grupper. I området med lägst inkomster i kommunen, Knäred, är andelen förvärvsarbetande och gymnasiebehörigheten lägst. Här röstar befolkningen i lägst utsträckning och boende i området har högst antalet ohälsodagar. I Mellbystrand finns det motsatta förhållandet; boende i området har högst inkomster, högst valdeltagande och förvärvsarbetande och lägst antalet ohälsodagar.

Att dra slutsatsen att detta endast skulle beror på boendesegregationen kan vi inte göra. Det är inte heller rimligt att anta att skillnaderna skulle bero på endast denna parameter. Det finns flera faktorer som påverkar människors levnadsvillkor. Egenförmåga och föräldrarnas sociala status och nuvarande livssituation har generellt sett en större betydelse än bostadsområdet för individens möjligheter att exempelvis etablera sig på arbetsmarknaden. Däremot finns det en bred samstämmighet inom forskningen kring att barn som växer upp i svagare socioekonomiska områden riskerar att få sämre livsvillkor senare i livet.⁹⁴ Boendesegregationen kan därför ses som en av flera faktorer som påverkar människor olika levnadsvillkor jämte andra faktorer. Det är dessutom rimligt att anta att de negativa effekterna av segregation uppstår först vid en viss nivå av segregation eller koncentration av utanförskap.⁹⁵

Laholms kommun har idag inget område som befinner sig på polisens lista över utsatta områden. Kommunen har inte heller något område som enligt Delmos beskrivning av områdestyper är ett "område med **stora** socioekonomiska utmaningar". Däremot är Knäred ett område som definieras som ett "område med socioekonomiska utmaningar". Eftersom den socioekonomiska segregationen har ökat över tid i Laholms kommun är det dock **viktigt att vända utvecklingen så att man inte i framtiden får större problem som associeras med segregation**. Det finns exempelvis tecken på att Covid-19 pandemin har ökat ojämlikheterna; i Delmos artikelserie *Segregation och covid-19* lyfter forskare inom olika områden att skillnaderna mellan olika socioekonomiska grupper troligen kommer öka i till följd av pandemin. Data för dessa år finns dessvärre inte tillgängligt i Segregationsbarometern, men däremot är det viktigt att ha denna aspekt med i beaktning för arbetet framåt.

Att skillnaderna mellan olika områden har ökat över tid bekräftas även i våra intervjuer; dels beskrivs utmaningar kopplat till att de bostäder som finns tillgängliga för resurssvaga grupper ofta befinner sig i de områden som redan präglas av en mer resurssvag befolkning. Samtidigt som det lyfts att de områden som redan är resursstarka, blir mer resursstarka. Detta kan till exempel bero på att priserna på bostäder vid kusten ökar, vilket leder till att de som flyttar dit idag generellt sett har en bättre ekonomi än de som redan bor där, vilket spär på inkomstskillnaden i kommunen.

En utmaning vi främst vill betona är upprätthållandet av god kvalitet på alla skolor i kommunens olika tätorter. I vår kartläggning framgår att gymnasiebehörigheten skiljer sig med 40 procent mellan olika områden. I Knäred är endast 56 procent behöriga till gymnasiet. Att bli behörig till gymnasiet är viktigt av flera orsaker, dels på grund av det väl belagda sambandet kopplat till arbetsmarknadsutfall, dels på grund av dess koppling till hälsa, kriminalitet och valdeltagande. En annan utmaning vi särskilt vill lyfta är bristen på kollektivtrafik i vissa områden, i kombination med bristen på andra färdmedel. Detta kan exempelvis påverka i vilken utsträckning individer kan ta ett arbete, i vilken utsträckning man kan ta del av offentlig service, samt barn och ungas möjligheter att delta i olika fritidsaktiviteter.

⁹⁴ Delmos. (2020). <https://www.delmos.se/>.

⁹⁵ Jämlikhetskommissionen. (2019). *Grannskapseffekter och politik och planering för minskad segregation*.

7 KÄLLFÖRTECKNING

Bråmås, Å. R. (2006). *Bostadsmarknadens institutioner och grindvakter i den etniskt segmenterade staden - Exemplet Stockholm och Uppsala: Bilaga till Rapport Integration 2005.*

Delmos. (2020). <https://www.delmos.se/>

Delmos (2020), <https://www.delmos.se/samverkan/framgangsfaktorer-for-samverkan/>

Delmos (2020), <https://www.delmos.se/kunskap/artikelserie-segregation-och-covid-19/>

Delmos. (2021). Hämtat från www.segregationsbarometern.delmos.se

Delmos. (2021). <https://www.delmos.se/aktuellt/pressmeddelanden/delmos-lanserar-nytt-verktyg-for-att-bryta-segregationen/>.

Delmos. (2021). *Segregation i Sverige – Årsrapport 2020 om den socioekonomiska boendesegregationens utveckling.*

Diskrimineringsombudsmannen. (2021). <https://www.do.se/om-diskriminering/skyddade-diskrimineringsgrunder/>.

Hedman, L. &. (2015). *Etnisk segregation och inkomstsegregation i Sveriges tio största arbetsmarknadsregioner 1990–2010.*

Integrationsverket. (2006). *Upplevelser av etnisk diskriminering hos utrikes födda personer i Sverige 2005: Första delrapporten från diskrimineringsundersökningen.*

Jämlikhetskommissionen. (2019). *Grannskapseffekter och politik och planering för minskad segregation.*

Jämlikhetsutredningen. (2018). *Kamrateffekternas betydelse: En forskningsöversikt.*

Kulturdepartementet. (2017). *Dir. 2017:53, Segregation - En bild av läget i landets kommuner inför inrättandet av Delegationen mot segregation.*

Kulturdepartementet. (2018). *Regeringens långsiktiga strategi att minska och motverka segregation*

Kunskapsguiden (2019), faktagranskad av Socialstyrelsen, <https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/barn-och-unga/samverkan-kring-barn-och-unga/om-tidiga-och-samordnade-insatser/skottlandsmodellen/>

Laholms kommun (2020) *Laholms kommuns vision 2040 - målområden och gemensamma resultatmål 2020-2023*

Laholms kommun (2014) *Framtidsplan 2030 översiktsplan för Laholms kommun, Del 1: Översiktsplan antagen av kommunfullmäktige 2014-01-28.*

Laholms kommun (2021) *Planeringsföresättningar - Basfakta och omvärldsanalys Reviderad februari 2021*

Laholms kommun (2019) *Nämndplan 2021– 2023, Socialnämnden, reviderad 2021*

Laholms kommun (2019) *Nämndplan 2020 – 2023, Samhällsbyggnadsnämnden, reviderad 2021*

Laholms kommun (2020) *Nämndplan 2021 – 2023, Kommunstyrelsen*

Laholms kommun (2019) *Nämndplan 2020 – 2023, Barn- och ungdomsnämnden, reviderad 2021*

Laholms kommun (2020) *Nämndplan 2021 – 2023, Kultur- och utvecklingsnämnden, reviderad 2021*

Laholms kommun (2021), *Samverkanöverenskommelse 2021–2023 mellan Laholms kommun, Polismyndigheten och Kriminalvården*

Laholms kommun (2022) *Medborgarlöfte 2022*

Laholms kommun (2021), <https://www.laholm.se/om-kommunen/trygg-och-saker/brottsforebyggande-arbete/trygghetsvandringar2/>

Laholms kommun (2022), <https://www.laholm.se/stod-och-omsorg/barn-unga-och-familj/oppna-forskolan/>

Laholms kommun (2020), <https://www.laholm.se/nyheter/nyheter-2020/samverkansprojekt--det-pratas-om/>

Laholms kommun (2021), <https://www.laholm.se/nyheter/nytt-steg-mot-persontrafik-pa-markarydsbanan/>

Laholms kommun (2022), <https://www.laholm.se/politik-paverkan/laholmsdialog/ungdomsforum/>

Region Halland (2021), <https://www.regionhalland.se/kultur/kulturomraden/kulturochhalsa/dansforhalsa/>

SCB (2020), *Lämna ingen utanför - Statistisk lägesbild av genomförandet av Agenda 2030 i Sverige*

Skolverket. (2009). *Vad påverkar resultatet i svensk grundskola?*

Skolverket. (2021). Hämtat från www.skolverket.se

Skolverket (2022), <https://www.skolverket.se/skolutveckling/statsbidrag/statsbidrag-for-likvardig-skola-2021>

Skolverket (2022) <https://www.skolverket.se/skolutveckling/statistik/salsa-statistisk-modell>

SOU. (2016:5). *Låt fler forma framtiden!*

SOU (2020:28), *Likvärdighet och skolsegregation*, Utbildningsdepartementet

Vetenskapsrådet. (2018). *Svensk forskning om segregation – en kartläggning*.

Wimark (2018) *Boendesegregation i Sverige – en översikt av det aktuella forskningsläget*